



ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΠΑΤΡΑΣ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Η ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΣΤΟΝ ΔΗΜΟΣΙΟ ΚΑΙ ΙΔΙΩΤΙΚΟ ΤΟΜΕΑ

ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ: ΜΑΥΡΟΝΑΣΟΥ ΙΩΑΝΝΑ
ΜΑΓΕΡΑΚΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ

ΕΠΟΠΤΕΥΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: ΒΑΡΔΑΣ ΙΩΑΝΝΗΣ

ΠΑΤΡΑ 10.03.2011

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ.....	2
ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	4
ABSTRACT	5
ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ	6
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1.....	7
1.1. ΟΡΙΣΜΟΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗΣ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ	7
1.2. ΦΥΣΗ ΚΑΙ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ	8
1.3. ΠΟΙΑ ΤΑ ΑΙΤΙΑ ΚΑΙ ΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΤΗΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗΣ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ	10
1.3.1 Χαρακτηριστικά Διοίκησης.....	10
1.3.2 Συνθήκες Κλάδου	10
1.3.3 Λειτουργικά Χαρακτηριστικά.....	10
1.4. ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΤΗΣ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ ΠΟΥ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΔΙΕΠΟΥΝ ΤΙΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ.....	11
1.4.1 Η αρχή της αυτονομίας	12
1.4.2 Η ΑΡΧΗ ΤΗΣ ΚΑΤ’ ΕΙΔΟΣ ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΣΕΩΣ ΤΩΝ ΑΠΟΘΕΜΑΤΩΝ, ΤΩΝ ΕΞΟΔΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΕΣΟΔΩΝ	13
1.4.3 Η αρχή της κατάρτισεως του λογαριασμού της γενικής εκμετάλλευσης με λογιστικές εγγραφές.....	14
1.5 ΕΝΝΟΙΑ ΚΑΙ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΤΗΣ ΕΛΕΓΚΤΙΚΗΣ.....	17
1.6 ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ ΤΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ	20
1.7 ΕΛΕΓΚΤΙΚΑ STANDARDS	20
1.8 ΓΕΝΙΚΑ (ΒΑΣΙΚΑ) STANDARDS	22
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2.....	27
ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΩΝ ΚΑΝΟΝΩΝ ΜΕ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΙΚΟ ΣΚΟΠΟ ΤΗΝ ΑΛΛΟΙΩΣΗ ΤΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ	27
2.1 ΠΩΛΗΣΕΙΣ – ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΙ ΕΙΣΠΡΑΚΤΕΟΙ	27
2.2 ΑΓΟΡΕΣ ΚΑΙ ΕΞΟΔΑ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗΣ	30
2.3 ΑΓΟΡΕΣ.....	30
2.4 ΟΡΓΑΝΙΚΑ ΕΞΟΔΑ ΚΑΤ’ ΕΙΔΟΣ.....	31
2.5 ΣΥΝΗΘΕΙΣ ΠΑΡΑΠΟΙΗΣΕΙΣ ΣΤΟ ΚΥΚΛΩΜΑ ΑΓΟΡΩΝ ΚΑΙ ΕΞΟΔΑ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗΣ.....	33
2.6 ΑΠΟΘΕΜΑΤΑ	34
2.7 ΠΑΓΙΟ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ.....	37
2.8 ΑΠΟΤΙΜΗΣΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΚΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ	39
2.9 ΑΠΟΣΒΕΣΕΙΣ ΠΑΓΙΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ	40
2.10 ΧΕΙΡΑΓΩΓΗΣΗ ΤΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΜΕΣΩ ΤΟΥ ΠΑΓΙΟΥ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ	40
2.11 ΑΛΛΑΓΕΣ ΠΟΥ ΕΠΕΦΕΡΑΝ ΤΑ Δ.Λ.Π.	42
2.12 ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ.....	49
2.13 SALE AND LEASE BACK.....	53
2.14 ΤΟ ΜΕΓΑΛΟ ΛΟΥΤΡΟ	57
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3.....	58
3.1. 2000: Ένταξη στο κλαμπ του Ευρώ... «Πάση θυσία»!	58
3.2. Εξαφάνιση 1,5δισ ευρώ για λίγες μέρες.....	60

3.3. Δημιουργική Λογιστική στην Ευρώπη.....	60
3.4. Ελλάδα και Δημιουργική Λογιστική	61
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4.....	65
4.1. Η ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΣΤΟΝ ΙΔΙΩΤΙΚΟ ΤΟΜΕΑ	65
4.2. <i>ΕΙΚΟΝΙΚΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ/ ΣΥΝΑΛΛΑΓΕΣ</i>	67
4.3. <i>ΕΤΑΙΡΙΚΗ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ</i>	75
4.4. <i>ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΟ</i>	82
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5.....	89
5.1. Enron.....	99
5.1. WorldCom.....	101
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	103

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η παρούσα πτυχιακή εργασία στηρίχθηκε σε διεθνή και εγχώρια αρθρογραφία και βιβλιογραφία. Στο πρώτο κεφάλαιο της εργασίας, γίνεται αναφορά στην έννοια, τη φύση, το σκοπό, το περιεχόμενο και τις βασικές αρχές της Λογιστικής καθώς και της Ελεγκτικής. Επιπρόσθετα, επισημαίνονται τα όργανα ελέγχου, οι αρμοδιότητες και οι υποχρεώσεις αυτών.

Στο δεύτερο κεφάλαιο, δίδεται έμφαση στα λογιστικά τεχνάσματα που χρησιμοποιούνται ώστε να χειραγωγηθούν τα λογιστικά αποτελέσματα μέσω του κυκλώματος των πωλήσεων – λογαριασμών εισπρακτέων, των αγορών και εξόδων εκμετάλλευσης, των αποθεμάτων, του παγίου ενεργητικού καθώς και μέσω των προβλέψεων και της μεθόδου Sale and Lease Back καθώς και του «Μεγάλου Λουτρού».

Στο τρίτο κεφάλαιο, αναφερόμαστε στον Δημόσιο τομέα και πως εμφανίζεται η Δημιουργική Λογιστική στην οικονομία της Ελλάδας αλλά και της Ευρώπης.

Στο τέταρτο κεφάλαιο, αναφέρετε ο Ιδιωτικός τομέας και τρόποι άσκησης Δημιουργικής Λογιστικής μέσω των εικονικών οικονομικών γεγονότων και της εταιρικής διακυβέρνησης. Παρατίθενται επίσης, οι τρόποι με τους οποίους μπορούν να επηρεάσουν οι αριθμοδείκτες από τις πιθανές αλλοιώσεις των οικονομικών καταστάσεων, καθώς επίσης επισημαίνονται οι τρόποι παραπλάνησης και το τι ο νόμος ορίζει για τη προστασία του επενδυτικού κοινού και για την αποφυγή γεγονότων όπως το Χρηματιστηριακό Κραχ του 1999, στην Αθήνα, στο Χρηματιστήριο Αξιών.

Τέλος, στο τελευταίο κεφάλαιο παρουσιάζουμε τα διάφορα οικονομικά σκάνδαλα που έχουν καταγραφεί κατά καιρούς στην Ευρώπη.

ABSTRACT

This graduation project is based on international and domestic literature and columnist. In the first chapter reference is made to the concept, nature purpose, content and principles of Accounting and on Auditing. Additionally, marked the controls, responsibilities and obligations.

In the second chapter, the emphasis is in the accounting tricks used to manipulate accounting results through the channel of sales – accounting receivable, markets and operating costs, inventories, fixed assets and through estimates and method of Sale and Lease Back and the 'Great Loutro'.

In the third chapter, we refer to public sector and how creative accounting appears in the economy of Greece and Europe.

In the fourth chapter , indicate the private sector and ways of exercising creative accounting through virtual economic events and corporate governance. Here are also the ways that can affect the ratios of the possible deterioration of the financial statements and also highlighted how misleading and what the law provides for the protection of the investors and to prevent events like the stock market crash of 1999 in Athens Stock Exchange.

Finally, the last chapter, the various financial scandals have been reported occasionally in Europe.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε τον Κύριο Φίλιο ο οποίος μέσα από το βιβλίο του αλλά και από την συνέντευξη την οποία μας παραχώρησε , μας βοήθησε να καλύψουμε της απορίες που μας είχαν δημιουργηθεί μέσα από την αναζήτηση στοιχείων για την ολοκλήρωση της εργασίας μας. Ακόμη πολύτιμη ήταν και η βοήθεια του Κύριου Βάρδα και του Κύριου Γιακουμάτου προσφέροντας μας τις γνώσεις τους επάνω στη Δημιουργική Λογιστική.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

1.1. ΟΡΙΣΜΟΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗΣ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ

Το έντονα ανταγωνιστικό οικονομικό περιβάλλον με τις πιέσεις που υφίστανται τα διοικητικά στελέχη των επιχειρήσεων να πετύχουν όλο και μεγαλύτερους στόχους ωθεί πολλές φορές στην αλλοίωση των λογιστικών καταστάσεων. Τα μεγάλα εταιρικά σκάνδαλα που έχουν εμφανιστεί τις τελευταίες δεκαετίες στην παγκοσμιοποιημένη οικονομία έχουν έλθει να προσθέσουν μια νέα μορφή κινδύνου στο χρηματοοικονομικό σύστημα. Η μορφή του κινδύνου αυτού ονομάζεται παραποίηση λογιστικών καταστάσεων. Ενδεικτικά αναφέρουμε πέντε μελέτες οι οποίες έχουν πραγματοποιηθεί στη Μεγάλη Βρετανία και έχουν επιλεγεί προκειμένου να δειχθεί αυτό. Βέβαια η καθεμιά από αυτές διερευνά το ζήτημα από μια συγκεκριμένη δική της οπτική γωνία.

Στην μελέτη του ο Naser [1993] ορίζει την δημιουργική λογιστική ως ένα μετασχηματισμό των λογιστικών ποσών από τι αυτά πραγματικά είναι στο τι αυτοί που τις καταρτίζουν επιθυμούν, εκμεταλεύοντας τους ισχύοντες κανόνες ή απλά αγνοώντας τους. Ισχυρίζεται επίσης, ότι η ελευθερία επιλογής που παρέχεται από το Αγγλοσαξονικό σύστημα λογιστικής μπορεί να οδηγήσει σε κατάχρηση της ελευθερίας. Τέλος, στο περιθώριο που αφήνεται για αυτήν την ελευθερία επιλογής, θα υπάρχει δημιουργική λογιστική.

Ο Jameson [1988] γράφει ότι οι λογιστικές διεργασίες αποτελούνται από σχέσεις και αντιμετώπιση πολλών ζητημάτων κρίσεως καθώς επίσης από αποφάσεις επί αντιθέσεων μεταξύ ανταγωνιζόμενων προσεγγίσεων στην παρουσίαση των αποτελεσμάτων από χρηματοοικονομικά γεγονότα και συναλλαγές. Υποστηρίζει ότι αυτές δημιουργούν την υποκειμενικότητα καθώς επίσης την ανάγκη για κρίση, χαρακτηριστικά που συνιστούν την μεγάλη δύναμη της λογιστικής και ταυτόχρονα την μεγάλη αδυναμία της. Ενώ, από την μία μεριά αυτή χρειάζεται να παραμείνει ευέλικτη αρκετά ούτως ώστε να είναι σε θέση ν' αντιμετωπίσει μια μεγάλη ποικιλία καταστάσεων και να τις αντιπροσωπεύει με ακρίβεια στους λογαριασμούς, από την άλλη μεριά αυτή η ευελιξία παρέχει ευκαιρίες για παραποιήσεις, απάτες και λανθασμένες απεικονίσεις. Αυτές οι δραστηριότητες, οι οποίες ασκούνται από λιγότερο ευσυνείδητα στοιχεία του λογιστικού επαγγέλματος, έχουν γίνει γνωστές ως «δημιουργική λογιστική».

Ο Ian Griffiths [1986] ισχυρίζεται ότι κάθε εταιρία στην Μεγάλη Βρετανία παίζει κατά κάποιο τρόπο με τα κέρδη της. Κάθε σύνολο δημοσιευμένων λογαριασμών βασίζεται σε βιβλία που έχουν μαγειρευτεί με προσοχή ή πλήρως ωραιοποιηθεί. Τα στοιχεία που δίνονται δύο φορές το χρόνο στο επενδυτικό κοινό, έχουν όλα αλλαχθεί προκειμένου να διαφυλαχθεί ο ένοχος. Αυτή η εξαπάτηση γίνεται με τέλειο τρόπο ούτως ώστε να είναι πλήρως νόμιμη και καλείται «δημιουργική λογιστική».

Ο Terry Smith [1996] έλαβε μια παρομοίως απαισιόδοξη άποψη, όταν ισχυρίστηκε, ότι όλοι αισθανθήκαμε πως μεγάλο μέρος από την ανάπτυξη των κερδών, η οποία συνέβη την δεκαετία του 1980 ήταν αποτέλεσμα συνένωσης λογιστικών τεχνασμάτων παρά αληθούς οικονομικής ανάπτυξης. Στο βιβλίο του *Accounting For Growth*, επεξηγεί με παραδείγματα από τη πραγματικότητα τις τεχνικές που μεταχειρίστηκαν στην πράξη μερικές από τις ένοχες εταιρείες.

Ο John Fielding [1996], πέρα από τους αναλυτές στο Ηνωμένο Βασίλειο, από την Αυστραλία παρουσίασε ότι η δημιουργική λογιστική συνίσταται στην παραγωγή κερδών εκεί όπου δεν υπάρχουν στην πραγματικότητα. Αν και αυτό μπορεί μερικές φορές να γίνεται με τέτοιο τρόπο ο οποίος να βρίσκεται σε συμφωνία με λογιστικά πρότυπα, στις περισσότερες περιπτώσεις συνεπάγεται παραποίηση ή κατάχρηση τους.

Σύμφωνα με τα παραπάνω, θα μπορούσαμε να ορίσουμε τη Δημιουργική Λογιστική ως τη σκόπιμη αποφυγή υφιστάμενων κανονισμών για την επίτευξη συγκεκριμένου αποτελέσματος ή την παρουσίαση συγκεκριμένης εικόνας στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις. Αξιοσημείωτο είναι ότι η εφαρμογή της δημιουργικής λογιστικής δεν αποτελεί κατ' ανάγκη και παρανομία.

1.2. ΦΥΣΗ ΚΑΙ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ

Μεγάλη είναι επίσης η αμφισβήτηση για την φύση της «Δημιουργικής Λογιστικής» επειδή ο διάλογος για έναν ορισμό της έχει αποτύχει στο να διευκολύνει την σε βάθος έρευνα του ζητήματος.

Ο Nasef ισχυρίστηκε το 1993 ότι η δημιουργική λογιστική δεν αντιβαίνει τον νόμο. Απλώς λειτουργεί στο γράμμα του νόμου και των λογιστικών προτύπων, αλλά κατά μία πιο αυστηρή θεώρηση μπορεί να φανεί πως κινείται εναντίον και των δύο. Στην ουσία δεν πρόκειται αναγκαστικά για παράκαμψη των κανόνων των λογιστικών διαδικασιών αλλά για εκμετάλλευση της όποιας «ευκαμψίας» αυτά προσφέρουν ώστε να καταρτιστούν λογιστικές καταστάσεις με τρόπο διαφορετικό από αυτόν που θέλουν τα λογιστικά πρότυπα.

Με ίδιο τρόπο ο Whelan και ο McBarnet το 1999 θεωρούν πως η δημιουργική λογιστική είναι «τελείως νόμιμη» και δίνουν αυτό ως τον κύριο λόγο για τον οποίο η δημιουργική λογιστική αποδείχθηκε τόσο δύσκολο να ελεγχθεί στο παρελθόν. Ο Griffiths το 1986 την χαρακτηρίζει ως «πλήρως θεμιτή». Το ίδιο και ο Smith το 1996 στο βιβλίο του «*Accounting for Growth*».

Ανεξαρτήτως, όμως, εάν είναι νόμιμη ή όχι η δημιουργική λογιστική παραμένει ελκυστική στις εταιρείες για εμφανείς λόγους. Δεξιότητες της λογιστικής πράξης μπορούν να χειρίζονται προς όφελος των εταιρειών τους, τους αριθμοδείκτες-κλειδιά οι οποίοι χρησιμοποιούνται κατά την ανάλυση της αγοράς και ως εκ τούτου, να διογκώνουν τα δημοσιευόμενα κέρδη ή να ελαχιστοποιούν τις αναφερόμενες ζημιές, να επιτυγχάνουν πρόσβαση σε πηγές χρηματοδότησης οι οποίες διαφορετικά δεν μπορούσαν ν' ανακύψουν, να βελτιώσουν την απόδοση της διοίκησης, να παρακάμπτουν περιορισμούς για δανεισμό, να συγκαλύπτουν χρηματοπιστωτικούς κινδύνους και να διαφεύγουν του ελέγχου των μετόχων, κ.ο.κ.

Πρέπει ωστόσο να τονιστεί ότι αναπόφευκτα ,σοβαρές αρνητικές όψεις παρατηρούνται συχνά οι οποίες σχετίζονται με την πράξη. Ο Jameson (1988) περιγράφει την δημιουργική λογιστική ως μη συμβάλλουσα στην δημιουργία πλούτου καθ' οιονδήποτε τρόπο. Στην καλύτερη των περιπτώσεων η πρακτική της συνεπάγεται μεταφορά πλούτου από αυτούς οι οποίοι είναι στο σκοτάδι σε αυτούς οι οποίοι έχουν την γνώση της. Επιπροσθέτως συχνά έχει σημαντικές δυσμενείς επιπτώσεις στους επενδυτές, πιστωτές, εργαζόμενους, και άλλους. Αυτό επαρκώς έχει τεκμηριωθεί στην Μεγάλη Βρετανία για την δεκαετία του 1980 με την κατάρρευση εταιρειών όπως η Maxwell Communications Corporation, η οποία εφάρμοσε διάφορες μορφές δημιουργικής λογιστικής.

Ένα άλλο τέτοιο παράδειγμα, συνδέεται με την Tirthook, μια εταιρεία εκμίσθωσης εμπορευματοκιβωτίων (container leasing company), η οποία πτώχευσε, εν μέρει εξ' αιτίας της πρακτικής δημιουργικής λογιστικής. Οι αρνητικές επιπτώσεις της δημιουργικής λογιστικής ήταν τεράστιες σε ολόκληρη την οικονομία και τις επιχειρήσεις της Μεγάλης Βρετανίας την τελευταία εικοσαετία, ιδιαίτερα την δεκαετία του 1980.

Ωστόσο ο Rezaee [2003] αναφέρει ότι η λογιστική απάτη συμπεριλαμβάνει τα παρακάτω χαρακτηριστικά:

- 1) Νόθευση, παραποίηση ή αθέμιτη τροποποίηση οικονομικών μεγεθών, υποστηρικτικών εγγράφων, ή επιχειρηματικών συναλλαγών.
- 2) Σκόπιμα εσφαλμένες δηλώσεις, παραλείψεις ή διαστρεβλώσεις γεγονότων, εμπορικών συναλλαγών, λογαριασμών και άλλων σημαντικών πληροφοριών από τις λογιστικές καταστάσεις.
- 3) Σκόπιμα κακή εφαρμογή, ερμηνεία και εκτέλεση των λογιστικών προτύπων, αρχών και των πρακτικών που χρησιμοποιούνται για την αναγνώριση και αναφορά οικονομικών και επιχειρησιακών συναλλαγών.
- 4) Εσκεμμένη παράβλεψη και αποκάλυψη ή παρουσίαση ανακριβών λογιστικών προτύπων, αρχών και πρακτικών.
- 5) Χρήση λογιστικών τεχνικών που βρίσκονται μέσα στα όρια των νόμων, αλλά είναι εύκολο να μεταβληθούν ,μέσα από τα «παραθυράκια» αυτών.

Ο Worthy [1984] ομαδοποιεί τις τεχνικές παραποίησης λογιστικών καταστάσεων σε τρεις βασικές κατηγορίες:

- Αλλαγή λογιστικής μεθόδου,
- Μεταβολή των στοιχείων κοστολόγησης και
- Παραβίαση της αρχής της αυτοτέλειας της χρήσης , μεταβάλλοντας τις ημερομηνίες που έσοδα και έξοδα θεωρούνται ως δεδουλευμένα

1.3. ΠΟΙΑ ΤΑ ΑΙΤΙΑ ΚΑΙ ΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΤΗΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗΣ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ

Το θέμα της παραποίησης των λογιστικών καταστάσεων είναι σοβαρό και οι προσεγγίσεις που θα μπορούσαν να πραγματοποιηθούν είναι αρκετές, τόσο από πλευράς επιχειρηματικής – λογιστικής προσέγγισης, αλλά και από μακροοικονομικής και κοινωνικής άποψης, όσον αφορά τα αίτια και τις επιπτώσεις. Κατά τη διάρκεια του ελέγχου ο ελεγκτής θα πρέπει να είναι σε θέση να εκτιμήσει τους παράγοντες εκείνους που ενέχουν αυξημένο κίνδυνο και να εντοπίσει πιθανά προειδοποιητικά σημεία στα οποία θα δώσει αυξημένη βαρύτητα.

Επίσης, υπάρχουν τρεις βασικές κατηγορίες κινδύνου για την παραποίηση λογιστικών καταστάσεων :

1.3.1 Χαρακτηριστικά Διοίκησης

Περιλαμβάνουν διοικητικές ικανότητες, πιέσεις, στυλ, διαθέσεις και στάσεις ως προς τον εσωτερικό έλεγχο και τις διαδικασίες έκδοσης των οικονομικών καταστάσεων . Ύπαρξη τυχόν στενών σχέσεων μεταξύ διοίκησης και ελεγκτών. Παράδειγμα κινδύνου της κατηγορίας αυτής είναι το κίνητρο της διοίκησης ν' αυξήσει την τιμή της μετοχής ή η πίεση της διοίκησης να δείξει περισσότερα κέρδη στη συνέλευση μετόχων.

1.3.2 Συνθήκες Κλάδου

Περιλαμβάνουν το οικονομικό περιβάλλον που δραστηριοποιείται η επιχείρηση καθώς και νέες θεσμικές απαιτήσεις στη φορολογία ή στους λογιστικούς κανόνες. Για παράδειγμα η πρόσφατη αλλαγή που υποχρεώνει τις εισηγμένες επιχειρήσεις να συντάσσουν τις λογιστικές τους καταστάσεις με τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα μπορεί να ,τις μεταβάλει σημαντικά (π.χ. τρόπος αποτίμησης παγίων περιουσιακών στοιχείων).

1.3.3 Λειτουργικά Χαρακτηριστικά.

Περιλαμβάνουν τη φύση και την πολυπλοκότητα των συναλλαγών της επιχείρησης με άλλες επιχειρήσεις και την οικονομική της κατάσταση όπως, για παράδειγμα ταμειακή στενότητα, χαμηλή κερδοφορία, ύπαρξη συσσωρευμένων ζημιών ή η πίεση ν' αντλήσει περισσότερα κεφάλαια ώστε να διατηρήσει τη χρηματοοικονομική θέση της

1.4. ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΤΗΣ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ ΠΟΥ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΔΙΕΠΟΥΝ ΤΙΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ

Η λογιστική συσσωρεύει, αναλύει, προσδιορίζει, ποσοτικά ταξινομεί και συνοψίζει τα λογιστικά γεγονότα των οποίων συνοπτικά πληροφοριακά στοιχεία αποκαλύπτει στους ενδιαφερόμενους με τις οικονομικές καταστάσεις. Η διαδικασία αυτή πρέπει να διεξάγεται σύμφωνα με τις γενικές παραδεδεγμένες λογιστικές αρχές.

Οι λογιστικές αρχές, λοιπόν, είναι κανόνες γενικά παραδεδεγμένοι οι οποίοι προσανατολίζουν τους λογιστές, στην κανονική κατάρτιση των οικονομικών καταστάσεων. Είναι δρόμοι που πρέπει ν' ακολουθηθούν και οι τεχνικές που πρέπει να εφαρμοστούν για να επιτευχθούν οι βασικοί αντικειμενικοί στόχοι της χρηματοοικονομικής λογιστικής που κατά κύριο λόγο είναι η πληροφόρηση κυρίως των επενδυτών και των πιστωτών.

Οι γενικά παραδεδεγμένες λογιστικές αρχές περιλαμβάνουν τις ισχύουσες, σε δεδομένη στιγμή, αρχές οι οποίες καθορίζουν ποιες οικονομικές πηγές πρέπει να καταχωρούνται στα λογιστικά βιβλία ως περιουσιακά στοιχεία και ποιες οφειλές πρέπει να καταχωρούνται ως υποχρεώσεις, ποιες μεταβολές στα περιουσιακά στοιχεία και τι υποχρεώσεις πρέπει να καταχωρούνται, τότε οι μεταβολές αυτές πρέπει να καταχωρούνται, τον τρόπο που τα περιουσιακά στοιχεία και οι υποχρεώσεις και οι μεταβολές τους πρέπει να μετριοούνται, ποιες πληροφορίες πρέπει ν' αποκαλύπτονται και πως πρέπει να αποκαλύπτονται και τέλος ποιες οικονομικές καταστάσεις πρέπει να καταρτίζονται και πιο το περιεχόμενο αυτών.

Οι γενικά παραδεδεγμένες λογιστικές αρχές έχουν αναπτυχθεί με βάση την πείρα, την κρίση, τη συνήθεια, τη χρήση και σε μια σημαντική έκταση την πρακτική ανάγκη.

Οι λογιστικές αρχές είναι ανθρώπινα κατασκευάσματα, δεν είναι φυσικοί νόμοι και συνεπώς δεν είναι αμετάβλητες. Απεναντίας, εξελίσσονται και αναθεωρούνται συνεχώς καθ' όση επηρεάζονται από τη λογιστική πρακτική, από τις ανάγκες των χρηστών των οικονομικών καταστάσεων, από τους νομικούς κανόνες, από τις γνώμες και ενέργειες των μετόχων, πιστωτών, εργατικών ενώσεων, των διοικήσεων των επιχειρήσεων, καθώς και από την πείρα των λογιστών. Μεταβολές σ' αυτούς τους παράγοντες επηρεάζουν τις λογιστικές αρχές και τις λογιστικές διαδικασίες.

Σε μερικές χώρες οι λογιστικές αρχές έχουν καθιερωθεί από την νομοθεσία και τις λογιστικές επιστημονικές οργανώσεις, έχουν δε επηρεαστεί από τις αρχές και το σχέδιο αυτών.

Στη χώρα μας, οι κυριότερες από τις λογιστικές αρχές προβλέπονται στο άρθρο 43 παράγραφος 1-2 του νόμου «Περί Ανωνύμων Εταιρειών» που τροποποιήθηκε με το προεδρικό διάταγμα 409/1986.

Το Ε.Γ.Λ.Σ. καθιερώνει τις εξής βασικές αρχές που διέπουν τη δομή και τη λειτουργία των λογαριασμών: (α) την αρχή της αυτονομίας, (β) την αρχή της κατ' είδος συγκεντρώσεως των αποθεμάτων, εξόδων και εσόδων και (γ) την αρχή της καταρτίσεως του λογαριασμού της γενικής εκμεταλλεύσεως με λογιστικές εγγραφές.

Για καθεμιά από τις αρχές αυτές σημειώνουμε τα ακόλουθα:

1.4.1 Η αρχή της αυτονομίας

Οι λογαριασμοί του λογιστικού σχεδίου κατανέμονται σε τρία μέρη καθένα από τα οποία λειτουργεί σε ιδιαίτερο και ανεξάρτητο λογιστικό κύκλωμα. Δηλαδή, οι λογαριασμοί καθενός από τα μέρη αυτά συνδέονται και συλλειτουργούν μεταξύ τους, χωρίς να επηρεάζουν λογιστικά τους λογαριασμούς των άλλων δύο μερών. Ειδικότερα οι λογαριασμοί διαχωρίζονται στα εξής τρία μέρη:

Ø Τη Γενική Λογιστική (ομάδες 1-8)

Οι λογαριασμοί της Γενικής Λογιστικής που καταλαμβάνουν τις ομάδες 1-8 λειτουργούν σε ανεξάρτητο λογιστικό κύκλωμα.

Λέγοντας ότι οι λογαριασμοί της Γενικής Λογιστικής λειτουργούν σε ανεξάρτητο κύκλωμα εννοούμε ότι οι λογαριασμοί αυτοί χρεώνονται και πιστώνονται μόνο μεταξύ τους και απαγορεύεται η χρέωση ή πίστωση αυτών με πίστωση ή χρέωση λογαριασμών των ομάδων 9 και 10

Ø Την Αναλυτική Λογιστική Εκμεταλλεύσεως (ομάδα 9)

Οι λογαριασμοί της Αναλυτικής Λογιστικής Εκμεταλλεύσεως που αναπτύσσονται στην ομάδα 9, συνδέονται και συλλειτουργούν μόνο μεταξύ τους σε κλειστό κύκλωμα λογαριασμών ανεξάρτητο από τους λογαριασμούς της γενικής λογιστικής και τους λογαριασμούς τάξεως. Απαγορεύονται, συνεπώς, η χρέωση ή πίστωση λογαριασμού της ομάδας 9 με πίστωση ή χρέωση λογαριασμού των άλλων ομάδων(1-8 και 10).

Η Αναλυτική Λογιστική Εκμεταλλεύσεως επεξεργάζεται τα δεδομένα των ομάδων 2,6,7 και 8 (μόνο τους λογαριασμούς 81-85) της Γενικής Λογιστικής.

Η αυτονομία κρίνεται αναγκαία και για τους εξής ακόμη λόγους.

Πολλές φορές θεωρείται σκόπιμο η «λογιστική κόστους» να τηρείται μυστική. Η μυστικότητα επιτυγχάνεται με τη χρησιμοποίηση ιδιαίτερων βιβλίων που τηρούνται από ιδιαίτερη υπηρεσία.

Ο ρυθμός των εγγραφών στους δύο τομείς της λογιστικής δεν συμβαδίζει. Συνήθως παρατηρείται ετεροχρονισμός στα αποθέματα (αγορές, αναλώσεις, πωλήσεις) και στα έξοδα. Υστερεί λόγου χάρη η καταχώρηση ενός εξόδου στη Γενική Λογιστική (για παράδειγμα ηλεκτρικού ρεύματος, αμοιβών δώρων Χριστουγέννων και Πάσχα), ενώ τα έξοδα αυτά πρέπει να κοστολογηθούν, οπότε τα ποσά αυτών καταχωρούνται στην Αναλυτική Λογιστική προϋπολογιστικά.

Αντίστροφα, έξοδο που καταχωρήθηκε στη γενική Λογιστική μπορεί να μην περιληφθεί, έστω και προσωρινά, στην Αναλυτική Λογιστική.

Η αυτόνομη λειτουργία της Αναλυτικής Λογιστικής Εκμεταλλεύσεως εξασφαλίζεται με τη χρησιμοποίηση διάμεσων αντικριζόμενων λογαριασμών, οι οποίοι κατά το λογιστικό σχέδιο είναι οι ακόλουθοι

<i>Αναλυτική Λογιστική</i> (Διάμεσοι- Αντικριζόμενοι)	<i>Γενική Λογιστική</i> (αντίστοιχοι λογ/σμοί)
90.01 Αρχικά αποθέματα λογισμένα	= Ομάδας 2
90.02 Αγορές λογισμένες	= Ομάδας 2
90.06 Οργανικά έξοδα κατ' είδος λογισμένα	= Ομάδας 6
90.07 Οργανικά έσοδα κατ' είδος λογισμένα	= Ομάδας 7
90.08 Αποτελέσματα λογισμένα	= Ομάδας 8

Οι παραπάνω λογαριασμοί αποτελούν το συνδεδεμένο κρικό ή τη γέφυρα με την οποία μεταφέρονται στην αναλυτική Λογιστική τα δεδομένα των αρχικών αποθεμάτων, των αγορών, των εξόδων και εσόδων και των αποτελεσμάτων των λογαριασμών 81-85 της ομάδας 8, χωρίς κατά τη μεταφορά αυτή να θίγονται ή να κινούνται οι οικείοι λογαριασμοί της Γενικής Λογιστικής.

Επισημαίνεται ότι το Ε.Γ.Λ.Σ. επιτρέπει να συγχωνεύονται και να λειτουργούν σε ένα ενιαίο σύστημα λογιστικής η Γενική και η Αναλυτική Λογιστική με την προϋπόθεση ότι η Αναλυτική Λογιστική θα διατηρεί την αυτονομία της και δε θα αλλοιώνονται οι άλλες δύο βασικές αρχές που καθιερώνει το Ε.Γ.Λ.Σ. δηλαδή η κατ' είδος συγκεντρώσεως των αποθεμάτων, εξόδων και εσόδων και η αρχή της καταρτίσεως του λογαριασμού γενικής εκμεταλλεύσεως με λογιστικές εγγραφές.

(γ) Λογαριασμοί Τάξεως (ομάδα 10)

Οι λογαριασμοί Τάξεως που αναπτύσσονται στη δέκατη ομάδα λειτουργούν σε ανεξάρτητο λογιστικό κύκλωμα. Δηλαδή, οι λογαριασμοί τάξεως χρεώνονται και πιστώνονται μόνο μεταξύ τους και απαγορεύεται η χρέωση ή πίστωση αυτών με αντίστοιχη πίστωση ή χρέωση λογαριασμών των ομάδων 1-9.

1.4.2 Η ΑΡΧΗ ΤΗΣ ΚΑΤ' ΕΙΔΟΣ ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΣΕΩΣ ΤΩΝ ΑΠΟΘΕΜΑΤΩΝ, ΤΩΝ ΕΞΟΔΩΝ

ΚΑΙ ΤΩΝ ΕΣΟΔΩΝ

Σύμφωνα με την αρχή αυτήν οι αγορές, τα έξοδα και έσοδα καταχωρούνται στους λογαριασμούς αποθεμάτων (ομάδα 2), εξόδων (ομάδα 6), εσόδων (ομάδα 7) και έκτακτων και ανόργανων αποτελεσμάτων (λογ/σμοι 81-85 της ομάδας 8), οι οποίοι ανοίγονται και λειτουργούν με κριτήριο το είδος και όχι τον προορισμό για τον οποίο πραγματοποιούνται οι αγορές των αποθεμάτων, τα έξοδα και έσοδα. Τα ασφάλιστρα λόγου χάρη που καταβάλλει η οικονομική μονάδα για την ασφάλιση του εργοστασίου, των έτοιμων προϊόντων και των επίπλων των γραφείων Διοικήσεως καταχωρούνται όλα στο λογαριασμό 62.05 «ασφάλιστρα» (λογ/σμος κατ' είδος) ενώ κατά προορισμό πρέπει να βαρύνουν:

1. Το κόστος παραγωγής (ασφάλιστρα εργοστασίου)
2. Τα έξοδα διαθέσεως (ασφάλιστρα προϊόντων)
3. Τα έξοδα διοικήσεως (ασφάλιστρα επίπλων)

Στη Γενική Λογιστική τηρείται ο λογαριασμός 62.05 «ασφάλιστρα», ενώ ο κατά προορισμό μερισμός αυτών γίνεται στην Αναλυτική Λογιστική.

Η έννοια της σχολιαζόμενης αρχής είναι ότι οι παραπάνω λογαριασμοί ανοίγονται και λειτουργούν κατ' είδος, δηλαδή ότι δέχονται χρεώσεις ή πιστώσεις και αντιλογισμούς, αλλά, στη διάρκεια της χρήσεως, δεν επιτρέπονται μεταφορές σε άλλους λογαριασμούς των κονδυλίων που έχουν καταχωρηθεί στους λογαριασμούς αυτούς, με σκοπό την ομαδοποίηση ή κοστολόγηση τους.

Τα υπόλοιπα των παραπάνω λογαριασμών, στο τέλος κάθε χρήσεως, μεταφέρονται στο λογαριασμό γενικής εκμεταλλεύσεως ή στο λογαριασμό αποτελεσμάτων χρήσεως.

Σημειώνεται ότι η σχολιαζόμενη αρχή δεν παραβιάζεται όταν εφαρμόζεται η ευχέρεια που παρέχει το λογιστικό σχέδιο για τη λογιστική παρακολούθηση των υπό συζήτηση λογαριασμών όχι μόνο κατ' είδος αλλά και κατά προορισμό. Αυτό γιατί σκοπός της συζητούμενης αρχής είναι η δυνατότητα καταρτίσεως του

λογαριασμού 80.00 «λογαριασμός γενικής εκμεταλλεύσεως» με τα ακριβή ετήσια μεγέθη των εξόδων και εσόδων, δυνατότητα που δεν παρακωλύεται στην περίπτωση που οι τηρούμενοι κατ' είδος λογαριασμοί εξόδων και εσόδων αναλύονται σε χαμηλότερο επίπεδο και κατά προορισμό.

1.4.3 Η αρχή της καταρτίσεως του λογαριασμού της γενικής εκμετάλλευσης με

λογιστικές εγγραφές

Ο λογαριασμός της Γενικής Εκμετάλλευσης (80.00) καταρτίζεται στο τέλος κάθε χρήσεως εσωλογιστικά (με λογιστικές εγγραφές) με την μεταφορά σ' αυτόν:

Στην χρέωση:

- Û Της αξίας των αποθεμάτων (ενάρξεως + αγορών χρήσεως)
- Û Των οργανικών εξόδων κατ' είδος (ομάδα 6), εκτός από τα μη ενσωματωμένα στο λειτουργικό κόστος έξοδα (π.χ. φόρος ακίνητης περιουσίας), τα οποία μεταφέρονται από τον λογαριασμό 63 «φόροι- τέλη» στο λογαριασμό 88 «Αποτελέσματα προς διάθεση».

Στην Πίστωση:

- Û Της αξίας των αποθεμάτων λήξεως (ομάδα 2)
- Û Των οργανικών εσόδων κατ' είδος (ομάδα 7)

Με τη μεταφορά των παραπάνω λογαριασμών στον 80.00 «λογαριασμούς γενικής εκμετάλλευσης» οι λογαριασμοί των ομάδων 6,7 εξισώνονται, ενώ οι λογαριασμοί των αποθεμάτων της ομάδας 2 εμφανίζουν την αξία των αποθεμάτων λήξεως με την οποία εμφανίζονται στον ισολογισμό της κλειόμενης χρήσεως.

Η κατά τον προαναφερόμενο τρόπο τήρηση του λογαριασμού 80.00 «λογαριασμός γενικής εκμετάλλευσης» παρέχει το πλεονέκτημα ότι ο λογαριασμός αυτός εμφανίζει τη συνολική κίνηση των λογαριασμών κυκλοφορίας ή εκμεταλλεύσεως της οικονομικής μονάδας.

Κάποιες ακόμη βασικές λογιστικές αρχές (ή γενικά παραδεκτές λογιστικές αρχές όπως αλλιώς λέγονται είναι και οι παρακάτω.

- Ø **Η αρχή της αυτοτελούς λογιστικής οντότητας** : Θεωρεί τη λογιστική μονάδα ως ανεξάρτητη σε σχέση με τους φορείς της. Λογιστική μονάδα είναι αυτή που έχει αυτοτελές σύστημα λογιστικών βιβλίων.
- Ø **Η αρχή της χρηματικής μέτρησης**: Προβλέπει την καταχώριση εκείνων μόνο των λογιστικών γεγονότων, τα οποία αποδίδονται σε χρηματικές μονάδες, καθώς επίσης ως μέσα δράσης μιας λογιστικής μονάδας και υποχρεώσεις αυτής, αυτά που δύνανται ν' αποδοθούν σε χρήμα.

- Ø **Η αρχή της αντικειμενικότητας** : Υποχρεώνει στην αντικειμενική απόδειξη του ύψους της αξίας των μέσων δράσης και των υποχρεώσεων μίας λογιστικής μονάδας. Αντικειμενικά αποδεικνυόμενο ύψος αξίας θεωρείται αυτό που αποδεικνύεται με παραστατικά έγγραφα (τιμολόγια, αποδείξεις, συμβόλαια).
- Ø **Η αρχή της σταθερότητας της νομισματικής μονάδας** : Θεωρεί ότι η νομισματική μονάδα δεν δέχεται πληθωριστικές ή αντιπληθωριστικές πιέσεις αλλά η αξία της παραμένει σταθερή στη διάρκεια μιας λογιστικής χρήσης.
- Ø **Η αρχή της πλήρους αποκάλυψης** : Υποχρεώνει να εμφανίζονται στις ετήσιες οικονομικές καταστάσεις όλα εκείνα τα στοιχεία τα οποία διαμορφώνουν πλήρη και σαφή εικόνα της λογιστικής μονάδας.
- Ø **Η αρχή του ιστορικού κόστους**: Υποχρεώνει να εμφανίζονται τα μέσα δράσης και υποχρεώσεις της επιχείρησης στην αξία απόκτησης τους. Εξαίρεση της βασικής λογιστικής αρχής αποτελεί η περίπτωση των Ανωνύμων Εταιρειών Περιορισμένης Ευθύνης για τις οποίες η ελληνική λογιστική νομοθεσία απαιτεί την εφαρμογή της βασικής λογιστικής αρχής του ελάχιστου κόστους δηλαδή την αποτίμηση στη χαμηλότερη αξία μεταξύ ιστορικού και του τρέχοντος κόστους.
- Ø **Η αρχή της συνέχειας της επιχειρηματικής δραστηριότητας** : Με βάση αυτή την αρχή η ζωή της επιχείρησης θα πρέπει να θεωρείται ότι ξεκινά από τη σύσταση αυτής και ότι τελειώνει με τη λύση και εκκαθάρισή της. Οποιοσδήποτε άλλος διαχωρισμός της διάρκειας ζωής της επιχείρησης είναι τεχνητός και αποσκοπεί στην λύση συγκεκριμένων λογιστικών προβλημάτων.
- Ø **Η αρχή της περιοδικότητας**: Με βάση αυτή τη βασική λογιστική αρχή η ζωή της επιχείρησης χωρίζεται σε ίσα χρονικά διαστήματα (λογιστική χρήση) με σκοπό τον ετήσιο υπολογισμό των αποτελεσμάτων της λογιστικής μονάδας και την κατάρτιση της χρηματοοικονομικής της κατάστασης.
- Ø **Η αρχή της πραγματοποίησης των εσόδων**: Βάσει αυτής της βασικής λογιστικής αρχής το έσοδο πραγματοποιείται όταν ικανοποιούνται οι εξής δύο προϋποθέσεις:
- Ο κύκλος των διαδικασιών δημιουργίας εσόδων έχει τελειώσει ή σχεδόν τελειώσει.
 - Έχει λάβει χώρα συναλλαγή- αντάλλαγμα

- Ø **Η αρχή της αναγνώρισης των εξόδων:** Για να αναγνωρισθεί ένα έξοδο θα πρέπει να συνδέεται έμμεσα ή άμεσα με τη δημιουργία εσόδων.

- Ø **Η αρχή της συσχέτισης των εσόδων και των εξόδων για την εξαγωγή αποτελέσματος:** Υποχρεώνει να συσχετίζονται τα έσοδα με τα έξοδα ώστε να προσδιορισθεί το αποτέλεσμα το οποίο πέτυχε η λογιστική μονάδα στη διάρκεια μιας λογιστικής χρήσης.

- Ø **Η αρχή της συντηρητικότητας :** Πάρα πολλές φορές οι διευθυντές λογιστηρίου ή οι οικονομικοί διευθυντές βρίσκονται στο δίλημμα επιλογής μιας μεθόδου μεταξύ περισσότερων επιστημονικών και αποδεκτών από τη νομοθεσία μεθόδων. Στις περιπτώσεις αυτές η βασική λογιστική αρχή της συντηρητικότητας υποχρεώνει στην επιλογή εκείνης της μεθόδου που θα μας δώσει τα συντηρητικότερα αποτελέσματα. Δηλαδή, το Ενεργητικό στην χαμηλότερη δυνατή αξία του, τα έσοδα στην χαμηλότερη δυνατή αξία τους και τα έξοδα στην υψηλότερη δυνατή αξία τους.

- Ø **Η αρχή της συγκρισιμότητας :** Η εφαρμογή αυτής της βασικής λογιστικής αρχής υποχρεώνει στην δημοσίευση των λογιστικών δεδομένων, στο τέλος κάθε λογιστικής χρήσης, τουλάχιστον δύο συνεχόμενων ετών, ώστε ο τρίτος ενδιαφερόμενος να δύναται να εξάγει συμπεράσματα για την διαχρονική πορεία της επιχείρησης.

- Ø **Η αρχή της συνέπειας των λογιστικών μεθόδων:** Υποχρεώνει κατά την κατάρτιση των λογιστικών καταστάσεων, την εφαρμογή των ίδιων μεθόδων που χρησιμοποιήθηκαν την προηγούμενη λογιστική χρήση, ώστε να μην αλλοιώνεται η διαχρονική χρηματοοικονομική εικόνα της λογιστικής μονάδας. Αυτό βέβαια δεν σημαίνει πως εάν κριθεί απαραίτητο, δεν μπορεί η λογιστική μονάδα ν' αλλάξει τις χρησιμοποιούμενες στο παρελθόν μεθόδους. Θα πρέπει όμως η μεταβολή αυτή και οι συνέπειες της να φαίνονται μέσα στις οικονομικές καταστάσεις.

- Ø **Η αρχή της ουσιαστικότητας των λογιστικών πληροφοριών:** Οι ετήσιες οικονομικές καταστάσεις είναι συνοπτικές για να μπορεί ο τρίτος ενδιαφερόμενος εύκολα να καταλαβαίνει την χρηματοοικονομική κατάσταση της επιχείρησης. Συνεπώς οι πληροφορίες οι οποίες θα περιλαμβάνονται στις ετήσιες οικονομικές καταστάσεις θα πρέπει να είναι οι σημαντικότερες.

1.5 ΕΝΝΟΙΑ ΚΑΙ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΤΗΣ ΕΛΕΓΚΤΙΚΗΣ

Ελεγκτική είναι το σύνολο των αρχών που αποσκοπούν στο συστηματικό προσδιορισμό του είδους, της έκτασης και του τρόπου διενέργειας του ελέγχου των ενεργειών, των αρμόδιων οργάνων των οικονομικών μονάδων για την πρόληψη λαθών ή καταχρήσεων ή για την εξακρίβωση της ορθότητας και σκοπιμότητας αυτών.

Η Ελεγκτική είναι κλάδος της Οικονομικής των Επιχειρήσεων που πραγματεύεται τους γενικούς κανόνες, όρους και προϋποθέσεις, για τη διενέργεια ελέγχου σε κάθε οικονομική διαχείριση ξένης περιουσίας.

Έλεγχος καλείται η συστηματική εξέταση των βιβλίων και δικαιολογητικών εγγράφων μιας επιχείρησης για την εξακρίβωση της αλήθειας των γεγονότων που αναφέρονται στην οικονομική κατάσταση αυτής.

Το πρόσωπο που είναι αρμόδιο για την άσκηση του ελέγχου λέγεται **Ελεγκτής**.

Το Σώμα Ορκωτών Ελεγκτών Λογιστών

Με το Ν.Δ. 3329/1955, συστάθηκε το Σώμα Ελλήνων Ορκωτών Λογιστών, που η λειτουργία του άρχισε στις 19 Νοεμβρίου 1955, με την ορκωμοσία των εννέα πρώτων Ορκωτών Λογιστών και η συμπλήρωση των πρώτων μελών του για την κανονική έναρξη της λειτουργίας του έγινε στις 14 Ιανουαρίου 1957, οπότε ορκίσθηκαν οι πρώτοι εννέα βοηθοί Ορκωτοί Λογιστές και οι πρώτοι εννέα Δόκιμοι Ορκωτοί Λογιστές.

Μέχρι τη σύσταση και λειτουργία του Σώματος Ορκωτών Λογιστών δηλαδή μέχρι το έτος 1957, ο έλεγχος που προβλέπουν οι διατάξεις του ν. 2190/1920 «Περί Ανωνύμων Εταιρειών» να διενεργείται στις ετήσιες οικονομικές καταστάσεις των ανωνύμων Εταιρειών (Ισολογισμό, Αποτελέσματα Χρήσεως, Πίνακα Διαθέσεως Αποτελεσμάτων) είχε καταλήξει να είναι τελειώς τυπικός και όλοι οι Έλληνες συγγραφείς του Εμπορικού Δικαίου είχαν αποφανθεί ότι:

«ο έλεγχος της ανώνυμης εταιρείας στη χώρα μας είναι πράξη καθαρώς τυπική, αποτελούσα ειρωνεία έναντι της Πολιτείας όσο και έναντι των μετόχων και λοιπών ενδιαφερόμενων, διότι, όπως είναι γνωστό σε όλους, στην πράξη οι διοριζόμενοι από τη Γενική Συνέλευση ελεγκτές περιορίζουν τη δράση τους στην υπογραφή της υπό του Διοικητικού Συμβουλίου ετοιμασθείσης δι' αυτούς εκθέσεως»

Οι αποκαλούμενοι «Τακτικοί Ελεγκτές» του Ν. 2190/1920 δεν διενεργούσαν κανέναν απολύτως έλεγχο, το έργο τους ήταν αποκλειστικά και μόνο η υπογραφή της έκθεσης που ετοιμάστηκε από το Διοικητικό Συμβούλιο της εταιρείας γι' αυτούς. Αυτό οφειλόταν στο ότι οι ελεγκτές αυτοί δεν ήταν επαγγελματίες ελεγκτές και ο νόμος δεν απαιτούσε κανένα προσόν, με αποτέλεσμα να διορίζονται ελεγκτές

πρόσωπα οποιουδήποτε επαγγέλματος και ανεξαρτήτως μορφώσεως. Επιπροσθέτως, οι ελεγκτές διορίζονται και αμείβονται από την Διοίκηση της εταιρείας τις πράξεις της οποίας καλούνταν να ελέγξουν και συνεπώς υπήρχε σοβαρή εξάρτηση του ελεγκτή από τον ελεγχόμενο.

Με το Ν.Δ.3329/1955 «Σύσταση Σώματος Ορκωτών Λογιστών», η πολιτεία διόρθωσε την κατάσταση και οργάνωσε ουσιαστικό διαχειριστικό έλεγχο στις ανώνυμες εταιρείες. Ο έλεγχος των οικονομικών καταστάσεων των μεγάλων (αρχικά) και των μικρομεσαίων (αργότερα) ανωνύμων εταιρειών, ανατέθηκε στο Σώμα Ορκωτών Ελεγκτών. Οι μικρού μεγέθους εταιρείες παρέμειναν στο προαναφερθέν καθεστώς Τυπικού Ελέγχου.

Το Π.Δ.226/1992 «Περί Συστάσεως, Οργανώσεως Και Λειτουργίας Του Σώματος Ορκωτών Ελεγκτών, Καθώς και Περί Των Όρων Εγγραφής Σε Ειδικό Μητρώο Και Ασκήσεως Του Επαγγέλματος Του Ορκωτού Ελεγκτή», δημοσιεύθηκε στο Φ.Ε.Κ. 14 Ιουλίου 1992, του οποίου οι διατάξεις καθορίζονται ότι αρχίζουν να εφαρμόζονται από 14 Ιουλίου 1993, καταργήθηκαν οι προηγούμενες διατάξεις περί Σώματος Ορκωτών Ελεγκτών – Σ.Ο.Ε

Το Σώμα των Ορκωτών Λογιστών, αποτελείται από ανεξάρτητους επαγγελματίες Ελεγκτές που εγγράφονται σε ειδικό μητρώο και ασκούν το επάγγελμα του Ορκωτού Ελεγκτή σύμφωνα με τις διατάξεις της νομοθεσίας.

Η σύσταση και η λειτουργία του Σ.Ο.Ε.Λ. αποβλέπει στην άσκηση του ελέγχου της οικονομικής διαχείρισεως των πάσης φύσεως δημοσίων και ιδιωτικών οργανισμών και επιχειρήσεων ή εκμεταλλεύσεων, ανεξαρτήτως της νομικής τους μορφής (ιδρύματος, εταιρείας ή άλλου νομικού προσώπου δημοσίου ή ιδιωτικού δικαίου), από πρόσωπα με αυξημένα επαγγελματικά προσόντα που ασκούν το έργο τους με διαφάνεια και υπευθυνότητα, έτσι ώστε να διασφαλίζεται η εγκυρότητα και η αξιοπιστία των πορισμάτων των διενεργούμενων ελέγχων, σύμφωνα με τα διεθνώς αναγνωρισμένα Ελεγκτικά Πρότυπα και τους όρους που τίθενται από την εσωτερική και κοινοτική νομοθεσία. Για την πραγματοποίηση του παραπάνω σκοπού οι Ορκωτοί Ελεγκτές απολαμβάνουν προσωπικής και λειτουργικής ανεξαρτησίας υποκείμενοι πάντως στις υποχρεώσεις και τις ευθύνες που προσδιορίζονται από τις διατάξεις. Στους σκοπούς του Σ.Ο.Ε.Λ. περιλαμβάνεται και η προαγωγή της Λογιστικής και Ελεγκτικής επιστήμης (Π.Δ.229/93 άρθρο 2)'

Το Σώμα Ορκωτών Ελεγκτών Λογιστών Αποτελείται Από Τα Εξής Φυσικά Πρόσωπα:

- I. Ορκωτούς Ελεγκτές
- II. Επίκουρους Ορκωτούς Ελεγκτές
- III. Δόκιμους Ορκωτούς Ελεγκτές
- IV. Ασκούμενους Ορκωτούς Ελεγκτές

Για κάθε βαθμίδα ελεγκτών τηρείται Μητρώο με όλα τα προσωπικά και επαγγελματικά στοιχεία κάθε ελεγκτή. Σε ιδιαίτερη μερίδα του Μητρώου καταχωρούνται τα στοιχεία των ελεγκτικών εταιρειών ή των κοινοπραξιών ελεγκτών, αν και αυτές δε θεωρούνται μέλη του Σ.Ο.Ε.

Τα Όργανα Του Σώματος Ορκωτών Ελεγκτών Είναι:

- I. Η Γενική Συνέλευση
- II. Το Εποπτικό Συμβούλιο
- III. Η Εκτελεστική Γραμματεία
- IV. Το Πειθαρχικό Συμβούλιο
- V. Το Επιστημονικό Συμβούλιο

Η γενική συνέλευση είναι το ανώτατο όργανο του Σώματος. Εκλέγει ανά τριετία τους προέδρους και τα μέλη του Εποπτικού Συμβουλίου. Επίσης, εκλέγει τον αντιπρόσωπο της στο Πειθαρχικό Συμβούλιο. Στη γενική συνέλευση συμμετέχουν μόνο οι ορκωτοί ελεγκτές που είναι εγγεγραμμένοι στο Μητρώο Ορκωτών Ελεγκτών. Οι επίκουροι, δόκιμοι και ασκούμενοι ορκωτοί ελεγκτές καθώς και οι ελεγκτικές εταιρείες ή οι κοινοπραξίες ελεγκτών δεν έχουν δικαίωμα συμμετοχής.

Επειδή το Σ.Ο.Ε. μόνο εποπτεύει, την ευθύνη της άσκησης του ελέγχου έχουν, σύμφωνα με το Π.Δ.226, οι ορκωτοί ελεγκτές. Αυτοί είναι οι αποκλειστικά αρμόδιοι για την άσκηση του τακτικού ελέγχου της οικονομικής διαχείρισης και των λογιστικών καταστάσεων των:

Û Ανωνύμων εταιρειών, των εταιρειών περιορισμένης ευθύνης, των ετερόρρυθμων κατά μετοχές εταιρειών οι οποίες συγκέντρωσαν στις προηγούμενες δύο λογιστικές χρήσεις δύο από τα τρία παρακάτω κριτήρια:

- I. Σύνολο ενεργητικού €1.500.000
- II. Καθαρό κύκλο εργασιών €5.000.000
- III. Απασχολούμενο προσωπικό 50 άτομα κατά μέσο όρο

Û Κοινοπραξία των προηγούμενων εταιρειών.

Û Ανωνύμων εταιρειών που έχουν τις μετοχές τους εισηγμένες στο Χρηματιστήριο καθώς και των ανωνύμων εταιρειών των οποίων το μετοχικό κεφάλαιο έχει αναληφθεί με δημόσια εγγραφή.

Û Τραπεζών, των ασφαλιστικών εταιρειών, των εταιρειών επενδύσεων – χαρτοφυλακίου, των εταιρειών διαχείρισης αμοιβαίων κεφαλαίων, των εταιρειών χρηματοδοτικών μισθώσεων και των ενώσεων συνεταιριστικών οργανώσεων.

Û Νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου, πλην των δήμων και κοινοτήτων και των νομικών προσώπων ιδιωτικού δικαίου που εξυπηρετούν δημόσιο ή κοινωφελή σκοπό και επιχορηγούνται από το κράτος ή απολαύουν ιδιαίτερων προνομίων.

Û Εταιρειών, οργανισμών ή δραστηριοτήτων που με βάση διατάξεις νόμου υπάγονται στον υποχρεωτικό έλεγχο από ορκωτούς ελεγκτές.

Οι ορκωτοί ελεγκτές ελέγχουν υποχρεωτικά και τις ενοποιημένες λογιστικές καταστάσεις που καταρτίζουν οι συνδεδεμένες εταιρείες. Πρέπει να διευκρινιστεί ότι οι λογιστικές καταστάσεις των ανωνύμων εταιρειών που δεν ικανοποιούν τα πιο πάνω κριτήρια μεγέθους μπορεί να ελεγχθούν και από τους ελεγκτές του νόμου 2190.

1.6 ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ ΤΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ

Εξωτερικός έλεγχος είναι αυτός που διεξάγεται από ειδικούς επαγγελματίες με ανεπίληπτο ήθος και ακέραιο χαρακτήρα, άρτια επιστημονική κατάρτιση καθώς και ειδική πείρα, χωρίς να έχουν καμιά υποβλητική σχέση ή εξάρτηση με την ελεγχόμενη επιχείρηση.

Διενεργείται επί του λογιστικού, κυρίως, συστήματος μιας μονάδας αλλά και επί των άλλων επιμέρους οργανωτικών συστημάτων τα οποία μπορούν αμέσως να επηρεάζουν την αποτελεσματικότητα του λογιστικού συστήματος, με τη χρήση ελεγκτικών standards αλλά και άλλων μεθόδων τις οποίες θα κρίνει κατά περίπτωση αναγκαίες ο ελεγκτής. Τα διακριτικά χαρακτηριστικά του ανεξάρτητου, εξωτερικού ελέγχου είναι ότι τούτος έχει κύριο σκοπό να στηρίξει την εκ μέρους του ελεγκτή διαμόρφωση γνώμης αναφορικά με την ορθή ή μη παρουσίαση των χρηματοοικονομικών μεγεθών της ελεγχόμενης μονάδας στις ελεγχόμενες απ' αυτόν χρηματοοικονομικές καταστάσεις και δεύτερον , ότι ο ανεξάρτητος , εξωτερικός ελεγκτής ουσιαστικά φέρει ευθύνη προς τους εκτός της ελεγχόμενης μονάδας ενδιαφερόμενους για την χρηματοοικονομική κατάσταση και την αποτελεσματικότητα τούτης.

Η εντολή για τον εξωτερικό έλεγχο είναι πάντοτε γραπτή και προέρχεται, κατά κανόνα, από τη διάκριση της επιχειρήσεως που θα ελεγχθεί ανεξάρτητα αν τον έλεγχο αυτόν επιβάλλει η νομοθεσία της χώρας, το καταστατικό της οικονομικής μονάδας ή απόφαση των επιχειρηματικών φορέων.

Βέβαια, η εντολή για έλεγχο μπορεί να προέλθει και από δικαστήριο, αλλά τότε αναφερόμαστε σε ειδικό έλεγχο ή πραγματογνωμοσύνη.

Ο τύπος και το περιεχόμενο της επιστολής αποδοχής της εντολής ελέγχου μπορεί να είναι διαφορετικό, κατά περίπτωση, αλλά σε γενικές γραμμές, θα πρέπει ν' αναφέρεται στα εξής:

- Û Στο αντικείμενο του ελέγχου και των πληροφοριών.
- Û Στην ευθύνη της διευθύνσεως για τις οικονομικές πληροφορίες.
- Û Στην έκταση του ελέγχου με αναφορά στη νομοθεσία- κανονισμούς, καταστατικά κ.τ.λ.
- Û Στον τύπο της εκθέσεως.
- Û Στον αναπόφευκτο κίνδυνο της δειγματοληψίας.
- Û Στην δυνατότητα λήψεως οποιουδήποτε απαραίτητου για τον έλεγχο των βιβλίων δικαιολογητικού ή πληροφορίας.

Ενδέχεται να συμπεριλαμβάνονται και άλλου όροι ή διευκρινίσεις, ιδίως όταν υπάρχουν υποκαταστήματα που πρέπει να ελεγχθούν.

Τέλος, πρέπει με έμφαση να τονισθεί ότι η αποδοχή ή η αποποίηση της εντολής του ελέγχου βρίσκεται στη διακριτική ευχέρεια του ελεγκτή μέσα στο πλαίσιο, πάντοτε, των διατάξεων της κείμενης νομοθεσίας. Κρίνεται ορθό να μην επεκταθούμε σε ιδιαίτερα νομικά θέματα που αφορούν το διορισμό , την αποδοχή του διορισμού , την παραίτηση των ελεγκτών ή την ανάκληση αυτών.

1.7 ΕΛΕΓΚΤΙΚΑ STANDARDS

Όπως έχει, ήδη, αναφερθεί κύριος σκοπός του ελέγχου μιας επιχείρησης είναι η διαπίστωση, από την πλευρά του ελεγκτή, περί της ορθής ή μη παρουσίασης της οικονομικής θέσεως και των αποτελεσμάτων δράσεως μιας οικονομικής μονάδας στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις με τις γενικώς παραδεκτές λογιστικές αρχές. Και επιπρόσθετα η διαμόρφωση και η γνωστοποίηση από τον ελεγκτή μιας πλήρους αιτιολογημένης γνώμης σχετικά με την ειλικρίνεια και την αξιοπιστία των περι 'ου του λόγου, οικονομικών καταστάσεων της συγκεκριμένης επιχείρησης.

Όμως, ο ελεγκτής οφείλει να θεμελιώσει τη γνώμη του αυτή σε αποδεικτικά στοιχεία τα οποία επιμελώς συγκεντρώνει εφαρμόζοντας ορισμένες ελεγκτικές διαδικασίες. Άλλωστε, πιστοποιώ δεν σημαίνει εκφράζω μια υποκειμενική γνώμη αλλά μια γνώμη αντικειμενική που θα στηριχθεί σε στοιχεία που την αποδεικνύουν επαρκώς και σύμφωνα με κανόνες που αναφέρθηκαν παραπάνω πρέπει να επιλέγονται και να εκτελούνται σύμφωνα με γενικώς παραδεκτές αρχές (auditing standards).

Οι ελεγκτικές αυτές αρχές διακρίνονται σε:

- **Γενικές αρχές ή General Standards**
- **Αρχές εκτελέσεως της εργασίας ή Standards of field work.**
- **Αρχές που αφορούν τις εκθέσεις ελέγχου ή Standards of reporting.**

Στην υπουργική απόφαση 643/5/1979 γίνεται αναφορά σε τέσσερις κατηγορίες Standards:

- I. Βασικά: πρόκειται για τα γενικά Standards της αμερικανικής βιβλιογραφίας, όπου αυτά περί επαγγελματικής δεοντολογίας και συμπεριφοράς αποτελούν ξεχωριστή κατηγορία.
- II. Standards εκθέσεων και
- III. Standards επαγγελματικής δεοντολογίας.

Γίνεται αρκετή λεπτομερής παράθεση των 'Βασικών Standards' και των Standards εργασίας ή καλής εκτελέσεως', όπου αποτυπώνονται αρκετές από τις διαδικασίες και τις τεχνικές που ακολουθούνται σε έναν έλεγχο, όχι όμως όλες, γιατί στην ουσία τούτες είναι πολλές και ποικίλες και ίσως μόνο στους οδηγούς και στα προγράμματα ελέγχων διάφορων ελεγκτικών εταιρειών μπορούν να βρεθούν.

Στον νέο νόμο περί οργανώσεως του Σώματος Ορκωτών ελεγκτών, Π.Δ.226/92, το ίδιο θέμα εξαντλείται με σύντομη και συνοπτική αναφορά στις βασικές διαδικασίες του έργου του ελέγχου και δεν χρησιμοποιείται ο όρος Standards (άρθρο 16), μη επιθυμώντας, προφανώς, ο νομοθέτης να υπεισέλθει σε θέματα ουσίας και επιστημονικής ευθύνης του αντικείμενου, αλλά και οριοθετώντας στενά τον τρόπο αντιμετώπισης του ελέγχου και την ευθύνη των ελεγκτών ταυτοχρόνως.

1.8 ΓΕΝΙΚΑ (ΒΑΣΙΚΑ) STANDARDS

Σύμφωνα με τα Γενικά Standards, αντικειμενικός σκοπός του ελέγχου είναι κυρίως η πιστοποίηση της ορθότητας της παρουσίασης της οικονομικής θέσεως και των αποτελεσμάτων χρήσεως της ελεγχόμενης μονάδας στις λογιστικές καταστάσεις τούτης, βάσει των γενικώς παραδεκτών λογιστικών αρχών.

Η πιστοποίηση αυτή διατυπώνεται σαφώς στην έκθεση του ελεγκτή, η οποία και αποτελεί το προϊόν επαγγελματικής και προσεκτικής εφαρμογής των ελεγκτικών Standards, καθώς και κάθε άλλων εύκολων μέσων και μεθόδων που κρίθηκαν αναγκαία υπό τις κρατούσες συνθήκες.

Κανένας έλεγχος δεν αναλαμβάνεται χωρίς την σχετική έγγραφη εντολή, αλλά και χωρίς ικανή εξουσιοδότηση, στην οποία αναφέρεται σαφώς το είδος ή ο σκοπός του ζητούμενου ελέγχου.

Ο έλεγχος και κάθε ανατιθέμενη σχετική με αυτόν εργασία, θα πρέπει να διενεργηθεί από το άτομο ή άτομα τα οποία να έχουν κατάλληλη και αρκετή (για τον συγκεκριμένο έλεγχο) τεχνική εκπαίδευση και ικανότητα ως ελεγκτές, όπως τούτη ορίζεται από τον νόμο της πολιτείας και τους κανονισμούς του εξουσιοδοτημένου επιβλέποντος συλλογικού οργάνου. Άλλωστε, ο υπογράφων ελεγκτής φέρει την τελική ευθύνη για τον έλεγχο.

Και εδώ δύναται ν' αναφερθεί ότι ανεξάρτητα από την διοικητική διάρθρωση κάθε ελεγκτικής εταιρείας, δικαίωμα υπογραφής έχουν μόνο όσοι κατέχουν την άδεια ορκωτού λογιστή, η οποία αποκτάται ύστερα από γραπτές εξετάσεις και εμπειρία καθορισμένης χρονικής διάρκειας στη διεξαγωγή ελέγχου υπό την εποπτεία αδειούχου ελεγκτή.

Καθ' όλη τη διάρκεια του ελέγχου, το ελεγκτικό προσωπικό θα πρέπει να διατηρεί αμεροληψία, αντικειμενικότητα, ανεξαρτησία, αξιοπρέπεια και επαγγελματική ευθύνη έναντι του ελεγχόμενου.

Ένας ορκωτός ελεγκτής λογιστής θα πρέπει να εξασκεί σωστά και με ικανότητα το επάγγελμά του και να προσπαθεί συνεχώς να βελτιώνει την επαγγελματική και επιστημονική του κατάρτιση και την ποιότητα των υπηρεσιών του.

Ως προς τους ελεγχόμενους πελάτες του, ο ορκωτός λογιστής /ελεγκτής θα πρέπει να φέρεται και να εργάζεται κατά τρόπο που να προάγει καλές σχέσεις και συνεργασία μεταξύ των μελών του επαγγέλματος. Και, γενικώς, οφείλει να συμπεριφέρεται κατά τρόπο που να προάγει τον θεσμό της Ελεγκτικής και να αναπτύσσει την ικανότητα του να υπηρετήσει την κοινωνία.

1. **Ανεξαρτησία και Αντικειμενικότητα**

Ο ορκωτός λογιστής οφείλει πάντοτε να ασκεί το ελεγκτικό έργο κατά τρόπο αντικειμενικό και ανεξάρτητο από κάθε είδους επιρροή του ελεγχόμενου. Και προκειμένου να εξασφαλιστεί η αντικειμενικότητα και η ανεξαρτησία κάθε ελεγκτικού φορέα και μέλους αυτού πρέπει πιστά να τηρούνται απ' αυτόν οι ακόλουθοι κανόνες:

- Û Να μην παρέχει στον ελεγχόμενο άλλου είδους υπηρεσίες, εκτός από εκείνες που επιτρέπει ο νόμος και για τις οποίες αρμοδίως έχει οριστεί. Η παροχή πρόσθετων υπηρεσιών σε ασυνήθιστη έκταση μπορεί να θεωρηθεί ότι επηρεάζει την αντικειμενικότητα του ελεγκτή.
- Û Να μην αποφασίζει ο ίδιος σε θέματα αρμοδιότητας του ελεγχόμενου. Επίσης πρέπει να αποφεύγει να εκφράζει την κρίση του στις επιχειρηματικές επιλογές ή αποφάσεις αυτού.
- Û Να τηρεί αμερόληπτη στάση σε αντικρουόμενες απόψεις των ελεγχόμενων ή άλλων ενδιαφερομένων, εκφράζοντας χωρίς περιττούς χαρακτηρισμούς τις αντικειμενικές διαπιστώσεις και υποδείξεις που βασίζονται σε επιμελή εργασία του.
- Û Να μην έχει οποιοδήποτε άμεσο ή έμμεσο οικονομικό συμφέρον καθ' οιονδήποτε τρόπο από την πορεία των εργασιών της υπό έλεγχο οικονομικής μονάδας.
- Û Δεν είναι ασυμβίβαστη η παροχή υποδείξεων, που προκύπτουν ως απόρροια των παρεχόμενων από Ορκωτό Ελεγκτή επαγγελματικών υπηρεσιών και σχετίζονται άμεσα με το ανατεθέν σ' αυτόν έργο.
- Û Να μην αποδέχεται παρεμβάσεις του ελεγχόμενου ή τρίτων σχετικές με την εκτέλεση των καθηκόντων του.
- Û Να είναι ιδιαίτερα επιφυλακτικός όταν στην υπό έλεγχο οικονομική μονάδα υπηρετούν καθ' οιονδήποτε τρόπο συγγενικά ή φιλικά προς αυτόν πρόσωπα. Οφείλει να λαμβάνει τα κατάλληλα μέτρα, ώστε να διασφαλίζει την ανεξαρτησία και την αντικειμενικότητα του και όπου αυτό δεν είναι απόλυτα εφικτό, να αποποιείται τον έλεγχο ή να τον διακόπτει.
- Û Να μην δέχεται οποιαδήποτε αμοιβή ή προμήθεια από τον ελεγχόμενο, πέραν του νομίμου, για οποιονδήποτε λόγο, έστω και για πρόσθετες συγκεκριμένες επαγγελματικές υπηρεσίες, αν δεν έχουν τηρηθεί διαφανείς διαδικασίες για την ανάθεση, την εκτέλεση και την τιμολόγηση της κάθε συγκεκριμένης υπηρεσίας του.
- Û Να τηρεί αυστηρά τις κείμενες νομοθετικές διατάξεις και αποφάσεις για τα ασυμβίβαστα και τις απαγορεύσεις προς το επάγγελμα, καθώς και για τις διαδικασίες αποδοχής και γνωστοποίησης κάθε ανατιθέμενης σ' αυτόν εργασίας.

Ο ορκωτός ελεγκτής τέλος που αδυνατεί να είναι ανεξάρτητος, ώστε να παρέχει μια έντιμη και αμερόληπτη γνώμη, οφείλει να μην αποδεχτεί την εργασία ή να διακόψει την ανατεθείσα σε αυτόν εργασία, αν οι υπάρχουσες ή διαμορφωθείσες συνθήκες κλονίζουν είτε την ανεξαρτησία, την αντικειμενικότητα και την προς αυτόν εμπιστοσύνη των τρίτων, είτε τις σχέσεις του με συναδέλφους μέλη του ελεγκτικού φορέα.

Ακόμη απαγορεύεται σε ορκωτό ελεγκτή ή σε ελεγκτικό φορέα η με οποιονδήποτε τρόπο διαπραγμάτευση ή η εκ των υστέρων μείωση της νόμιμης αμοιβής ελέγχου.

Παρέκκλιση από την απαγόρευση αυτήν επιτρέπεται μόνο αν συντρέχει ειδικά αιτιολογημένος λόγος.

Επίσης, δεν επιτρέπεται η ανάληψη του υποχρεωτικού ελέγχου μιας οικονομικής μονάδας, στην οποία ο ορκωτός λογιστής ή μέλος της διοίκησης του ελεγκτικού φορέα του έχει διατελέσει μέσα στην τελευταία πενταετία, πριν από το διορισμό του ως τακτικού ελεγκτή της οικονομικής μονάδας.

- Ø Είτε μέλος της διοίκησης
- Ø Είτε διευθυντικό στέλεχος
- Ø Είτε οικονομικός, λογιστικός ή φορολογικός σύμβουλος ή εσωτερικός ελεγκτής, σε σχέση εξαρτημένης εργασίας ή ως ελεύθερος επαγγελματίας με κύριο αντικείμενο την παροχή των πιο πάνω υπηρεσιών στην ελεγχόμενη οικονομική μονάδα.

Σ' αυτό το σημείο, κρίνεται απαραίτητα ν' αναφερθούν τα ασυμβίβαστα και οι απαγορεύσεις του επαγγέλματος του ορκωτού λογιστή, όπως αυτά ορίζονται στο Π.Δ.226/92.

Πιο συγκεκριμένα το επάγγελμα του ορκωτού ελεγκτή είναι ασυμβίβαστο προς:

- I. Την ιδιότητα του εμπόρου .
- II. Την ιδιότητα του δημοσίου υπαλλήλου, υπαλλήλων Ν.Π.Δ.Δ., δικηγόρου, συμβολαιογράφου.
- III. Οποιαδήποτε έμμισθη υπηρεσία σε ιδιωτική επιχείρηση ή Ν.Π.Ι.Δ. ή οργανισμό ή την ιδιότητα του διοικητικού συμβούλου Α.Ε. ή διαχειριστή ΕΠΕ.
- IV. Την τήρηση λογιστικών βιβλίων.
- V. Κάθε άλλη περίπτωση όπου υφίσταται ασυμβίβαστο από την κείμενη νομοθεσία.

Στον ορκωτό ελεγκτή επίσης απαγορεύεται η απόκτηση καθ' οιονδήποτε τρόπο μετοχών της ελεγχόμενης εταιρείας, ο προς αυτήν δανεισμός και αντιστρόφως καθώς και η παροχή εγγύησης προς τρίτους από αυτήν υπέρ του ελέγχοντος και αντιστρόφως.

Τέλος, στον ορκωτό λογιστή δεν επιτρέπεται η άσκηση του επαγγέλματος του, χωρίς την ύπαρξη μόνιμης επαγγελματικής στέγης στην έδρα όπου το ασκεί.

2. Ελεγκτικό προσωπικό

Κατά τη διαδικασία ελέγχου, ο ορκωτός λογιστής έχει τη δυνατότητα και το δικαίωμα να χρησιμοποιεί βοηθούς για την παροχή των επαγγελματικών του υπηρεσιών. Και ως βοηθός του ορκωτού λογιστή θεωρείται κάθε μέλος ενός ελεγκτικού φορέα, ανεξάρτητα από τη βαθμίδα στην οποία ανήκει, το οποίο απασχολείται σε συγκεκριμένη εργασία για λογαριασμό και υπ' ευθύνη του ορκωτού ελεγκτή στον οποίο ανατέθηκε η εκτέλεση της εργασίας αυτής.

Γίνεται, λοιπόν, αντιληπτό ότι ο ορκωτός λογιστής απαιτεί και αναμένει από τους βοηθούς του να εκτελέσουν με ιδιαίτερη ικανότητα τις οδηγίες του και να επιδείξουν κατά την διάρκεια του ελέγχου την απαιτούμενη επιμέλεια καθώς επίσης και μεγάλο αίσθημα ευθύνης. Ωστόσο, ως υπεύθυνος της ομάδας έχει την δύσκολη αποστολή να επιλέξει τους, κατά περίπτωση, καταλληλότερους ενώ, παράλληλα, πρέπει να μην εμπιστεύεται μεγάλες ευθύνες στα νεώτερα μέλη.

Εξ' αρχής, οφείλει να συστήνει στους υπ' αυτόν να μην έρχονται σε επαφή με τα ανώτερα στελέχη της ελεγχόμενης μονάδας. Και τούτο προκειμένου, καταρχήν, να

εξασφαλίσει το αδιάβλητο της ελεγκτικής διαδικασίας αλλά και από την άλλη πλευρά, να εκμηδενίσει τις πιθανότητες νεαρά μέλη της ελεγκτικής ομάδας, που πιθανώς πήραν πολύ στα σοβαρά τον ρόλο του ελεγκτή, να συμπεριφερθούν με φαιλότητα και ασέβεια προς ένα ανώτερο ή κατώτερο στέλεχος της ελεγχόμενης μονάδας

3. Εχεμύθεια

Ο ορκωτός ελεγκτής οφείλει να τηρεί το επαγγελματικό απόρρητο και να μην αποκαλύπτει γεγονότα ή πληροφορίες που περιήλθαν σε γνώση του κατά την εκτέλεση του έργου του, εκτός αν έχει τέτοια υποχρέωση από τον νόμο, τα επαγγελματικά πρότυπα και τις σχετικές οδηγίες που έχουν εκδοθεί και μάλιστα, η υποχρέωση αυτή του ορκωτού λογιστή εξακολουθεί να ισχύει και μετά την λήξη της παροχής των επαγγελματικών του υπηρεσιών προς οποιοδήποτε φυσικό ή νομικό πρόσωπο.

4. Διαφήμιση – Αθέμιτος Ανταγωνισμός

Ο ορκωτός ελεγκτής ή ο ελεγκτικός φορέας δεν πρέπει να διαφημίζει ή να προβάλλει τις επαγγελματικές του υπηρεσίες, καθώς και το όνομα του ή την επωνυμία του, κατά τρόπο που υποβαθμίζει το ελεγκτικό επάγγελμα, όπως αυτό έχει θεσμοθετηθεί και ασκηθεί στην Ελλάδα, ή θέτει σε αμφιβολία την επαγγελματική επάρκεια άλλων ορκωτών ελεγκτών ή ελεγκτικών φορέων.

5. Σχέσεις με συναδέλφους και ελεγκτικούς φορείς

Ο ορκωτός ελεγκτής οφείλει να συμπεριφέρεται με ευγένεια, ειλικρίνεια και εκτίμηση έναντι όλων των συναδέλφων του είτε αυτοί είναι παρόντες είτε είναι απόντες και να προασπίζει τα νόμιμα δικαιώματά τους που απορρέουν από την άσκηση των καθηκόντων τους.

Η διαφήμιση, οι απειλές, οι προσβολές ή οι εκβιασμοί καθώς επίσης και ο αθέμιτος ανταγωνισμός έναντι συναδέλφων και ελεγκτικών φορέων αποτελούν σίγουρα αντισυμβατική συμπεριφορά. Άλλωστε, όπως ορίζει το άρθρο 10 του ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΥ ΔΕΟΝΤΟΛΟΓΙΑΣ ΜΕΛΩΝ ΤΟΥ ΣΩΜΑΤΟΣ ΟΡΚΩΤΩΝ ΛΟΓΙΣΤΩΝ, το Εποπτικό Συμβούλιο του ΣΟΕ έχει τη δυνατότητα να κρίνει ότι ένα μέλος του έχει απολέσει το απαιτούμενο ήθος και την αναμφισβήτητη αρετή και να το διαγράψει από το οικείο Μητρώο, εφόσον βέβαια από τα υπάρχοντα στοιχεία αποδεικνύεται ότι το μέλος αυτό έχει υποπέσει καθ' υποτροπή σε σκόπιμες παραβάσεις του συγκεκριμένου κανονισμού και των ελεγκτικών προτύπων που εφαρμόζονται κατά την εκτέλεση της ελεγκτικής διαδικασίας.

Ακόμη, ο ορκωτός ελεγκτής στον οποίο ανατίθεται ένας κατά νόμο υποχρεωτικός έλεγχος στον οποίο προηγουμένως ασκούσε άλλος ορκωτός ελεγκτής, έχει την υποχρέωση να ερωτήσει εγγράφως τον προηγούμενο ελεγκτή και μάλιστα πριν από την επανάληψη ελέγχου, σε ποιους λόγους οφείλεται η απομάκρυνση του από τον συγκεκριμένο έλεγχο.

Παράλληλα, κάθε Ορκωτός ελεγκτής, πριν από την έναρξη οποιασδήποτε ανατεθείσας σ' αυτόν ελεγκτικής εργασίας, οφείλει να διαπιστώσει αν η προς τον έλεγχο οικονομική μονάδα έχει εξοφλήσει πλήρως τη νόμιμη αμοιβή ελέγχου προηγούμενων χρήσεων.

Σε περίπτωση που ο Ορκωτός Ελεγκτής διαπιστώνει, είτε από την εξέταση των βιβλίων και στοιχείων της ελεγχόμενης οικονομικής μονάδας είτε από την απευθείας προς αυτόν έγγραφη ειδοποίηση του ελεγκτικού φορέα ότι η νόμιμη αμοιβή ελέγχου προηγούμενης χρήσης ή χρήσεων της οικονομικής αυτής μονάδας δεν έχει εξοφληθεί πλήρως υποχρεούται να ζητήσει εγγράφως από το Εποπτικό Συμβούλιο την έγκριση διακοπής του ελέγχου, λόγω αποδεδειγμένης άρνησης ή αδυναμίας του ελεγχόμενου να συμμορφωθεί με τις ισχύουσες διατάξεις που επιβάλλουν τον έλεγχό της. Το αίτημα αυτό κοινοποιείται και στη διοίκηση της ελεγχόμενης μονάδας και περιλαμβάνει απαραίτητως την κατά τα άνω διαπιστωθείσα οφειλή της.

Τέλος, αν ο απερχόμενος Ορκωτός Ελεγκτής έχει λόγους να πιστεύει ότι η απομάκρυνση του από μια κατά το νόμο ελεγχόμενη μονάδα οφείλεται σε διαφωνία ως προς παρατήρηση ή άλλη αιτία σχετιζόμενη με τον έλεγχο του, οφείλει μέσα σε πέντε ημέρες αφότου έλαβε γνώση της απομάκρυνσης του να αναφέρει εγγράφως τους λόγους αυτούς στον διορισμένο νέο ελεγκτή, με κοινοποίηση προς το Εποπτικό Συμβούλιο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΩΝ ΚΑΝΟΝΩΝ ΜΕ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΙΚΟ ΣΚΟΠΟ ΤΗΝ ΑΛΛΟΙΩΣΗ ΤΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ

Οι επιχειρήσεις προκειμένου να επιτύχουν την ωραιοποίηση των οικονομικών τους αποτελεσμάτων, καταφεύγουν σε διάφορες μεθόδους τις οποίες θα προσπαθήσουμε ν' αναλύσουμε.

2.1 ΠΩΛΗΣΕΙΣ – ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΙ ΕΙΣΠΡΑΚΤΕΟΙ

Η ενότητα αυτή αφορά τις ενέργειες της μονάδας που αποβλέπουν στην απόκτηση εσόδων και αποτελούν το κύριο αντικείμενο της επιχείρησης.

Σύμφωνα με το Δ.Λ.Π. 8 ως έσοδο ορίζεται η μικτή ακαθάριστη εισροή οικονομικών ωφελημάτων στη διάρκεια της χρήσης, η οποία προκύπτει από τις συνήθεις δραστηριότητες μιας επιχείρησης και οδηγεί σε αύξηση των Ιδίων Κεφαλαίων. Το πρότυπο αυτό εφαρμόζεται για έσοδα που προκύπτουν από πώληση αγαθών, παροχή υπηρεσιών και χρησιμοποίηση περιουσιακών στοιχείων της επιχείρησης από τρίτους τα οποία αποφέρουν τόκους, δικαιώματα και μερίσματα.

Οι κυριότεροι πιθανοί κίνδυνοι που ενέχει η λειτουργία σε σχέση με τις εκάστοτε ιδιαιτερότητες της επιχείρησης έχουν σχέση με τις λογιστικές αρχές της αλήθειας και ειλικρίνειας των λογαριασμών και της αυτοτέλειας των χρήσεων – διαχωρισμός χρήσεων.

Έτσι υπάρχουν οι παρακάτω κίνδυνοι:

- I. Οι λογιστικές εγγραφές που απεικονίζουν πωλήσεις να μην ανταποκρίνονται στη πραγματικότητα (μερικώς ή πλήρως) με συνέπεια να υπάρχουν στον ισολογισμό απαιτήσεις που δεν είναι υπαρκτές. Εμφανίζοντας εικονικές πωλήσεις οι επιχειρήσεις επιτυγχάνουν να εμφανίσουν περισσότερα έσοδα πωλήσεων και απαιτήσεων στον ισολογισμό τα οποία δεν είναι υπαρκτά.

Σε περίπτωση που συμπεριληφθούν τα εμπορεύματα αυτά στη φυσική απογραφή το τελικό απόθεμα θα είναι το πραγματικό. Το αποτέλεσμα, όμως, στο τέλος της χρήσης θα είναι βελτιωμένο, λόγω των αυξήσεων πωλήσεων.

Εάν δεν συμπεριληφθούν τα εμπορεύματα αυτά στη φυσική απογραφή, το τελικό απόθεμα θα είναι μειωμένο. Δεν θα υπάρχει αριθμητική αλλοίωση του Αποτελέσματος, διότι φαίνονται περισσότερες οι πωλήσεις αλλά ισόποσα μειωμένα φαίνονται και τα αποθέματα. Υπάρχει λοιπόν αλλοίωση στους λογαριασμούς.

- II. Παρουσιάζοντας πραγματοποιημένες προκαταβολές πωλήσεων, ως πωλήσεις χρήσεως, ώστε να ωραιοποιηθούν οι οικονομικές καταστάσεις.
- III. Υπερτιμολόγηση των πραγματοποιηθέντων πωλήσεων. Οι επιχειρήσεις καταφεύγουν συχνά σε αυτή τη μέθοδο ώστε να βελτιώνουν τα αποτελέσματα τους αν και αυτό σημαίνει την καταβολή μεγαλύτερου φόρου εισοδήματος.
- IV. Έσοδα επόμενης χρήσης αναγνωρίζονται στη τρέχουσα ως δουλευμένα. Συχνά οι επιχειρήσεις, μη τηρώντας τις προϋποθέσεις αναγνώρισης των εσόδων καταχωρούν έσοδα επόμενων χρήσεων ως δουλευμένα της τρέχουσας. Αυτή η τεχνική στοχεύει στην πλασματική αύξηση των εσόδων της τρέχουσας χρήσης δια της αλλοίωσης του λογαριασμού 80.00 «Γενικής Εκμετάλλευσης», καθώς αυξάνεται η πίστωση του λογαριασμού με αποτέλεσμα να παρουσιάζεται βελτιωμένο Αποτέλεσμα Χρήσης, είτε αυτό σημαίνει περισσότερα κέρδη είτε λιγότερες ζημιές.

Μερικές περιπτώσεις που εμφανίζονται συχνά είναι οι παρακάτω:

- Ø Επιτάχυνση Αναγνώρισης Εσόδων Από Πωλήσεις. Η τεχνική αυτή καλείται «channel loading» και έχει στόχο την επιτάχυνση της αναγνώρισης εσόδων. Έτσι, παρότι μπορεί ακόμα τα προϊόντα να βρίσκονται στη κυριότητα της επιχείρησης χωρίς να έχουν μεταβιβαστεί οι κίνδυνοι και τα οικονομικά οφέλη στους αγοραστές, η επιχείρηση αναγνωρίζει και περιλαμβάνει το αναμενόμενο έσοδο στις οικονομικές καταστάσεις με στόχο να εμφανίσει βελτιωμένα αποτελέσματα χρήσης.
- Ø Εξατομίκευση της συναλλαγής. Στις περιπτώσεις που η ουσία της συναλλαγής δεν είναι ξεκάθαρη τα κριτήρια αναγνώρισης των εσόδων πρέπει να εφαρμόζονται στα επιμέρους συνθετικά μέρη της συναλλαγής.

Τέτοιες είναι οι πωλήσεις αγαθών που περιλαμβάνουν και ποσά για μεταγενέστερα έσοδα. Για παράδειγμα, όταν η τιμή πώλησης ενός προϊόντος περιλαμβάνει ένα συγκεκριμένο ποσό για μεταγενέστερες υπηρεσίες, όπως επισκευές συντήρησης και εγγυήσεις, το ποσό αυτό αναβάλλεται και λογίζεται στα έσοδα της περιόδου στην οποία παρέχονται οι υπηρεσίες. Το ποσό το οποίο αφορά την επόμενη χρήση αν και καταβάλλεται στην πωλήτρια επιχείρηση κατά την διαδικασία της πώλησης του αγαθού, πρέπει να καταχωρηθεί στις λογιστικές εγγραφές ως έσοδο επόμενων χρήσεων και να αφαιρεθεί από το ποσό που θα αναγνωριστεί ως έσοδο ολόκληρο το ποσό που

εισέπραξε από τον αγοραστή με σκοπό να εμφανίσει αυξημένα έσοδα.

- Ø Έσοδα από λοιπές δραστηριότητες. Συχνά οι επιχειρήσεις αναγνωρίζουν έσοδα από λοιπές δραστηριότητες, που αφορούν την επόμενη διαχειριστική χρήση ως δουλεμένα της τρέχουσας λόγω του ότι πιθανόν να τα έχουν εισπράξει πρόωρα. Με αυτή τη τεχνική επιτυγχάνουν την πλασματική αύξηση των εσόδων στα Οικονομικά τους Αποτελέσματα.

V. Έσοδα δουλεμένα εμφανίζονται ως έσοδα επόμενης χρήσης. Σύμφωνα με τη τεχνική αυτή, οι επιχειρήσεις εμφανίζουν έσοδα τα οποία είναι δουλεμένα και θα έπρεπε να καταχωρηθούν στη τρέχουσα, ως έσοδα επόμενης χρήσης. Με αυτό τον τρόπο επιτυγχάνουν να παρουσιάζουν μειωμένα έσοδα στο λογαριασμό

80.00 «Γενικής Εκμετάλλευσης» και παράλληλα λόγω του ότι ο λογαριασμός πιστώνεται με μικρότερο από το ισχύον ποσό, παρουσιάζεται παραποιημένο αρνητικά το αποτέλεσμα χρήσης. Οι περιπτώσεις που εμφανίζονται πιο συχνά είναι οι παρακάτω:

ü Έσοδα από πωλήσεις εμπορευμάτων. Συχνά οι επιχειρήσεις έσοδα από πωλήσεις εμπορευμάτων των οποίων έχουν μεταβιβάσει τους κινδύνους και τα οικονομικά οφέλη στον αγοραστή, ενώ πρέπει να τα καταχωρήσουν στη τρέχουσα ως δουλεμένα, τα εμφανίζουν ως έσοδα επόμενης χρήσης διενεργώντας την ημερολογιακή εγγραφή κατά την ημερομηνία που κόβουν το αντίστοιχο παραστατικό.

1^{ov}. Εάν η επιχείρηση, παρότι έχει διενεργήσει τη πώληση, δεν την καταχωρήσει λογιστικά στο τέλος της χρήσης και παράλληλα συμπεριλάβει τα εμπορεύματα, τα οποία δεν ανήκουν ουσιαστικά πλέον σ' αυτήν, στη φυσική απογραφή, με αυτό τον τρόπο εμφανίζει αυξημένο τελικό απόθεμα και παράλληλα λιγότερες πωλήσεις.

Η διαδικασία αυτή δεν επιφέρει αριθμητική αλλοίωση του αποτελέσματος εφόσον εμφανίζονται μεν αυξημένα τα αποθέματα αλλά εμφανίζονται ισόποσα μειωμένες και οι πωλήσεις, υπάρχει όμως αλλοίωση στους λογαριασμούς αυτούς. Αλλοίωση έχουμε, επίσης, και στο Ενεργητικό του Ισολογισμού της επιχείρησης λόγω του ότι παρουσιάζονται μειωμένες οι πραγματικές απαιτήσεις.

2^{ov}. Σε περίπτωση που η επιχείρηση έχει διενεργήσει τη πώληση και δεν την έχει καταχωρήσει λογιστικά στο τέλος της χρήσης, αλλά παρόλα αυτά δεν συμπεριέλαβε τα εμπορεύματα αυτά στη φυσική απογραφή δεν αλλοιώνει το τελικό απόθεμα.

Η μη διενέργεια της εγγραφής πώλησης στη τρέχουσα χρήση μετατοπίζει τα έσοδα στην επόμενη και έτσι παρουσιάζει μειωμένα έσοδα από πωλήσεις με αποτέλεσμα να εμφανίζει αρνητικά παραποιημένο οικονομικό αποτέλεσμα και αλλοιωμένο τον ισολογισμό εφόσον δεν εμφανίζονται οι πραγματικές απαιτήσεις.

Ὑ Μετατόπιση Εσόδων Από Λοιπές Δραστηριότητες. Σύμφωνα με αυτή τη τεχνική, η επιχείρηση μετατοπίζει έσοδα από λοιπές δραστηριότητες, όπως είσπραξη ενοικίων, τόκων ή μερισμάτων, είτε εσκεμμένα είτε επειδή δεν πληρώθηκαν από τους οφειλότες, στην επόμενη διαχειριστική χρήση.

Ένα δουλευμένο έσοδο ανεξάρτητα από το αν καταβλήθηκε στην επιχείρηση ή όχι πρέπει ν' αναγνωρισθεί στη χρήση που ανήκει. Σε περίπτωση που κάτι τέτοιο δεν πραγματοποιηθεί η επιχείρηση εμφανίζει μικρότερο ποσό εσόδων στα αποτελέσματα της.

2.2 ΑΓΟΡΕΣ ΚΑΙ ΕΞΟΔΑ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗΣ

Οι αγορές και τα έξοδα εκμετάλλευσης αντιπροσωπεύουν όλα τα αγαθά και τις υπηρεσίες που αναλώνει η επιχείρηση για την πραγματοποίηση του σκοπού δραστηριότητας της. Πρόκειται, δηλαδή, για τους λογαριασμούς του Ε.Γ.Λ.Σ. των ομάδων 2 «ΑΠΟΘΕΜΑΤΑ» και 6 «ΟΡΓΑΝΙΚΑ ΕΞΟΔΑ ΚΑΤΑ ΕΙΔΟΣ».

Οι αγορές θεωρούνται και αυτές λογαριασμός εξόδου εκμετάλλευσης, παρ' όλο του ότι το Ε.Γ.Λ.Σ. τις θεωρεί λογαριασμό ισολογισμού και τις παρακολουθεί σε ξεχωριστή ομάδα λογαριασμών.

Ένα από τα σημαντικότερα θέματα ελέγχου αυτού του κυκλώματος είναι ο διαχωρισμός των χρήσεων σε σχέση με τα έξοδα εκμετάλλευσης, δηλαδή ποια χρήση θα επιβαρύνουν τα έξοδα και θα διαμορφώσουν αντίστοιχα το αποτέλεσμα.

Τα έξοδα βαρύνουν την χρήση όταν είναι δουλευμένα, δηλαδή υπάρχει η χρησιμοποίηση, η ανάλωση του αντίστοιχου ανταλλάγματος, έστω και αν νωρίτερα έχουμε κάποιο στοιχείο υλοποίησης τους, όπως για παράδειγμα λήψη τιμολογίου ή πληρωμή.

Τα μη δουλευμένα έξοδα δεν αφορούν την χρήση, δεν συντελούν στη διαμόρφωση του αποτελέσματος και εμφανίζονται με μεταβατικούς λογαριασμούς ενεργητικού.

2.3 ΑΓΟΡΕΣ

Οι αγορές αποθεμάτων που πραγματοποιούνται κατά τη διάρκεια της χρήσεως καταχωρούνται στη χρέωση των λογαριασμών της ομάδας 2 με την τιμή κτήσεως

τους, δηλαδή με την τιμολογιακή τους αξία προσαυξημένη με τα ειδικά έξοδα αγοράς.

Ως τιμολογιακή αξία ορίζεται η αξία που αναγράφεται στα τιμολόγια αγοράς, μειωμένη κατά τις ενδεχόμενες εκπτώσεις που χορηγούνται από τους προμηθευτές και απαλλαγμένη από τα ποσά των φόρων και τελών τα οποία δεν βαρύνουν, τελικά, την οικονομική μονάδα.

Τα ειδικά έξοδα αγορών, δηλαδή εκείνα που πραγματοποιούνται κατά άμεσο για κάθε συγκεκριμένη αγορά μέχρι την παραλαβή και αποθήκευση των αγαθών, καταχωρούνται απευθείας σε χρέωση των οικείων λογαριασμών της ομάδας 2. Τα έξοδα αυτά, αν για οποιοδήποτε λόγο καταχωρηθούν σε λογαριασμούς της ομάδας 6, μεταφέρονται με αντιλογισμό στους συγκεκριμένους λογαριασμούς της ομάδας 2, τους οποίους αφορούν.

Η χρέωση των λογαριασμών αποθεμάτων με την αξία των αγαθών που αγοράζονται διενεργείται κατά την παραλαβή τους με βάση τα τιμολόγια και λοιπά δικαιολογητικά αγοράς. Σε περίπτωση που τα τιμολόγια ή τα λοιπά δικαιολογητικά αγοράς δεν περιέχονται στην οικονομική μονάδα κατά την παραλαβή των αγαθών, χρεώνονται οι λογαριασμοί αποθεμάτων με τη συμφωνημένη αξία αγαθών που παραλαμβάνονται, με πίστωση του λογαριασμού 56.02 «Αγορές υπό τακτοποίηση», ο οποίος χρεώνεται αμέσως μετά τη λήψη του οικείου στοιχείου π.χ. τιμολογίου, με πίστωση του λογαριασμού του προμηθευτή ή των λογαριασμών των χρηματικών διαθεσίμων ή των οικείων υπολογαριασμών του 32. Ενδεχόμενη διαφορά μεταξύ της αξίας του τιμολογίου και εκείνης που λαμβάνεται υπόψη κατά τη χρέωση των λογαριασμών των αποθεμάτων, καταχωρείται στους οικείους λογαριασμούς αυτών, εκτός αν η τακτοποιητική εγγραφή γίνεται έπειτα από το κλείσιμο του ισολογισμού, οπότε η διαφορά αυτή καταχωρείται στον οικείο υπολογαριασμό του 82 «Έξοδα και Έσοδα Προηγούμενων Χρήσεων»

Σε περιπτώσεις που, κατά τη διάρκεια της χρήσεως, περιέχονται στην οικονομική μονάδα τιμολόγια πριν από την παραλαβή των αντίστοιχων αγαθών, δε διενεργούνται εγγραφές. Σε περιπτώσεις που, κατά το τέλος της χρήσεως, λαμβάνονται τιμολόγια για αγορές αγαθών που δεν έχουν παραληφθεί, αλλά έχουν φορτωθεί για λογαριασμό και με ευθύνη της οικονομικής μονάδας, πιστώνεται με την αξία τους ο προσωπικός λογαριασμός του προμηθευτή, με χρέωση του υπολογαριασμού 36.02 «Αγορές Υπό Παραλαβή». Ο λογαριασμός 36.02 τακτοποιείται στην επόμενη χρήση, κατά το τέλος της χρήσεως, δεν έχουν παραληφθεί, η οικονομική μονάδα μπορεί να μη διενεργεί σχετικές εγγραφές.

2.4 ΟΡΓΑΝΙΚΑ ΕΞΟΔΑ ΚΑΤ' ΕΙΔΟΣ

Στην ομάδα 6 «Οργανικά Έξοδα Κατ' Είδος» απεικονίζονται και παρακολουθούνται κατ' είδος τα έξοδα που αναφέρονται στην ομαλή εκμετάλλευση της χρήσεως

(οργανικά), καθώς επίσης και οι ετήσιες επιβαρύνσεις για τη διενέργεια αποσβέσεων και προβλέψεων που ενσωματώνονται στο λειτουργικό κόστος.

Αν κατά το χρόνο που γίνονται οι εγγραφές καταχωρίσεως των εξόδων δεν είναι γνωστός ο χαρακτήρας ή ο προορισμός τους, τα ποσά των εξόδων αυτών είναι δυνατό να καταχωρούνται προσωρινά στους λογαριασμούς της ομάδας 6 και από αυτούς, είτε περιοδικά μέσα στη χρήση, είτε στο τέλος της κατά το κλείσιμο του ισολογισμού, να μεταφέρονται στους λογαριασμούς στους οποίους πραγματικά ανήκουν, δηλαδή στους λογαριασμούς του ενεργητικού ή στους λογαριασμούς της ομάδας 8.

Ο τρόπος τακτοποιήσεως των λογαριασμών εξόδων της ομάδας 6, που περιγράφεται πιο πάνω, δεν εφαρμόζεται στις ακόλουθες δύο περιπτώσεις:

A. Στην περίπτωση που τα έξοδα αφορούν κατασκευές ή βελτιώσεις παγίων στοιχείων, των οποίων το κόστος προσδιορίζεται από τους λογαριασμούς της Αναλυτικής Λογιστικής Εκμεταλλεύσεως της ομάδας 9 ή αν δε λειτουργεί η λογιστική αυτή, εξωλογιστικά με υπολογισμούς που βασίζονται σε λογιστικά στοιχεία. Στην περίπτωση αυτή οι διορθωτικές εγγραφές των εξόδων γίνονται με πίστωση του λογαριασμού 78.00 «Ιδιοπαραγωγή και Βελτιώσεις Παγίων» και χρέωση των οικείων λογαριασμών της ομάδας 1.

B. Στην περίπτωση που, για τα έξοδα που πραγματοποιούνται μέσα στη χρήση και από τη φύση τους αφορούν λογαριασμούς της ομάδας 6, έχει προηγηθεί, σε προηγούμενες χρήσεις, ο σχηματισμός προβλέψεων. Στην περίπτωση αυτή, προκειμένου να εμφανίζεται στους λογαριασμούς της ομάδας 6 το πραγματικό ύψος των εξόδων που πραγματοποιούνται κατά τη χρήση, οι διορθωτικές εγγραφές των εξόδων γίνονται με πίστωση του λογαριασμού 78.05 «Χρησιμοποιούμενες Προβλέψεις Προς Κάλυψη Εξόδων Εκμεταλλεύσεως» και χρέωση των οικείων υπολογαριασμών του 44 «Προβλέψεις».

Τα υπόλοιπα των λογαριασμών της ομάδας 6, στο τέλος της χρήσεως μεταφέρονται στη χρέωση του λογαριασμού 80.00 «Λογαριασμός Γενικής Εκμεταλλεύσεως». Σε περίπτωση που οι λογαριασμοί εξόδων περιλαμβάνουν και προπληρωμένα ποσά εξόδων που αφορούν επόμενες χρήσεις ή σε περίπτωση που οι λογαριασμοί αυτοί δεν περιλαμβάνουν ποσά δουλευμένων εξόδων, επειδή θα πληρωθούν κατά τις επόμενες χρήσεις, πριν από τη μεταφορά των υπολοίπων τους στο λογαριασμό 80.00 γίνονται εγγραφές τακτοποιήσεως, έτσι ώστε τα υπόλοιπα αυτά να απεικονίζουν το ακριβές ύψος όλων των δουλευμένων εξόδων εκμεταλλεύσεως της χρήσεως που κλείνει.

Οι εγγραφές τακτοποιήσεως γίνονται με τη βοήθεια μεταβατικών λογαριασμών ενεργητικού και παθητικού.

2.5 ΣΥΝΗΘΕΙΣ ΠΑΡΑΠΟΙΗΣΕΙΣ ΣΤΟ ΚΥΚΛΩΜΑ ΑΓΟΡΩΝ ΚΑΙ ΕΞΟΔΑ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗΣ

Στο κύκλωμα « Αγορών και έξοδα εκμετάλλευσης» παρατηρείται συχνά το φαινόμενο της μη τήρησης της αρχής αυτοτέλειας των χρήσεων καθώς και της αλήθειας και ειλικρίνειας των λογαριασμών.

Μερικές από αυτές τις περιπτώσεις είναι:

- I. Πραγματοποιημένες αγορές δεν έχουν γίνει αντικείμενο λογιστικής εγγραφής. Οι επιχειρήσεις με τη μη εμφάνιση αγορών επιτυγχάνουν να εμφανίζεται βελτιωμένο το αποτέλεσμα της χρήσης , διότι οι αγορές εμφανίζονται μειωμένες. Επίσης, η πίστωση του ισολογισμού φαίνεται αλλοιωμένη καθώς δεν εμφανίζεται καμία υποχρέωση.
- II. Λογιστικές εγγραφές που εμφανίζουν αγορές ή επιστροφές και εκπτώσεις αγορών δεν ανταποκρίνονται στη πραγματικότητα.
 - a. Στην περίπτωση εμφάνισης εικονικών αγορών η επιχείρηση προσπαθεί να δείξει μειωμένο αποτέλεσμα αφού αυξάνει το ποσό των εξόδων για αγορές.
 - b. Στην περίπτωση εικονικών εκπτώσεων ή επιστροφών αγορών το αποτέλεσμα θα είναι βελτιωμένο αφού μειώνει τα έξοδα με αυτό τον τρόπο.
- III. Προπληρωμένα έξοδα επόμενης χρήσης να εμφανίζονται ως έξοδα τρέχουσας. Συχνά οι επιχειρήσεις, προπληρώνουν έξοδα τα οποία ανήκουν στην επόμενη χρήση και τα καταχωρούν ως δουλευμένα στη τρέχουσα. Τα έξοδα εφόσον έχουν προπληρωθεί από την επιχείρηση, θα πρέπει να εμφανιστούν με τη βοήθεια του μεταβατικού λογαριασμού 36.00 «Έξοδα επόμενης χρήσης» σε πίστωση των Χρηματικών Διαθεσίμων. Αναγνωρίζοντας τα στη τρέχουσα ως δουλευμένα η επιχείρηση επιτυγχάνει να παρουσιάσει περισσότερα έξοδα με αποτέλεσμα την εμφάνιση αρνητικά παραποιομένων αποτελεσμάτων.
- IV. Έξοδα δουλευμένα να εμφανίζονται ως έξοδα επόμενης χρήσης. Σύμφωνα με αυτή την μέθοδο, έξοδα δουλευμένα της χρήσης δεν πληρώνονται από τις επιχειρήσεις αλλά τα μεταφέρουν στην επόμενη κατά την ημερομηνία εξόφλησής τους, ενώ θα έπρεπε να εμφανιστούν στην τρέχουσα χρήση με τη βοήθεια μεταβατικού λογαριασμού, χρεώνοντας τα έξοδα σε πίστωση του

56.01 «Έξοδα χρήσης δουλευμένα πληρωτέα». Μη διενεργώντας τη παραπάνω εγγραφή εμφανίζονται λιγότερα τα έξοδα της χρήσης το οποίο έχει σαν άμεσο επακόλουθο την εμφάνιση βελτιωμένου αποτελέσματος.

- V. Επιβράδυνση της αναγνώρισης εξόδων δια κεφαλαιοποίησης εξόδων και απόσβεσης τους σε μελλοντικές περιόδους. Ανάμεσα σε τέτοια παραδείγματα συμπεριλαμβάνονται η κεφαλαιοποίηση ανάπτυξης λογισμικού.
- VI. Χρέωση μεγάλου ποσού εξόδου που μπορεί να αφορά ζημιές σε μεγάλης αξίας στοιχεία του ενεργητικού και δαπάνες αναδιάρθρωσης σε έκτακτη βάση. Αυτό επιτρέπει στις εταιρείες να επιταχύνουν την αναγνώριση εξόδων και με αυτό τον τρόπο να κάνουν τα κέρδη που ακολουθούν να φαίνονται καλύτερα.

2.6 ΑΠΟΘΕΜΑΤΑ

Τα αποθέματα αποτελούν σημαντικό στοιχείο της περιουσίας της επιχείρησης. Η αποτύπωση της αξίας τους στις οικονομικές καταστάσεις αποτελούσε πρόβλημα για τους επιχειρηματικούς οργανισμούς. Οι μέθοδοι αποτίμησης αλλά και οι διαδικασίες που ακολουθούν οι λογιστές ανά τον κόσμο είναι πολλές. Αξίζει να σημειωθεί ότι στην Ελλάδα το Ελληνικό Γενικό Λογιστικό Σχέδιο προτείνει ή αποδέχεται τους παρακάτω τρόπους:

- Û Μέθοδος του Μέσου Σταθμικού Κόστους
- Û Μέθοδος του Κυκλοφοριακού Μέσου Όρου ή των Διαδοχικών Υπολοίπων
- Û Μέθοδος F.I.F.O
- Û Μέθοδος L.I.F.O.
- Û Μέθοδος του Βασικού Αποθέματος
- Û Μέθοδος του Εξατομικευμένου Κόστους

Σημαντικό πρόβλημα για την παρουσίαση των αποθεμάτων είναι και οι πληροφορίες που πρέπει να παρέχονται για τις διαδικασίες και τις ακόλουθες μεθόδους αποτίμησης και παρουσίασης που ακολουθούνται από τους επιχειρησιακούς οργανισμούς. Τα διεθνή λογιστικά πρότυπα ή πλέον τα διεθνή πρότυπα χρηματοοικονομικής παρουσίασης αποτελούν μια προσπάθεια ομογενοποίησης της αντιμετώπισης των προβλημάτων αποτίμησης και παρουσίασης των αποθεμάτων στις οικονομικές καταστάσεις των επιχειρήσεων.

Τα αποθέματα είναι περιουσιακά στοιχεία τα οποία:

- Ø Κατέχονται για πώληση κατά τη συνήθη πορεία των εργασιών της επιχείρησης (εμπορεύματα και έτοιμα προϊόντα).

- Ø Είναι στη διαδικασία της παραγωγής για μια τέτοια πώληση(ημιτελή προϊόντα και ημικατεργασμένες πρώτες ύλες).
- Ø Έχουν τη μορφή υλικών ή εφοδίων που θα χρησιμοποιηθούν στην παραγωγική διαδικασία(πρώτες και βοηθητικές ύλες).

Στην περίπτωση επιχείρησης παροχής υπηρεσιών, αποθέματα συνιστούν τα κόστη των υπηρεσιών, για τα οποία δεν έχει γίνει ακόμη καταχώρηση των σχετικών εσόδων.

Το Ε.Γ.Λ.Σ. ορίζει ότι η αποτίμηση των αποθεμάτων γίνεται στην χαμηλότερη τιμή μεταξύ της αξίας κτήσεως ή παραγωγής τους, της τρέχουσας τιμής τους και της καθαρής ρευστοποιήσιμης αξίας τους κατά την ημέρα κλεισίματος του ισολογισμού.

Το κόστος των αποθεμάτων περιλαμβάνει όλες τις δαπάνες που αφορούν την αγορά του αποθέματος δηλαδή:

- Το κόστος αγοράς του
- Το κόστος μετατροπής του
- Λοιπές δαπάνες

Με τον όρο καθαρή ρευστοποιήσιμη αξία νοείται η εκτιμώμενη τιμή πώλησης μειωμένη με το υπολογιζόμενο κόστος παραγωγικής ολοκλήρωσης και το εκτιμώμενο κόστος πραγματοποίησης της πώλησης.

ΣΗΜΑΝΤΙΚΕΣ ΔΙΑΦΟΡΟΠΟΗΣΕΙΣ ΠΟΥ ΜΠΟΡΟΥΝ ΝΑ ΜΕΤΑΒΑΛΛΟΥΝ ΤΗΝ ΑΠΟΤΙΜΗΣΗ ΤΩΝ ΑΠΟΘΕΜΑΤΩΝ

- ΰ Καθίσταται δυνατό, εφόσον συντρέχουν οι προϋποθέσεις που καθορίζει το Δ.Λ.Π.23, το κόστος κτήσης των αποθεμάτων να επιβαρύνει με τόκους δανείων και σε πιο σπάνιες περιπτώσεις να συμπεριληφθούν και οι συναλλαγματικές διαφορές. Σε αντίθεση με τα ελληνικά πρότυπα όπου οι τόκοι δανείων δεν κοστολογούνται, ακόμη και στην περίπτωση που τα αποθέματα χρειάζονται χρόνο ωρίμανσης και οι συναλλαγματικές διαφορές δεν συμπεριλαμβάνονται στο κόστος των αποθεμάτων.
- ΰ Τα μεγάλου αριθμού και μεγάλης ταχύτητας κυκλοφορίας αποθέματα είναι δυνατό να αποτιμώνται με τη μέθοδο των «Λιανικών Τιμών Πώλησης» κάτι που απαγορεύονταν σύμφωνα με την ελληνική νομοθεσία.
Επιτρέπεται η αλλαγή της μεθόδου αποτίμησης εφόσον οδηγεί σε ορθότερη παρουσίαση των γεγονότων, κάτι που πραγματοποιείται σε ελάχιστες εξαιρέσεις κατόπιν έγκρισης της Επιτροπής Λογιστικών Βιβλίων κατά την ελληνική νομοθεσία.
- ΰ Επιτρέπεται από το πρότυπο η αποτίμηση ομαδοποιημένων, όμοιων ή συγγενών ειδών στην συνολικά χαμηλότερη αξία τους, σε αντίθεση με την ελληνική νομοθεσία όπου εφαρμόζεται ο κανόνας της κατ' είδος

χαμηλότερης τιμής. Έτσι δίνεται το περιθώριο να αποτιμηθούν αποθέματα στη συνολικά χαμηλότερη αξία κάτι που θα εμφανίσει μικρότερη τιμή τελικού αποθέματος άρα μέσω της επιλογής αυτής δίνεται το περιθώριο για εμφάνιση τροποποιημένου αρνητικά αποτελέσματος χρήσης.

- Û Στην περίπτωση υποτίμησης αποθεμάτων σε τιμή μικρότερη του κόστους κτήσης τους, η διαφορά της υποτίμησης βαρύνει το κόστος πωληθέντων. Εάν μεταγενέστερα η ρευστοποιήσιμη αξία του υποτιμηθέντος αποθέματος αυξηθεί, η διαφορά υποτίμησης αντिलογίζεται και το αποτέλεσμα από τη πώληση του προσδιορίζεται από τη διαφορά: Τιμή Πώλησης – Αρχικό Κόστος Κτήσης. Ενώ στην ελληνική νομοθεσία η αξία αποτίμησης συνιστά το Κόστος Κτήσης και δεν υφίσταται η διαδικασία του αντιλογισμού σε περίπτωση υπερτίμησης.

ΠΑΡΑΠΟΙΗΣΕΙΣ ΜΕΣΩ ΤΟΥ ΑΠΟΘΕΜΑΤΟΣ

- Û Οι επιχειρήσεις μπορούν να βελτιώσουν τις οικονομικές τους καταστάσεις, αλλάζοντας τη μέθοδο αποτίμησης των αποθεμάτων τους, π.χ. από L.I.F.O σε F.I.F.O , σε προϊόν όπου παρατηρείται αύξηση των τιμών του. Σε περίπτωση που η επιχείρηση έχει πάρει άδεια για την αλλαγή της μεθόδου αποτίμησης των εμπορευμάτων της τότε ο ορκωτός ελεγκτής είναι υποχρεωμένος ν' αναγράψει στο πιστοποιητικό του τις επιπτώσεις που επιφέρει αυτή η αλλαγή.
- Û Κατά την αποτίμηση των αποθεμάτων, στελέχη επιχειρήσεων επιλέγουν συχνά μέθοδο αποτίμησης σύμφωνα με το τι θέλουν να εμφανίσουν. Η μέθοδος F.I.F.O. επιλέγεται από τα στελέχη προκειμένου ν' αναφέρουν υψηλότερο κέρδος. Αντίθετα, η μέθοδος L.I.F.O. χρησιμοποιείται όταν θέλουν να εμφανίσουν λιγότερο κέρδος με σκοπό την εξοικονόμηση φόρου. Με την εφαρμογή του Προτύπου παύει να υπάρχει η δυνατότητα διαχείρισης των αποτελεσμάτων μέσω της μεθόδου L.I.F.O.
- Û Άλλος ένας τρόπος είναι η αποτίμηση όλων των αποθεμάτων της στην τελευταία τιμή αγοράς αυτών. Έτσι, οι επιχειρήσεις, κυρίως οι μικρές, επιτυγχάνουν ν' αυξήσουν τον ισολογισμό και τα αποτελέσματα χρήσεως τους, αφού εμφανίζουν τελικό απόθεμα εμπορευμάτων μεγαλύτερο από το πραγματικό.
- Û Υπάρχει και η περίπτωση της εικονικής ποσοτικής αύξησης της απογραφής μιας επιχείρησης ή καλύτερα του τελικού αποθέματος της με σκοπό την καλύτερευση των καταστάσεων που παρουσιάζει.

- Û Βελτίωση θα έχουμε, αν εμφανίζουν εικονικές αγοραπωλησίες του τελικού αποθέματος.
- Û Άλλος τρόπος είναι η μη εμφάνιση εκ μέρους των επιχειρήσεων ζημιών από ανασφάλιστα αποθέματα που έχουν καταστραφεί για διάφορους λόγους, όπως για παράδειγμα λόγω μη καλής συντήρησής τους.
- Û Εμπορεύματα τα οποία έχουν κριθεί ακατάλληλα ή είναι κατεστραμμένα θα πρέπει να εμφανίζονται με τη βοήθεια του λογαριασμού 81.02.10 «Ζημιές από καταστροφή ακατάλληλων αποθεμάτων». Συχνά οι επιχειρήσεις δεν τα εμφανίζουν σε αυτό το λογαριασμό και τα καταμετρούν κανονικά στη φυσική απογραφή συμπεριλαμβάνοντας τα στο τελικό απόθεμα. Με αυτό τον τρόπο εμφανίζουν βελτιωμένα αποτελέσματα χρήσης.

Υπάρχει ακόμη και η μέθοδος της υποβάθμισης του αποτελέσματος και του ισολογισμού μέσω των αποθεμάτων, η οποία εφαρμόζεται κυρίως από μικρού μεγέθους επιχειρήσεις για λόγους φορολογικούς ή αυτοχρηματοδότησης. Έτσι οι επιχειρήσεις αυτές μπορούν:

- Û Να αποτιμούν το τελικό τους απόθεμα στην εικονικά μικρότερη τιμή πωλήσεως του.
- Û Να μειώσουν εικονικά το τελικό τους απόθεμα ή την απογραφή. Εμφανίζοντας μικρότερο τελικό απόθεμα οι επιχειρήσεις ουσιαστικά αυξάνουν το κόστος πωληθέντων τους και μειώνουν σε τελική ανάλυση τα κέρδη τους.

2.7 ΠΑΓΙΟ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ

Το πάγιο Ενεργητικό είναι η πρώτη ομάδα του Ελληνικού Λογιστικού Σχεδίου η οποία περιλαμβάνει το σύνολο των αγαθών, αξιών και δικαιωμάτων που προορίζονται να παραμείνουν μακροχρόνια και με την ίδια περίπου μορφή, στην οικονομική μονάδα, με στόχο να χρησιμοποιούνται για την επίτευξη των σκοπών της. Επίσης, περιλαμβάνονται τα έξοδα πολυετούς απόσβεσης, οι συμμετοχές και οι μακροπρόθεσμες απαιτήσεις.

Στο πάγιο ενεργητικό περιλαμβάνονται επιμέρους κατηγορίες περιουσιακών στοιχείων, η κατάταξη των οποίων γίνεται με βάση τον προορισμό τους και κυρίως με βάση την κυκλοφοριακή τους ταχύτητα. Οι κατηγορίες αυτές είναι οι ακόλουθες:

- I. **Ενσώματα Πάγια Στοιχεία** (λογαριασμοί 10-15) είναι τα υλικά αγαθά που αποκτά η οικονομική μονάδα με σκοπό να τα χρησιμοποιήσει ως μέσα

δράσης της κατά τη διάρκεια της ωφέλιμης ζωής τους, η οποία είναι οπωσδήποτε μεγαλύτερη από ένα έτος.

II. **Ασώματες Ακίνητοποιήσεις ή Άυλα Πάγια Στοιχεία** (λογαριασμοί 16.00-16.09) είναι τα ασώματα εκείνα οικονομικά αγαθά τα οποία είναι δεικτικά χρηματικής αποτιμής και είναι δυνατό να αποτελέσουν αντικείμενο συναλλαγής, είτε αυτά μόνα, είτε μαζί με την οικονομική μονάδα τα άυλα πάγια στοιχεία αποκτώνται με σκοπό να χρησιμοποιούνται παραγωγικά για χρονικό διάστημα μεγαλύτερο του ενός έτους, διακρίνονται δε στις εξής δύο κατηγορίες:

Ø Δικαιώματα όπως διπλώματα ευρεσιτεχνίας, εμποροβιομηχανικά σήματα ή πνευματική ιδιοκτησία.

Ø Πραγματικές καταστάσεις, ιδιότητες και σχέσεις, όπως η πελατεία, η φήμη, η πίστη, η καλή οργάνωση της οικονομικής μονάδας ή η ειδίκευση στην παραγωγή ορισμένων αγαθών. Στη δεύτερη αυτή κατηγορία ανήκουν τα στοιχεία τα οποία συνθέτουν, κατά κύριο λόγο, την έννοια του όρου υπεραξία ή φήμης και πελατείας της οικονομικής μονάδας και τα οποία προσδίδουν στη μονάδα που λειτουργεί παραγωγικά συνολική αξία μεγαλύτερη από εκείνη που προκύπτει από την αποτίμηση των επιμέρους περιουσιακών στοιχείων.

Η υπεραξία της οικονομικής μονάδας στηρίζεται στην εκτίμηση για την ικανότητα της να πραγματοποιεί υψηλά κέρδη λόγω κυρίως της καλής φήμης, της εκτεταμένης πελατείας, της μεγάλης πίστωσης στην αγορά, της καλής οργανώσεως κ.α. Η υπεραξία της οικονομικής μονάδας αποσβένεται είτε εφάπαξ, είτε τμηματικά και ισόποσα σε περισσότερες από μια χρήσεις, οι οποίες δεν είναι δυνατό να υπερβαίνουν τα πέντε έτη.

Τα άυλα πάγια περιουσιακά στοιχεία που αποκτώνται από τρίτους καταχωρούνται στους οικείους υπολογαριασμούς του 16 με την αξία κτήσεως τους, ενώ εκείνα που δημιουργούνται από την οικονομική μονάδα απεικονίζονται λογιστικά μόνο όταν για τη δημιουργία του πραγματοποιούνται έξοδα και εφόσον τα έξοδα αυτά αποσβένονται τμηματικά και όχι εφάπαξ μέσα σε ένα χρόνο.

III. **Έξοδα πολυετούς αποσβέσεως** (λογαριασμοί 16.10-16.19) είναι εκείνα που γίνονται για την ίδρυση και αρχική οργάνωση της οικονομικής μονάδας, την απόκτηση διαρκών μέσων εκμεταλλεύσεως, καθώς και για την επέκταση και αναδιοργάνωση της. Τα έξοδα αυτά εξυπηρετούν την οικονομική μονάδα για μεγάλη χρονική περίοδο και για το λόγο αυτό αποσβένονται τμηματικά.

IV. **Συμμετοχές και Μακροπρόθεσμες Απαιτήσεις** (λογαριασμός 18) είναι οι συμμετοχές σε άλλες οικονομικές μονάδες, οποιασδήποτε νομικής μορφής (Α.Ε., Ε.Π.Ε., Ε.Ε, Ο.Ε και άλλες) οι οποίες εξασφαλίζουν την άσκηση

επιρροής πάνω σε αυτές και αποκτώνται με σκοπό διαρκούς κατοχής τους, και οι κατά τρίτων απαιτήσεις της οικονομικής μονάδας, για τις οποίες η προθεσμία εξοφλήσεως λήγει μετά από το τέλος της επόμενης χρήσεως. Οι συμμετέχοντες χαρακτηρίζονται σαν μορφή πάγιας επένδυσης όταν κατά την απόκτηση τους υπάρχει σκοπός για διαρκή κατοχή τους και επιπλέον το ποσοστό συμμετοχής υπερβαίνει το 10% του κεφαλαίου της εταιρείας. Στην αντίθετη περίπτωση χαρακτηρίζονται σαν χρεόγραφα και παρακολουθούνται στο λογαριασμό 34.

Σημειώνεται, επίσης, ότι στα έξοδα πολυετούς αποσβέσεως, οι συμμετοχές και οι μακροπρόθεσμες απαιτήσεις δεν αποτελούν πάγια περιουσιακά στοιχεία, αλλά απλώς καταχωρούνται στην κατηγορία του πάγιου ενεργητικού γιατί είναι στοιχεία που ρευστοποιούνται σε περισσότερες από μια χρήσεις.

2.8 ΑΠΟΤΙΜΗΣΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΚΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ

Αποτίμηση των περιουσιακών στοιχείων είναι ο προσδιορισμός της αξίας τους σε χρηματικές μονάδες.

ΑΠΟΤΙΜΗΣΗ ΤΩΝ ΠΑΓΙΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ

Το καθένα από τα πάγια περιουσιακά στοιχεία γράφονται χωριστά στο βιβλίο απογραφών ή με ένα ποσό για κάθε όμοια κατηγορία από το θεωρημένο μητρώο παγίων περιουσιακών στοιχείων. Η αξία του κάθε παγίου περιουσιακού στοιχείου, είναι η τιμή κτήσεως του που προσαυξάνεται με τις δαπάνες επεκτάσεως ή προσθήκης και βελτιώσεως του και από την τιμή αυτή αφαιρούνται οι αποσβέσεις.

Τα έξοδα πολυετούς αποσβέσεως, εφόσον δεν έχουν ενσωματωθεί στο κόστος αγαθών, αποσβένονται είτε εφάπαξ κατά το τέλος της πραγματοποιήσεως τους είτε τμηματικά και ισόποσα σε μια πενταετία.

ΑΠΟΤΙΜΗΣΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΩΝ ΚΑΙ ΧΡΕΟΓΡΑΦΩΝ

Οι μετοχές, ομολογίες και τα λοιπά χρεόγραφα που είναι εισηγμένα στο χρηματιστήριο, καθώς και τα μερίδια αμοιβαίων κεφαλαίων, αποτιμώνται στην κατ' είδος χαμηλότερη τιμή μεταξύ της τιμής κτήσεως και της τρέχουσας τιμής τους.

Η αποτίμηση των μετοχών Α.Ε. που δεν έχουν εισαχθεί στο χρηματιστήριο και οι συμμετοχές σε επιχειρήσεις που δεν έχουν τη μορφή Α.Ε., αποτιμώνται στη τιμή κτήσεως τους.

Τα κάθε φύσεως χρεόγραφα και τίτλοι με χαρακτήρα προθεσμιακής κατάθεσης που δεν έχουν εισαχθεί στο χρηματιστήριο, όπως είναι τα έντοκα γραμμάτια του δημοσίου, αποτιμώνται στην κατ' είδος παρούσα αξία τους κατά την ημέρα κλεισίματος του Ισολογισμού. Η αξία αυτή προσδιορίζεται με βάση το ετήσιο επιτόκιο του κάθε χρεογράφου ή τίτλου.

2.9 ΑΠΟΣΒΕΣΕΙΣ ΠΑΓΙΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ

Απόσβεση είναι η λογιστική απεικόνιση και ο καταλογισμός σε βάρος κάθε χρήσης της σταδιακής μείωσης της αξίας κάποιων περιουσιακών στοιχείων , που είναι αποσβέσιμα.

Σύμφωνα με Ε.Γ.Λ.Σ. είναι η χρονική κατανομή της αποσβεστέας αξίας του παγίου στοιχείου και υπολογίζεται με βάση την ωφέλιμη διάρκεια ζωής του. Οι αποσβέσεις κάθε χρήσης βαρύνουν το λειτουργικό κόστος και αντιπροσωπεύουν τη μείωση της αξίας του παγίου στοιχείου.

Σκοποί των αποσβέσεων είναι:

- Η συγκέντρωση κεφαλαίου για την αντικατάσταση των παγίων για τη διατήρηση της παραγωγικής δυναμικότητας.
- Η παρουσίαση της πραγματικής εικόνας της περιουσιακής κατάστασης της οικονομικής μονάδας.
- Ο προσδιορισμός του πραγματικού αποτελέσματος της δραστηριότητας.

Από λογιστική άποψη η διενέργεια τους είναι υποχρεωτική σύμφωνα:

- Με την αρχή της πραγματικής εικόνας,
- Την διατήρηση της περιουσίας,
- Την επιβάρυνση της χρήσης με τα πραγματικά έξοδα.

Οι αποσβέσεις κάθε χρήσης επιβαρύνουν τελικά το αποτέλεσμα της οικονομικής μονάδας. Το ποσό των αποσβέσεων αντιπροσωπεύει τη μείωση της αξίας του παγίου στοιχείου που επέρχεται λόγω της χρήσεως του, της παρόδου του χρόνου και της οικονομικής απαξίωσης.

Κατά συνέπεια οι αποσβέσεις των παγίων στοιχείων επηρεάζουν:

- Τη διαμόρφωση των αποτελεσμάτων της χρήσης και τη φορολογία κερδών
- Τη διαμόρφωση της επενδυτικής πολιτικής.

2.10 ΧΕΙΡΑΓΩΓΗΣΗ ΤΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΜΕΣΩ ΤΟΥ ΠΑΓΙΟΥ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ

Υλικά ή Ενσώματα Πάγια

Ένας από τους τρόπους χειραγώγησης των αποτελεσμάτων είναι η διενέργεια ή μη των αποσβέσεων. Έτσι επηρεάζεται η κατάσταση αποτελεσμάτων χρήσης, ως προς τα κέρδη και ο Ισολογισμός, ως προς τα πάγια, και κατά συνέπεια ολόκληρο το Ενεργητικό. Με αυτό τον τρόπο επηρεάζεται:

- Οι δείκτες ρευστότητας (γενικής και άμεσης ρευστότητας)
- Δείκτες κυκλοφοριακής ταχύτητας παγίων περιουσιακών στοιχείων
- Δείκτης χρηματοδότησης παγίων

- Δείκτης βαθμού παγιοποίησης
- Δείκτης παλαιότητας παγίων
- Δείκτης παγίων προς μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις
- Οι δείκτες κεφαλαιακής διάρθρωσης ή δανειακής επιβάρυνσης
- Δείκτης εντάσεως κεφαλαίου
- Οι δείκτες αποδοτικότητας
- Διάφοροι χρηματιστηριακοί δείκτες για τις εισηγμένες επιχειρήσεις

Όσον αφορά τις αποσβέσεις, αν η επιχείρηση θελήσει να παρουσιάσει μια χρονιά αυξημένα κέρδη, τότε είτε δεν θα διενεργήσει καθόλου αποσβέσεις, είτε θα χρησιμοποιήσει μειωμένους συντελεστές αποσβέσεων.

Οι τρόποι με τους οποίους μια επιχείρηση δύναται να παρουσιάσει αυξημένες τις αποσβέσεις, είτε θα χρησιμοποιήσει μειωμένους συντελεστές αποσβέσεων.

Οι τρόποι με τους οποίους μια επιχείρηση δύναται να παρουσιάσει αυξημένες αποσβέσεις της κατά τη διάρκεια μιας χρήσης είναι οι εξής:

- Ø Εφαρμογή αυξημένων συντελεστών αποσβέσεων.
- Ø Εμφάνιση αγορασθέντων επίπλων και σκευών σε τιμολόγια €600 ακόμη κι αν η αγοραστική τους αξία είναι μεγαλύτερη. Αυτό γίνεται προς εκμετάλλευση του Π.Δ.299/2003 το οποίο ορίζει ότι τα πάγια περιουσιακά στοιχεία των οποίων η αξία κτήσης είναι μέχρι €600, είναι δυνατόν να αποσβεστούν εξ' ολοκλήρου, δηλαδή κατά ποσοστό 100% μέσα στη διαχειριστική χρήση κατά την οποία χρησιμοποιήθηκαν ή τέθηκαν σε λειτουργία για πρώτη φορά.
- Ø Πολλές επιχειρήσεις ενώ έχουν ολοκληρώσει την κατασκευή ενός παγίου περιουσιακού στοιχείου, δεν μεταφέρουν το λογαριασμό 15 «Ακινητοποιήσεις Υπό Εκτέλεση» στον αντίστοιχο λογαριασμό του παγίου και έτσι δεν είναι υποχρεωμένες να διενεργήσουν αποσβέσεις για αυτό. Έτσι εμφανίζονται υψηλότερα κέρδη από τα πραγματικά και επιπλέον ωραιοποιείται η εικόνα του Ισολογισμού τους.

Επίσης:

- Ø Οι επιχειρήσεις εμφανίζουν στον Ισολογισμό τους πάγια τα οποία δεν υπάρχουν ή δεν είναι στη κυριότητα τους.
- Ø Συνήθως, οι δαπάνες για επιδιορθώσεις και συντήρηση των παγίων είναι εισοδηματικής φύσεως και πρέπει να αναγράφονται στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων της περιόδου κατά την οποία πραγματοποιούνται, ενώ οι δαπάνες που αυξάνουν τη λειτουργική αποδοτικότητα του παγίου είναι κεφαλαιουχικής φύσεως και θα πρέπει να κεφαλαιοποιούνται. Λόγω του ότι σε αρκετές περιπτώσεις ο διαχωρισμός των σχετικών δαπανών μεταξύ δαπανών συντήρησης και κεφαλαιουχικών δαπανών είναι υποκειμενική, πολλές οντότητες κεφαλαιοποιούν σημαντικά ποσά

δαπανών που στην ουσία θα έπρεπε να καταχωρηθούν στα έξοδα της περιόδου.

- Ø Ορισμένα έξοδα έχουν καταγραφεί στα πάγια και δεν επιβαρύνουν τα αποτελέσματα.
- Ø Οι υποτιμήσεις απαξιώσεις των παγίων δεν έχουν υπολογιστεί με ορθό τρόπο

Συμμετοχές (χρεόγραφα για μακροπρόθεσμη τοποθέτηση)

- Ø Να μην πραγματοποιηθεί ορθή αποτίμηση των τίτλων κατά το τέλος της χρήσης (παράλειψη υπολογισμού των αναγκαίων προβλέψεων για τυχόν υποτιμήσεις των τίτλων) με απώτερο σκοπό την βελτίωση του αποτελέσματος χρήσεως.
- Ø Να μεταφέρουν τις συμμετοχές στα χρεόγραφα , προκειμένου να βελτιώσουν τους δείκτες ρευστότητας τους.
- Ø Να μην τηρείται σωστά η αρχή διαχωρισμού – αυτοτέλειας των χρήσεων σε ότι αφορά τα έσοδα από κινητές αξίες.

Άυλα ή ασώματα πάγια

- Ø Τα ασώματα πάγια στοιχεία αποσβένονται σύμφωνα με το νόμο, είτε εφάπαξ σε μια χρήση ή ισόποσα σε 2, 3 ή 5 έτη. Εκτός κι αν έχουν, σύμφωνα με τον νόμο, δικαίωμα για μεγαλύτερο χρονικό διάστημα, π.χ. 10 χρόνια. Στην περίπτωση αυτή οι επιχειρήσεις προχωρούν σε χειραγώγηση των κερδών αλλάζοντας απλά το διενεργούμενο χρόνο απόσβεσης. Έτσι, εάν αποφασίσει, παρά τη συνήθη τακτική, να αποσβεστεί ένα άυλο πάγιο σε 5 έτη αντί σε μια μόνο χρήση, τότε θα βελτιωθεί η χρηματοοικονομική κατάσταση των αποτελεσμάτων χρήσεως.

2.11 ΑΛΛΑΓΕΣ ΠΟΥ ΕΠΕΦΕΡΑΝ ΤΑ Δ.Λ.Π.

Δ.Λ.Π. 16 «Ενσώματα Πάγια»

- Ø Σύμφωνα με το πρότυπο τα ενσώματα πάγια καταχωρούνται μόνο όταν συντρέχουν σωρευτικά οι εξής προϋποθέσεις:

- Να πιθανολογείται ότι τα μελλοντικά οικονομικά οφέλη που συνδέονται με το στοιχείο θα εισρεύσουν στην επιχείρηση.
- Το κόστος του στοιχείου να μπορεί να προσδιοριστεί αξιόπιστα.

Σε αντίθεση με την ελληνική νομοθεσία όπου τα πάγια καταχωρούνται μόνο όταν η επιχείρηση αποκτήσει την κυριότητα των στοιχείων.

∅ Για τη διενέργεια αποσβέσεων ορίζει ότι:

- Επιτρέπεται η χρησιμοποίηση διαφόρων μεθόδων αποσβέσεων όπου επανεξετάζονται περιοδικά και εάν υπάρχει σημαντική μεταβολή στον αναμενόμενο ρυθμό των οικονομικών ωφελειών από τα πάγια, στην περίπτωση αυτή οι μέθοδοι τροποποιούνται, ώστε να εκφράζουν το νέο ρυθμό ωφελειών. Αντίθετα σύμφωνα με την ελληνική νομοθεσία προβλέπεται μόνο η σταθερή και φθίνουσα μέθοδος και επιβάλλεται η πάγια εφαρμογή της μεθόδου του σταθερού ποσοστού με υποχρεωτική εφαρμογή των συντελεστών απόσβεσης.

∅ Κατά το πρότυπο η επιχείρηση προσδιορίζει τους συντελεστές απόσβεσης, με τέτοιο τρόπο ώστε η απόσβεση κάθε παγίου να είναι ανάλογη της ετήσιας μείωσης της αξίας του. Η μείωση αυτή οφείλεται:

- Στη χρησιμοποίηση του
- Στη πάροδο του χρόνου και,
- Στην οικονομική απαξίωση.

Η διενέργεια αποσβέσεων για κάθε έτος είναι υποχρεωτική και δεν εξαρτάται από την ύπαρξη ή μη κερδών.

Σύμφωνα με την ελληνική νομοθεσία είναι υποχρεωτικό για κάθε επιχείρηση να πραγματοποιεί ετήσιες αποσβέσεις σύμφωνα με τους οριζόμενους συντελεστές. Σε περίπτωση που χρησιμοποιηθούν ανώτεροι συντελεστές η επιχείρηση δεν μπορεί να εκπέσει τις πρόσθετες αποσβέσεις ενώ σε περίπτωση χρήσης χαμηλότερων συντελεστών χάνει το δικαίωμα έκπτωσης των υπολοίπων αποσβέσεων σε μελλοντικές χρήσεις.

∅ Η ωφέλιμη διάρκεια ζωής κατά το Δ.Λ.Π 16 πρέπει να επανεξετάζεται περιοδικώς και αν οι εκτιμήσεις διαφέρουν από τις αρχικές, να τροποποιείται, ενώ σύμφωνα με την ελληνική νομοθεσία δεν επανεξετάζεται η ωφέλιμη ζωή.

Με βάση τις παραπάνω διαφορές η διενέργεια των αποσβέσεων κατά το Δ.Λ.Π. 16 είναι λιγότερο τυποποιημένη και περισσότερο υποκειμενική, επειδή ακριβώς στοχεύει στην όσο το δυνατό καλύτερη απεικόνιση της πραγματικής χρήσης των παγίων. Από την άλλη, όμως συγκριτικά με την ελληνική λογιστική πρακτική, υπάρχει μεγαλύτερη «λογιστική» ευχέρεια, δηλαδή μεγαλύτερη ευχέρεια χειραγώγησης των λογιστικών κερδών και λοιπών λογιστικών μεγεθών και συνεπώς

μεγαλύτερη δυνατότητα διαμόρφωσης των διαφόρων δεικτών ανάλογα με τους επιδιωκόμενους στόχους της επιχείρησης την εκάστοτε περίοδο.

∅ Το Δ.Λ.Π. 16 δίνει το δικαίωμα επιλογής μεταξύ μοντέλου κόστους και μοντέλου επανεκτίμησης. Αυτό το δικαίωμα γίνεται πολλές φορές αντικείμενο κατάχρησης από ορισμένες οντότητες και έτσι υπάρχει δυνατότητα εφαρμογής «δημιουργικής λογιστικής»:

- Οντότητες οι οποίες θέλουν να δείχνουν «διογκωμένα κέρδη» δεν επιλέγουν την επανεκτίμηση έτσι ώστε οι αποσβέσεις να υπολογίζονται πάνω στο ιστορικό κόστος
- Οντότητες οι οποίες θέλουν να δείχνουν «ισχυρό Ισολογισμό» και χαμηλό δείκτη δανείων προς ίδια κεφάλαια επιλέγουν την επανεκτίμηση.

∅ Η συχνότητα των αναπροσαρμογών κατά το πρότυπο εξαρτάται από τις διακυμάνσεις της πραγματικής αξίας, ενώ σύμφωνα με την ελληνική νομοθεσία, μόνο για τα ακίνητα, προβλέπεται η ανά τετραετία αναπροσαρμογή της αξίας τους με συντελεστές που καθορίζει το Υπουργείο Οικονομικών και η προκύπτουσα υπεραξία υποβάλλεται σε ήπια φορολογία. Οι συντελεστές αναπροσαρμογής κατά το πρότυπο καθορίζονται, ανάλογα με τις πραγματικές αξίες των παγίων από ανεξάρτητους εγκεκριμένους εκτιμητές ή το Διοικητικό Συμβούλιο, ενώ σύμφωνα με την ελληνική νομοθεσία υπάρχουν προκαθορισμένοι από το νόμο συντελεστές, οι οποίοι συνήθως δε σχετίζονται με τις αγοραίες αξίες των παγίων.

Έτσι σύμφωνα με το Δ.Λ.Π. 16 η διενέργεια των αναπροσαρμογών είναι λιγότερο τυποποιημένη και περισσότερο υποκειμενική. Αυτό σημαίνει ότι συγκριτικά με την ελληνική λογιστική πρακτική, υπάρχει μεγαλύτερη «λογιστική» ευχέρεια, δηλαδή μεγαλύτερη ευχέρεια χειραγώγησης των λογιστικών μεγεθών και συνεπώς μεγαλύτερη δυνατότητα διαμόρφωσης των διαφόρων δεικτών ανάλογα με τους επιδιωκόμενους στόχους της επιχείρησης την εκάστοτε περίοδο. Σε περίπτωση που μια επιχείρηση προβεί σε αναπροσαρμογή των παγίων της με συντελεστές μεγαλύτερους από αυτούς που καθορίζει η ελληνική νομοθεσία επέρχονται οι εξής επιπτώσεις:

- **Στον Ισολογισμό:** Αύξηση της λογιστικής αξίας των ενσώματων παγίων και επομένως αύξηση του ενεργητικού. Επίσης, αύξηση της διαφοράς αναπροσαρμογής και επομένως αύξηση των Ιδίων Κεφαλαίων (καθαρή θέση)
- **Στη Κατάσταση Αποτελεσμάτων Χρήσης:** Αύξηση της ετήσιας απόσβεσης και επομένως μείωση των κερδών χρήσης.

Σύμφωνα με το πρότυπο η πιστωτική διαφορά αναπροσαρμογής της αξίας των παγίων καταχωρείται στα Ίδια Κεφάλαια και δεν διανέμεται, ενώ κατά τα ελληνικά πρότυπα η υπεραξία αναπροσαρμογής των ακινήτων με βάση το Ν.2065/1992 κεφαλαιοποιείται με έκδοση μετοχών που διανέμονται δωρεάν στους μετόχους.

- Ø Το πρότυπο εκτός από τη συμβολαιογραφική αξία περιλαμβάνει και έξοδα κτήσης ακινητοποιήσεων καθώς και τους τόκους δανείων της κατασκευαστικής περιόδου. Έτσι τα έξοδα αυτά μεταφέρονται στο κόστος των παγίων. Σε αντίθεση με την ελληνική νομοθεσία όπου αντιμετωπίζονται ως έξοδα πολυετούς αποσβέσεως με τους λογαριασμούς 16.14 και 16.18 οι οποίοι εμφανίζονται στον Ισολογισμό.

Η απόσβεση των παραπάνω εξόδων/τόκων κατά το πρότυπο γίνεται ανάλογα με την ωφέλιμη ζωή του παγίου, ενώ σύμφωνα με την ελληνική νομοθεσία η απόσβεση γίνεται εφάπαξ κατά τη χρήση που τα έξοδα πραγματοποιήθηκαν είτε τμηματικά και ισόποσα μέσα σε μια πενταετία.

Οι παραπάνω διαφοροποιήσεις δύναται να επηρεάσουν τις Οικονομικές Καταστάσεις ως εξής:

- **Στον Ισολογισμό:** Αύξηση της λογιστικής αξίας των ακινήτων/ ενσώματων παγίων και επομένως αύξηση του πάγιου ενεργητικού. Επιχειρήσεις έχουν παρατηρήσει κατά την εφαρμογή του προτύπου αύξηση του συνόλου του ενεργητικού τους λόγω της παραπάνω αύξησης.
- **Στη κατάσταση αποτελεσμάτων χρήσης :** Μεταβάλλεται το ποσό της ετήσιας απόσβεσης και επομένως, μεταβάλλονται τα κέρδη χρήσης. Η μεταβολή της απόσβεσης εξαρτάται από την ωφέλιμη ζωή του ενσώματου παγίου.

- Ø Σύμφωνα με το πρότυπο το αναπόσβεστο ποσό ενός παγίου στοιχείου προσδιορίζεται μετά την αφαίρεση της υπολειμματικής αξίας αυτού του στοιχείου, ενώ σύμφωνα με την ελληνική νομοθεσία δε λαμβάνεται υπόψη η υπολειμματική αξία γιατί δεν αναγνωρίζεται από τη φορολογική νομοθεσία. Η πιο πάνω διαφορά δεν επιφέρει καμιά ουσιαστική επίπτωση στον Ισολογισμό αλλά επιφέρει στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων διότι η αφαίρεση της υπολειμματικής αξίας επιφέρει μείωση της ετήσιας απόσβεσης και παράλληλα αύξηση των κερδών χρήσης.

Δ.Λ.Π. 38 «Άυλα Πάγια – Έξοδα Πολυετούς Αποσβέσεως»

Τα άυλα πάγια στοιχεία με βάση την ελληνική νομοθεσία κεφαλαιοποιούνται και αποσβένονται ισόποσα με ανώτατο όριο την πενταετία. Ορισμένα άυλα στοιχεία αποσβένονται στο χρόνο της παραγωγικής ζωής τους ή στο χρόνο της νομικής διάρκειας τους.

Η αποτίμηση τους γίνεται στη τιμή κτήσης τους, ενώ ορισμένα έξοδα, όπως τα έξοδα ίδρυσης και πρώτης εγκατάστασης και τα έξοδα κτήσης ακινήτων, χαρακτηρίζονται από τον νόμο ως έξοδα πολυετούς αποσβέσεως και αποσβένονται τμηματικά και ισόποσα με ανώτατο όριο τα 5 έτη. Οι δαπάνες επιστημονικής και τεχνολογικής έρευνας είτε εκπίπτουν ολόκληρες κατά το χρόνο της πραγματοποίησής τους είτε αν αφορούν πάγιο εξοπλισμό, αποσβένονται σε 3 χρόνια.

Το Δ.Λ.Π. 38 ορίζει ότι τα άυλα πάγια είναι αναγνωρισμένα μη νομισματικά πάγια χωρίς φυσική υπόσταση, τα οποία χρησιμοποιούνται στην παραγωγή ή προμήθεια αγαθών και υπηρεσιών για ενοικίαση σε τρίτους ή για διοικητικούς σκοπούς.

Σύμφωνα με το πρότυπο τα άυλα πάγια στην πλειοψηφία τους πρέπει να εξοδοποιούνται στην χρήση στην οποία δημιουργούνται. Τα άυλα πάγια κεφαλαιοποιούνται μόνο όταν διασφαλίζεται και μπορεί να τεκμηριωθεί επαρκώς ότι από αυτά θα υπάρξει ένα μελλοντικό οικονομικό όφελος για την επιχείρηση και όταν το κόστος του άυλου παγίου μπορεί να προσδιοριστεί με απόλυτη ακρίβεια. Η απόσβεση θα πρέπει να γίνεται συστηματικά κατά τη διάρκεια της ωφέλιμης ζωής του άυλου παγίου, η οποία δεν πρέπει να ξεπερνά τα 20 έτη. Όσον αφορά τα έξοδα κτήσης ακινητοποιήσεων δεν αποτελούν ξεχωριστό άυλο πάγιο.

Δ.Λ.Π.36 «Απομείωση Αξίας Περιουσιακών Στοιχείων»

Το Δ.Λ.Π.36 έχει εφαρμογή κυρίως στην λογιστική αντιμετώπιση της υποτίμησης των ασώματων περιουσιακών στοιχείων, της υπεραξίας και των παγίων στοιχείων. Κάθε επιχείρηση εκτιμά κατά την ημερομηνία του Ισολογισμού αν και κατά πόσο υπάρχει ένδειξη ότι ένα περιουσιακό στοιχείο είναι υποτιμημένο. Σε περίπτωση ύπαρξης τέτοιας ένδειξης η επιχείρηση θα πρέπει να εκτιμά το ανακτήσιμο ποσό του περιουσιακού στοιχείου. Για την εκτίμηση αν και κατά πόσο υπάρχει ένδειξη για την υποτίμηση ενός περιουσιακού στοιχείου η επιχείρηση θα πρέπει να συνεκτιμά τόσο εξωτερικές όσο και εσωτερικές πηγές πληροφόρησης.

Σε περίπτωση που η ανακτήσιμη αξία του περιουσιακού στοιχείου είναι μικρότερη από τη λογιστική του αξία, τότε η επιχείρηση θα πρέπει να αναγνωρίζει τη σχετική ζημιά. Η μείωση της υποτίμησης, η οποία έχει αναγνωριστεί σε προηγούμενες χρήσεις, θα πρέπει ν' αναγνωρίζεται σαν έσοδο, εκτός εάν το περιουσιακό στοιχείο απεικονίζεται σε αναπροσαρμοσμένη αξία, όπου η μείωση της υποτίμησης θα πρέπει να προσαυξήσει την αξία αναπροσαρμογής. Σημειώνεται ότι, η μείωση υποτίμησης, η οποία αφορά υπεραξία επιτρέπεται μόνο εάν η ζημιά προήλθε από συγκεκριμένη έκτακτη αιτία, η οποία δεν αναμένεται να επαναληφθεί.

Η Ελληνική νομοθεσία προβλέπει την αποτίμηση όλων των περιουσιακών στοιχείων μιας επιχείρησης για την εκτίμηση της ύπαρξης υποτίμησης της αξίας

τους. Η ζημιά η οποία προκύπτει από την υποτίμηση της αξίας των στοιχείων αυτών καταχωρείται στα αποτελέσματα της χρήσεως την οποία αναγνωρίστηκε αυτή. Επίσης, οποιαδήποτε μείωση της υποτίμησης η οποία έχει αναγνωριστεί σε προηγούμενα έτη, καταχωρείται στα έσοδα της χρήσεως κατά την οποία προέκυψε.

Τόσο στην Ελληνική νομοθεσία όσο και στα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα, προβλέπουν την εκτίμηση της αξίας των περιουσιακών στοιχείων μιας επιχείρησης σε κάθε ημερομηνία κλεισίματος του Ισολογισμού για τον εντοπισμό τυχόν ζημιάς από την υποτίμηση της.

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΕΠΙΔΡΑΣΗΣ ΤΩΝ Δ.Λ.Π.

I. Δαπάνες Πολυετούς Αποσβέσεως Και Άυλα Στοιχεία Ενεργητικού

Πολλές οντότητες καταχωρίζουν ορισμένα έξοδα στις δαπάνες πολυετούς αποσβέσεως βασιζόμενες σε κάποια φορολογική ή άλλη νομοθεσία.

Το αποτέλεσμα των πιο πάνω λογιστικών χειρισμών είναι η αύξηση των κερδών κατά το έτος που πραγματοποιούνται οι σχετικές δαπάνες και η διόγκωση των στοιχείων ενεργητικού στον Ισολογισμό.

Το Δ.Λ.Π.38 απαγορεύει την κεφαλαιοποίηση των περισσότερων δαπανών πολυετούς αποσβέσεως, άσχετα με το φορολογικό τους χειρισμό. Η κεφαλαιοποίηση τέτοιων δαπανών επιτρέπεται μόνο σε συγκεκριμένες περιπτώσεις και μόνο εάν πληρούνται μια σειρά από αυστηρά κριτήρια. Επιπρόσθετα, πρέπει να γίνεται ετήσιος έλεγχος για να διαπιστωθεί εάν τα συγκεκριμένα κριτήρια πληρούνται και σε αντίθετη περίπτωση οι κεφαλαιοποιημένες δαπάνες πρέπει να διαγράφονται αμέσως στην κατάσταση αποτελεσμάτων.

Ως εκ τούτου, η εφαρμογή των Δ.Λ.Π. θα αναγκάσει πολλές εταιρείες να διαγράψουν μεγάλα ποσά ως έξοδα με ταυτόχρονη μείωση των άυλων στοιχείων ενεργητικού στους Ισολογισμούς τους. Αυτό θα μειώσει την κερδοφορία του έτους και θα αποδυναμώσει τον Ισολογισμό.

II. Κεφαλαιοποίηση λειτουργικών δαπανών, πώληση και επαναγορά σε υπερτιμολογημένες τιμές και απομειώσεις στη λογιστική αξία υλικών παγίων στοιχείων ενεργητικού.

Σε αρκετές περιπτώσεις κεφαλαιοποιούν σημαντικές δαπάνες συντήρησης και επιδιόρθωσης στοιχείων ενεργητικού, οι οποίες όμως είναι λειτουργικής φύσεως καθώς δεν αυξάνουν τη λειτουργική δυνατότητα του στοιχείου πέραν της αρχικά εκτιμημένης. Αυτό έχει ως επακόλουθο τη διόγκωση των στοιχείων ενεργητικού στον Ισολογισμό και την αύξηση των κερδών.

Σε άλλες περιπτώσεις, εταιρίες πωλούν και επαναγοράζουν, σε υπερτιμημένες τιμές, υλικά πάγια στοιχεία ενεργητικού είτε για καταγραφή άμεσων κερδών είτε για κάλυψη κρυμμένων ζημιών.

Τα πιο πάνω λογιστικά τεχνάσματα, αλλά και πολλά άλλα που σχετίζονται με υπερτιμολογήσεις και υπερεκτιμήσεις υλικών παγίων στοιχείων ενεργητικού, θα αποτελούν παρελθόν με την εφαρμογή του Δ.Λ.Π.36.

Οι οντότητες πρέπει να προβαίνουν σε ετήσιους συστηματικούς ελέγχους για τυχόν απομειώσεις σε υλικά πάγια στοιχεία ενεργητικού ακολουθώντας συγκεκριμένες μεθόδους και να καταχωρίζουν τυχόν απομειώσεις στην κατάσταση αποτελεσμάτων χρήσης.

2.12 ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ

Σύμφωνα με έρευνα του Σπ.Μπαραλέξη (2001), ο οποίος εξέτασε τις απόψεις ορκωτών ελεγκτών και φοροτεχνικών λογιστών, έδειξε, μεταξύ των άλλων αποτελεσμάτων ότι οι πλέον συνήθεις λογιστικοί χειρισμοί αυξήσεων/μειώσεων των αποτελεσμάτων αναφέρονται στις προβλέψεις για επισφαλείς απαιτήσεις και αποζημιώσεις προσωπικού.

Ως πρόβλεψη ορίζεται η κράτηση ορισμένου ποσού σε βάρος του αποτελέσματος στο τέλος της χρήσεως, για την κάλυψη ζημιάς ή εξόδου ή ενδεχόμενης υποτιμήςσεως στοιχείων του ενεργητικού, όταν κατά την ημέρα συντάξεως του Ισολογισμού είναι πιθανή η πραγματοποίησή τους, χωρίς όμως να είναι γνωστό το ακριβές μέγεθός του ή ο χρόνος της πραγματοποιήσεως τους ή και τα δύο.

ΣΥΝΗΘΕΙΣ ΠΑΡΑΠΟΙΗΣΕΙΣ ΜΕΣΩ ΤΩΝ ΠΡΟΒΛΕΨΕΩΝ

- Ø Οι οικονομικές καταστάσεις μπορούν να εμφανιστούν ωραιοποιημένες μέσω της μη διενέργειας των προβλέψεων για επισφαλείς απαιτήσεις ή ακόμα και τη διενέργεια μειωμένου συντελεστή προβλέψεων για τις απαιτήσεις αυτές. Σύμφωνα με τον Ν.2238/1994 οι επιχειρήσεις μπορούν, εάν θέλουν, να διενεργήσουν προβλέψεις 50% για επισφαλείς απαιτήσεις. Δεν μπορούν όμως να προχωρήσουν σε σωρευτική απόσβεση των πελατών τους που αδυνατούν να εξοφλήσουν τα χρέη τους, εάν προηγουμένως δεν έχουν πραγματοποιήσει προβλέψεις για το σκοπό αυτό.

- Ø Προτού μια πρόβλεψη ζημιάς καταχωρηθεί ως ζημία, αυτή θα πρέπει να εκτιμηθεί με λογική προσέγγιση του ύψους της. Εξ' αιτίας αυτού του κριτηρίου, πολλές ενδεχόμενες ζημιές (προβλέψεις ζημιών) δεν καταχωρούνται στις λογιστικές καταστάσεις ακόμη και αρκετά χρόνια μετά, παρότι η ύπαρξή τους είναι πέραν οποιασδήποτε αμφιβολίας. Έτσι παρότι έχει διενεργηθεί η πρόβλεψη δεν γίνεται μελλοντικά η καταχώρισή της ώστε να αποτυπωθεί στις οικονομικές καταστάσεις το ποσό της ζημιάς.

- Ø Διενέργεια προβλέψεων για επισφαλείς απαιτήσεις, παρά τη συνήθη τακτική των επιχειρήσεων μέχρι εκείνη τη χρονική στιγμή να μην διενεργούν καθόλου ή να διενεργούν μειωμένες προβλέψεις.

Δείκτες Που Επηρεάζονται

- § Δείκτης Κάλυψης Τόκων.
- § Δείκτης P/E.
- § Δείκτες Απόδοσης.

ΟΙ ΑΛΛΑΓΕΣ ΠΟΥ ΕΠΕΦΕΡΑΝ ΤΑ Δ.Λ.Π. ΣΤΟ ΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟ ΠΡΟΒΛΕΨΕΩΝ

Η έννοια της πρόβλεψης κατά το Δ.Λ.Π.37 «Προβλέψεις-Ενδεχόμενες Υποχρεώσεις Και Ενδεχόμενες Απαιτήσεις» διαφέρει ριζικά σε σχέση με την ελληνική νομοθεσία. Κατά το πρότυπο η πρόβλεψη είναι μια βέβαιη υποχρέωση που βαρύνει το αποτέλεσμα χρήσης¹ και η αβεβαιότητα αναφέρεται μόνο στο χρόνο και στο ποσό, ενώ κατά το Ε.Γ.Λ.Σ. η αβεβαιότητα περιλαμβάνει και την ύπαρξη του ζημιολογικού γεγονότος.

Το Πρότυπο θέτει σαφή κριτήρια ορισμού και καταχώρισης των προβλέψεων όπως πρόβλεψη για κάλυψη πιθανής ζημίας/εξόδων ή ενδεχόμενης υποτίμησης των στοιχείων του ενεργητικού ή υπερτίμησης των στοιχείων του παθητικού. Υπολογίζονται βάσει τεκμηριωμένων στοιχείων και εκτιμήσεων της επιχείρησης προκειμένου να απεικονίζουν την πραγματική απώλεια. Αντίθετα με

¹ Όταν: α) η επιχείρηση έχει μια παρούσα δέσμευση που πηγάζει από ένα γεγονός του παρελθόντος, β) είναι πιθανό ότι θα προκύψει μια εκροή πόρων για τον διακανονισμό της πρόβλεψης και γ) μπορεί να γίνει μια αξιόπιστη εκτίμηση για το ποσό της δέσμευσης.

την ελληνική νομοθεσία όπου ο ορισμός των προβλέψεων, είναι ατελής (π.χ. δεν προβλέπεται ο σχηματισμός προβλέψεων για την ενδεχόμενη υπερτίμηση στοιχείων του παθητικού), ενώ λόγω σημαντικής επιρροής της φορολογικής νομοθεσίας η συχνότητα σχηματισμού προβλέψεων είναι χαμηλότερη και το ύψος των προβλέψεων μικρότερο.

Με το ισχύον Πρότυπο οι επιχειρήσεις υποχρεώνονται να προβούν στο σχηματισμό περισσότερων και μεγαλύτερων προβλέψεων (όπως προβλέψεις για εκκρεμοδικίες), γεγονός που επιφέρει τις παρακάτω επιπτώσεις στις οικονομικές καταστάσεις:

- Ø **Στον Ισολογισμό:** Λόγω της αύξησης των συσσωρευμένων προβλέψεων παρατηρείται αύξηση του Παθητικού (μείωση της Καθαρής Θέσης).
- Ø **Στα Αποτελέσματα Χρήσης:** Λόγω της αύξησης των προβλέψεων της τρέχουσας χρήσης αυξάνονται τα έξοδα και έτσι μειώνονται τα Κέρδη της Οικονομικής Χρήσης.²

Όσον αφορά τις προβλέψεις για τις παροχές προσωπικού, σύμφωνα με την Ελληνική Νομοθεσία, υπάρχει διάταξη πρόβλεψης για τις αποζημιώσεις συνταξιοδότησης και απόλυσης προσωπικού η οποία υπολογίζεται με βάση πίνακες του Ν.2112/20. Ειδική γνωμάτευση του Νομικού Συμβουλίου του κράτους, προβλέπει ότι το 40% της ανωτέρω υποχρέωσης θεωρείται λογιστικά αποδεκτό για καταχώριση. Ο 2190 αναφέρεται στη διενέργεια προβλέψεων για όλους τους πιθανούς κινδύνους, όμως στη πράξη δεν πραγματοποιείται εγγραφή για σχήματα υπεσχημένων παροχών.

Σύμφωνα με το Δ.Λ.Π.19 «Παροχές Στο Προσωπικό», πρέπει να γίνεται διαχωρισμός των συστημάτων παροχών προς τους υπαλλήλους της που έχει η επιχείρηση σε:

- Ø Υπεσχημένων Παροχών και
- Ø Καθορισμός Καταβολών

Στις περιπτώσεις που η επιχείρηση συμμετέχει στο «ταμείο» υπεσχημένων παροχών, πρέπει να αναγνωρίσει με μορφή πρόβλεψης την υποχρέωση που της αναλογεί. Το ποσό της πρόβλεψης για μελλοντικές υπεσχημένες παροχές πρέπει να

υπολογίζεται με αναλογιστική μελέτη σε κάθε ημερομηνία σύνταξης Ισολογισμού και μόνο με την μέθοδο της «προεξοφλητικής πιστωτικής μονάδας» και τη χρήση προεξοφλητικού επιτοκίου απόδοσης ομολόγου υψηλής ποιότητας και ρευστότητας.

2.13 SALE AND LEASE BACK

Ο θεσμός του sale and lease back άρχισε να εφαρμόζεται τα τελευταία χρόνια στη χώρα μας από τις επιχειρήσεις ως μια ευέλικτη μορφή χρηματοδότησης που τις βοηθάει στην απόκτηση ρευστότητας μέσω αξιοποίησης της ακίνητης περιουσίας.

Η χρηματοδοτική μίσθωση (leasing) είναι μία μορφή χρηματοδότησης με σκοπό την απόκτηση της χρήσης και, τελικά, της κτήσης κινητών και ακίνητων επενδυτικών αγαθών-μηχανημάτων, οχημάτων, εργοστασίων και γραφείων για το επάγγελμα ή την επιχείρηση φυσικών και νομικών προσώπων. Είναι δηλαδή μία μορφή δανεισμού διάρκειας από τρία -τουλάχιστον- έως δεκαπέντε ή και περισσότερα χρόνια.

Ο θεσμός του leasing ξεκίνησε το 1986 για κινητό εξοπλισμό και ουσιαστικά το 1999 για τα ακίνητα.

Η εταιρεία leasing αποκτά την κυριότητα του παγίου και παραχωρεί τη χρήση του στο μισθωτή μέσω χρηματοδοτικής μίσθωσης για συγκεκριμένο χρονικό διάστημα, έναντι καταβολής προσυμφωνημένων μισθωμάτων.

Στη λήξη της μίσθωσης, η εταιρεία leasing μεταβιβάζει (πωλεί) στον μισθωτή την κυριότητα του εν λόγω παγίου έναντι τιμήματος, συνήθως συμβολικού (1λεπτό του €).

Ειδικότερα, η σύμβαση sale and lease back είναι μία εξειδικευμένη σύμβαση με την οποία η εταιρεία leasing αγοράζει τα πάγιο (κινητό, ακίνητο) από τον πελάτη και το εκμισθώνει πάλι σε αυτόν (ταύτιση προμηθευτή-πελάτη), σύμφωνα με τους όρους που έχουν συμφωνηθεί (διάρκεια, είδος μισθώματος κ.λ.π.).

Λόγοι Χρήσης Της Μεθόδου Sale And Lease Back

Ορισμένες φορές μία οντότητα μπορεί να πωλήσει ένα στοιχείο ενεργητικού και ταυτόχρονα, να το «επαναμισθώσει» είτε με λειτουργική είτε με χρηματοδοτική μίσθωση.

Ένας λόγος που γίνεται αυτό είναι γιατί η οντότητα χρειάζεται άμεση ρευστότητα (άρα πωλεί το στοιχείο για να εισπράξει την τιμή πώλησης) αλλά ταυτόχρονα, λόγω του ότι το στοιχείο είναι αναγκαίο στις δραστηριότητες της οντότητας, το «επαναμισθώνει».

Υπάρχει όμως και το ενδεχόμενο κάποια οντότητα να χρησιμοποιήσει τη μέθοδο αυτή ως τέχνασμα δημιουργικής λογιστικής προκειμένου να δείξει αυξανόμενα λογιστικά κέρδη και έναν ισχυρό ισολογισμό ή όταν επιθυμεί τη μείωση του δανεισμού της ή όταν έχει ανάγκη κεφαλαίων και αδυνατεί να προσφύγει στον τραπεζικό δανεισμό.³

Τα κύρια χαρακτηριστικά της μεθόδου sale and lease back είναι τα ακόλουθα:

- Τα μισθώματα δεν επιβαρύνονται με Φ.Π.Α..
- Δεν επιβαρύνεται με φόρο μεταβίβασης ή άλλου είδους φορολόγηση.
- Ο μισθωτής διατηρεί τις υποχρεώσεις του ιδιοκτήτη.
- Υπάρχει η δυνατότητα συμφωνίας σταθερού μισθώματος, για όλη τη διάρκεια της μίσθωσης.
- Στη λήξη της μίσθωσης, ο τρόπος υπολογισμού του τιμήματος, ποικίλει μεταξύ των εταιρειών Leasing.

Όταν λοιπόν οι επιχειρήσεις έχουν στην κατοχή τους πάγια σε πολύ μικρή αξία σε σχέση με την τρέχουσα εμπορική τους αξία, τότε χρησιμοποιούν το sale and lease back προκειμένου:

- Να αντλήσουν ρευστότητα από το πάγιο ενεργητικό τους εκμεταλλευόμενοι την υπεραξία τους.
- Να βελτιώσουν το κεφαλαίο κίνησης.
- Να βελτιώσουν την εικόνα του ισολογισμού.
- Να αναδιαρθρώσουν την οικονομική κατάσταση.
- Να εκμεταλλευτούν φορολογικές ελαφρύνσεις (έκπτωση 100% των μισθωμάτων, πρόσφατα καταργήθηκε και ο φόρος μεταβίβασης που ήταν υποχρεωμένη να καταβάλλει η επιχείρηση για την πώληση του ακινήτου).
- Να βελτιώσουν τους αριθμοδείκτες
 - Ø Άμεσης ρευστότητας (διαθέσιμα/βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις) λόγω αύξησης των διαθεσίμων.
 - Ø Δανειακής επιβαρύνσεως (ίδια κεφάλαια/ξένα κεφάλαια) λόγω μείωσης βραχυπροθέσμου ή μακροπροθέσμου δανεισμού.
 - Ø Γενικής ρευστότητας (κυκλοφορούν ενεργητικό/υποχρεώσεις).

Η μέθοδος αυτή προτιμάτε πολύ από τις επιχειρήσεις, διότι έχουν τη δυνατότητα να αξιοποιήσουν το ακίνητό τους χωρίς να χάσουν τη χρήση του μέχρι το τέλος της σύμβασης, οπότε και αυτό θα επανέλθει στην κυριότητά τους.

Λογιστικός Χειρισμός της Πώλησης & Επαναμίσθωσης Σύμφωνα Με τα Δ.Λ.Π.

Σε μια πράξη πώλησης και επαναμίσθωσης ο πωλητής ενός περιουσιακού στοιχείου γίνεται ο ίδιος και μισθωτής αυτού. Συνήθως, υπάρχει αλληλεξάρτηση μεταξύ μισθωμάτων και τιμής πώλησης, δεδομένου ότι η διαπραγματεύσή τους γίνεται σε συνολική βάση. Ο λογιστικός χειρισμός μιας τέτοιας πράξης εξαρτάται από το είδος της μίσθωσης.

Η Ελληνική Νομοθεσία ορίζει, με το Ν.1165/1986, ότι για συμβάσεις χρηματοδοτικής μίσθωσης που συνάπτονται από 01/01/1998, η εταιρεία χρηματοδοτικής μίσθωσης ενεργεί αποσβέσεις για τα κινητά πράγματα αλλά και για τα ακίνητα, πλην οικοπέδων, σε ίσα μέρη ανάλογα με τα έτη διάρκειας της σύμβασης. Δεν γίνεται διάκριση μεταξύ χρηματοδοτικής μίσθωσης και λειτουργικής μίσθωσης και αυτή είναι και η ουσιαστική διαφορά με τα Δ.Λ.Π.

Σύμφωνα με το Δ.Λ.Π.17 «Μισθώσεις», εάν μια πράξη πώλησης με επαναμίσθωση καταλήγει σε χρηματοδοτική μίσθωση, τότε η συναλλαγή αυτή αποτελεί μέσο χρηματοδότησης του μισθωτή από τον εκμισθωτή, ο οποίος κατέχει πλέον, ως εξασφάλιση της επένδυσής του, το πάγιο περιουσιακό στοιχείο. Για το λόγο αυτό, η τυχόν επιπλέον διαφορά του εσόδου από την πώληση του στοιχείου αυτού, σε σχέση με τη λογιστική του αξία, δεν πρέπει να συμπεριληφθεί στα έσοδα της τρέχουσας χρήσης στις Οικονομικές Καταστάσεις του πωλητή-μισθωτή, αλλά να εμφανισθεί ως έσοδο επόμενων χρήσεων και να μεταφέρεται τμηματικά στα αποτελέσματα σε όλη τη διάρκεια της μίσθωσης.

Εάν, αντιθέτως, μια πράξη πώλησης με επαναμίσθωση καταλήγει σε λειτουργική μίσθωση και είναι βέβαιο ότι τόσο τα μισθώματα όσο και η τιμή πώλησης έχουν γίνει σε πραγματικές αξίες, τότε το τυχόν κέρδος ή η ζημία πρέπει να καταχωρείται στα αποτελέσματα της χρήσεως αμέσως.

Εάν όμως, η τιμή πώλησης του στοιχείου είναι μικρότερη από την πραγματική, τότε το κέρδος που θα προκύψει ή η ζημία πρέπει να μεταφέρεται αμέσως στα αποτελέσματα, εκτός αν η ζημία αντισταθμίζεται με μειωμένες μελλοντικές πληρωμές μισθωμάτων σε σχέση με τις τρέχουσες τιμές, οπότε η ζημία παραμένει στον Ισολογισμό ως μη δουλευμένο έξοδο και αποσβένεται αναλογικά με τα μισθώματα καθ' όλη τη διάρκεια της μίσθωσης.

Αντίθετα, εάν η τιμή πώλησης είναι μεγαλύτερη από την πραγματική αξία του περιουσιακού στοιχείου, τότε το υπερβάλλον αυτό ποσό θεωρείται ως μη δουλευμένο έσοδο και μεταφέρεται στα αποτελέσματα των επόμενων χρήσεων σε όλη την περίοδο που το περιουσιακό στοιχείο αναμένεται να χρησιμοποιηθεί.

Επίσης, για τις λειτουργικές μισθώσεις, αν η πραγματική τιμή του παγίου κατά το χρόνο μιας πράξης πώλησης με επαναμίσθωση είναι μικρότερη από τη λογιστική του αξία, τότε η ζημία που προκύπτει πρέπει να βαρύνει αμέσως τα αποτελέσματα χρήσης.

Στις περιπτώσεις χρηματοδοτικών μισθώσεων τέτοια προσαρμογή δεν είναι απαραίτητη, εκτός εάν έχει υπάρξει απομείωση της αξίας του περιουσιακού στοιχείου, οπότε η λογιστική αξία του πρέπει να μειωθεί έως την ανακτήσιμη αξία του σύμφωνα με το Δ.Λ.Π.36 «Απομείωση Αξίας Περιουσιακών Στοιχείων».

2.14 ΤΟ ΜΕΓΑΛΟ ΛΟΥΤΡΟ

Μία από τις πιο «δημοφιλείς» στρατηγικές διαχείρισης των κερδών είναι το «Μεγάλο Λουτρό» το οποίο κάνουν στα αποτελέσματα της εταιρείας. Αυτή η στρατηγική συνίσταται στο να συμπεριλαμβάνονται όλες οι δυνητικές (προαιρετικές) ζημίες (πρόβλεψη έκτακτων δαπανών) στην τρέχουσα περίοδο. Αυτό θα έχει ως αποτέλεσμα, τα καθαρά κέρδη της τρέχουσας περιόδου να είναι πολύ χαμηλά αλλά να αυξάνονται τα κέρδη έτσι στο μέλλον.⁴

Η περίοδος η οποία επιλέγεται για να γίνει τέτοιο «λουτρό» είναι συνήθως μία με έντονα φτωχή απόδοση (συχνά σε μία ύφεση όταν οι περισσότερες άλλες εταιρείες επίσης δημοσιοποιούν λίγα κέρδη) ή μία με ασυνήθη γεγονότα τέτοια όπως αλλαγή της διοίκησης, συγχώνευση, αναδιάρθρωση κ.α..

Οι Wild, Bernstein και Subramanyam αναφέρουν ότι ένα από τα πλέον κραυγαλέα «Μεγάλα Λουτρά» συνέβη όταν ο Louis Gerstner έγινε διευθυντής της IBM, ο οποίος διέγραψε (απόσβεσε ολοσχερώς) κονδύλια συνολικού ύψους 4 δισεκατομμυρίων δολαρίων στο έτος που ανέλαβε τη διοίκηση. Ενώ ένα σημαντικό μέρος αυτής της χρέωσης δαπανών συμπεριελάμβανε έξοδα που σχετίζονταν με την τότε κατάσταση της εταιρείας, περιλάμβανε επίσης πολλά κονδύλια τα οποία συνιστούσαν μελλοντικά έξοδα της επιχείρησης. Οι αναλυτές εκτιμούν ότι οι αυξήσεις στα κέρδη που ανέφερε η IBM τα επόμενα χρόνια αποδίδονται σε αυτό το «Μεγάλο Λουτρό».⁵

⁴ Βας. Φ. Φίλιου, «Δημιουργική Λογιστική», «ΛΟΓΙΣΤΗΣ», Ιούλιος 2003.

⁵ Βας. Φ. Φίλιου, «Οι Στρατηγικές Διαχείρισης Κερδών», Σελ.43-47, «Δημιουργική Λογιστική» (Creative Accounting), Σύγχρονη Εκδοτική, Αθήνα 2003.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

Σε ότι αφορά τον Δημόσιο Τομέα η Δημιουργική Λογιστική έχει εμφανιστεί πολλάκις στις λογιστικές καταστάσεις του Δημοσίου ακόμα και στον ίδιο τον Προϋπολογισμό της Ελλάδας.

Προσπαθώντας να μην θίξουμε πολιτικά συμφέροντα, θα αναφέρουμε μόνο χαρακτηριστικά παραδείγματα Δημιουργικής Λογιστικής στον Δημόσιο Τομέα, τα οποία έχουν δημοσιοποιηθεί επανειλημμένα, έχουν απασχολήσει τον Τύπο και κυρίως, έχουμε επιβεβαιώσει (όσο αυτό είναι δυνατόν φυσικά) την εγκυρότητα των πληροφοριών αυτών. Η επιβεβαίωση αυτή είναι δυνατή για εμάς μόνο από διασταύρωση πληροφοριών από διάφορες πηγές (εθνικό και διεθνή Τύπο).

3.1. 2000: Ένταξη στο κλαμπ του Ευρώ.... «Πάση θυσία»!

Το 1992 εγκρίθηκε η ένταξη της Ελλάδας στην Ευρωζώνη από την ελληνική Βουλή με υπερψήφιση της συνθήκης του Μάαστριχτ. Από τα μέσα της δεκαετίας του 90 έγινε προσπάθεια από την κυβέρνηση Σημίτη προκειμένου να πετύχει η Ελλάδα τα κριτήρια της Συνθήκης με δυσκολότερο την μείωση του δημοσιονομικού ελλείμματος κάτω από 3% του ΑΕΠ όπως ορίζει η συνθήκη του Μάαστριχτ, την μείωση του δημοσίου χρέους κάτω από 60% του ΑΕΠ και μείωση του πληθωρισμού σε επίπεδο που δεν θα ξεπερνούσε περισσότερο από 1,5% τον μέσο όρο των τριών καλύτερων επιδόσεων από μέλη της Ευρωζώνης.

Η κατάσταση της ελληνικής οικονομίας στα σημεία αυτά δεν άφηνε πολλά περιθώρια για αισιοδοξία σε ότι αφορά την ικανοποίηση των κριτηρίων. Το δημόσιο χρέος υπερέβαινε το 100% του ΑΕΠ και ο πληθωρισμός ήταν πάνω από 10% μέχρι και το 1995. Αποτέλεσμα όλων αυτών ήταν να μην μπορεί να πετύχει αυτούς τους στόχους η Ελλάδα ακόμα και μέχρι τις αρχές του 1999 όταν άρχισε και να λειτουργεί επίσημα η ΟΝΕ. Τότε ο πρωθυπουργός Σημίτης, ενόψει των εκλογών 2000, δεσμεύτηκε ότι θα ξεπεραστούν τα εμπόδια και 1/1/2001 θα συμμετέχουμε στο ευρώ.

Τα εμπόδια όντως ξεπεράστηκαν μα με **ανορθόδοξο τρόπο**, κάτι που μας σημάδεψε αρνητικά στην πορεία μας στην ΟΝΕ.

Η κυβέρνηση βλέποντας πως η οικονομική κατάσταση στην Ελλάδα δεν θα μπορούσε πραγματικά να πετύχει τους στόχους ένταξης πήρε την απόφαση για «πάση θυσία» επίτευξη του οράματος ένταξης στην ΟΝΕ.

Για να μειωθεί το **έλλειμμα** έγιναν «τιτλοποιήσεις» μελλοντικών εσόδων του ελληνικού δημοσίου από λαχεία, δικαιώματα διέλευσης των αεροσκαφών πάνω από τον ελληνικό εναέριο χώρο ακόμα και των στεγαστικών δανείων του Ταμείου Παρακαταθηκών και Δανείων. Έναντι αυτών των τιτλοποιήσεων, το δημόσιο

έπαιρνε μεγάλα δάνεια τα οποία εντάχθηκαν στους προϋπολογισμούς ως τρέχοντα έσοδα με αποτέλεσμα την **τεχνητή μείωση του ελλείμματος** οριακά κάτω του 3% του ΑΕΠ.

Ο **πληθωρισμός** μειώθηκε με μείωση έμμεσων φόρων (π.χ. ειδικός φόρος κατανάλωσης στα καύσιμα, στα τσιγάρα, στα τέλη ταξινόμησης των αυτοκινήτων). Με τον τρόπο αυτό ο τιμάρθμος έπεσε κάτω από το 2%. Οι πληθωριστικές πιέσεις όπως συνέχισαν έτσι να υφίστανται αφού δεν έγιναν ουσιαστικές κινήσεις για να γίνει ανταγωνιστικότερο το ολιγοπωλιακό μοντέλο λειτουργίας της ελληνικής οικονομίας.

Ουσιαστικά, η ένταξη μας στην ΟΝΕ, έγινε χωρίς να έχουμε κάνει προηγουμένως τις αλλαγές στα δημόσια οικονομικά και την ανταγωνιστικότητα της ελληνικής οικονομίας που θα αφορούσαν σε περιστολή των σπαταλών στην πρώτη περίπτωση και απελευθέρωση των αγορών και αύξηση της αποτελεσματικότητας στην δεύτερη.

Αποτέλεσμα της πλασματικής αυτής κατάστασης, ήταν οι μεγάλες ανατιμήσεις το 2002. Ακόμα και τότε, ενώ θα μπορούσε να γίνει προσπάθεια για να «φτάσουμε» τα υπόλοιπα μέλη της ευρωζώνης πραγματικά, η νέα κυβέρνηση Σημίτη συνέχισε την Δημιουργική Λογιστική με ακόμα εντυπωσιακότερα τεχνάσματα.

Εξαφάνισε χρέος **3 δις ευρώ** από το δημόσιο χρέος της χώρας. Με ποιο τρόπο? Με τον ίδιο που χρησιμοποίησαν στο παρελθόν κυβερνήσεις της Πορτογαλία, Γερμανίας και άλλων χωρών. Με την Goldman Sachs. Με το αζημίωτο φυσικά, η Goldman Sachs βοήθησε την κυβέρνηση και με χρήση "dept currency swap" – ανταλλάσσοντας δηλαδή χρέη της ύψους 10 δις ευρώ από δολάρια και γιεν σε ευρώ όταν η ισοτιμία ευρώ – δολαρίου ήταν εξωπραγματική. Αποτέλεσμα η εξαφάνιση 3 δις χρέους από τις οικονομικές καταστάσεις της Ελλάδας δηλαδή του 2% του ΑΕΠ εκείνη την περίοδο δείχνοντας μείωση του χρέους.

Άλλα «κόλπα» ήταν η **μη καταγραφή αμυντικών δαπανών, ελλειμμάτων των ασφαλιστικών ταμείων και νοσοκομείων.**

Τέτοιες **ωραιοποιήσεις** είχαν αποτέλεσμα η Στατιστική Υπηρεσία να αμφιβάλει για την αξιοπιστία τους και να οργανώνει αποστολές ελέγχου στην Ελλάδα.

Αργότερα η κυβέρνηση Καραμανλή με υπουργό Οικονομικών τον Αλογοσκούφη προχώρησε σε απογραφή και δημοσιοποίησε πόσο απείχε η πραγματικότητα από τις καταστάσεις που παρουσιάζονταν. Παρ' όλα αυτά ούτε η κυβέρνηση Καραμανλή αντιμετώπισε τα ουσιαστικά προβλήματα σπατάλης και των άλλων παθήσεων του Δημοσίου.

3.2. Εξαφάνιση 1,5δισ ευρώ για λίγες μέρες

Χρέος 1,5 δισ. ευρώ θα εξαφάνισε για λίγες ημέρες με τη βοήθεια των τραπεζών το υπουργείο Οικονομικών. Η συγκεκριμένη κίνηση αποσκοπούσε στον περιορισμό του δημόσιου χρέους στο 105,3% στο τέλος του 2002, όπως προέβλεπε ο προϋπολογισμός. Το Δημόσιο με δικά του αλλά και δανεικά κεφάλαια αγόρασε ομόλογα ίδιας αξίας τα οποία μετά το κλείσιμο της χρονιάς θα επεστράφησαν στις τράπεζες.

Βραχυχρόνιες αγορές χρέους, είχαν εφαρμοστεί και νωρίτερα. Το υπουργείο Οικονομικών «απέσυρε» με τον τρόπο αυτό ένα σεβαστό κομμάτι ομολόγων που διαπραγματευόταν στην αγορά, μειώνοντας ισόποσα το δημόσιο χρέος, ενώ με την αλλαγή του χρόνου τα ομόλογα αυτά επεστράφησαν -με το αζημίωτο- στα χαρτοφυλάκια των τραπεζών.

3.3. Δημιουργική Λογιστική στην Ευρώπη

Μη εγγραφή εξόδων για την εξαγορά εταιρειών, ασφάλιση δημοσίων υπαλλήλων χωρίς να επιβαρύνεται ο κρατικός προϋπολογισμός, καταγραφή δαπανών για δημόσια έργα με την παραλαβή και όχι από την αρχή, προείσπραξη μελλοντικών εσόδων για τόνωση των δημοσιονομικών... Αυτά είναι μόνο μερικά από τα τεχνάσματα δημιουργικής λογιστικής που χρησιμοποιήθηκαν από τους Ευρωπαίους εταίρους για την τιθάσευση των ελλειμμάτων.

Όσα συνέβησαν με την Ελλάδα, τα swap και την Goldman Sachs δεν είναι πρωτοφανή. «Τα έκαναν οι περισσότερες χώρες με εξωτερικό χρέος και η στατιστική υπηρεσία ήταν ενημερωμένη», επισημαίνουν στα «ΝΕΑ» τεχνοκράτες και πολιτικοί παράγοντες που διαδραμάτισαν βασικό ρόλο στην ένταξη της Ελλάδας στην ευρωζώνη, οι οποίοι γνωρίζουν σε βάθος και με λεπτομέρειες την ενταξιακή πορεία άλλων χωρών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Μάλιστα, οι ίδιες πηγές αναφέρουν ότι τα swap, που αποτελούν μέθοδο «εξάπλωσης των αιχμών του χρέους σε βάθος χρόνου», χρησιμοποιούνταν κυρίως από την Ιταλία αλλά και την Αυστρία και το Βέλγιο. Χαρακτηριστικό είναι το γεγονός ότι στις 6 Φεβρουαρίου 1997, σε έκθεση της Eurostat ο τότε γενικός διευθυντής της υπηρεσίας κάνει εκτενή αναφορά στα swap - όπως αυτό του 2001 που συνήψε η Ελλάδα με την Goldman Sachs και για το οποίο η χώρα δέχθηκε τα βέλη του διεθνούς Τύπου.

Στην Ισπανία κατά την κρίσιμη περίοδο της ένταξης στην ευρωζώνη αποφασίστηκε να καταγραφτούν ως δαπάνες δημόσια έργα με την παραλαβή ώστε να μην εμφανιστούν στο έλλειμμα, ενώ το Βέλγιο πούλησε μεγάλες ποσότητες χρυσού για να αυξήσει τα κρατικά έσοδα. Από την άλλη, το 2002 η Πορτογαλία έβαλε στο ταμείο της 139 εκατ. ευρώ από τη ρευστοποίηση ταμείου βιομηχανικής ανάπτυξης

(ισοδυναμούσαν με 0,1% του ΑΕΠ τότε), τα οποία με απόφαση της Eurostat δεν έπρεπε να επηρεάσουν το έλλειμμα. Όπως υποστηρίζουν γνώστες των ευρωπαϊκών δημοσιονομικών, πρώτοι διδάξαντες της δημιουργικής λογιστικής ήταν οι Γάλλοι με τα ομόλογα Μπαλαντίρ.

Στα ευέλικτα συστήματα της δημιουργικής λογιστικής που επιτρέπονται από τις γκρίζες ζώνες των κανονισμών της Κομισιόν στηρίχτηκε και η περίπτωση του ασφαλιστικού της France Telecom το 1996. Το κόστος ασφάλισης των υπαλλήλων της γαλλικής εταιρείας τηλεπικοινωνιών θα επιβάρυνε τον κρατικό προϋπολογισμό για συγκεκριμένο διάστημα μετά την ιδιωτικοποίησή της. Ωστόσο, κατόπιν ειδικής συμφωνίας, το κόστος του ασφαλιστικού εξαιρέθηκε με απόφαση της κυβέρνησης από τον προϋπολογισμό και έτσι οι δημόσιες δαπάνες εμφανίστηκαν μειωμένες έως και κατά 0,5% του ΑΕΠ. Παρόμοιο τέχνασμα εφήρμοσε και η **πορτογαλική CTT** το 2003, ενώ το ίδιο επιχειρήθηκε από τη **βελγική Belgacom** την ίδια χρονιά.

Μια από τις πλέον τρανταχτές περιπτώσεις δημιουργικής λογιστικής ήταν αυτή της Γερμανίας, όταν κατά την ενοποίηση προέκυπταν πάρα πολλά έξοδα, μεγάλο μέρος των οποίων δεν εμφανίστηκε στις δαπάνες της κεντρικής κυβέρνησης. Με ποιο τρόπο έγινε αυτό εφικτό; Με την **Τρόιχαντ**, την εταιρεία όχημα μέσω της οποίας οι δαπάνες εξαγοράς των δημόσιων εταιρειών δεν πέρασαν ποτέ στο έλλειμμα. Αν είχαν συνεκτιμηθεί αυτές οι δαπάνες το έλλειμμα της Γερμανίας θα αυξανόταν κατά 1,5%- 2,0% το 1997, δηλαδή μπορεί να έφτανε και το 5%. Η στάση της Eurostat απέναντι στην περίπτωση της **Τρόιχαντ** ήταν ιδιαίτερα ευνοϊκή, σύμφωνα με αυτούς που γνωρίζουν. Επιπλέον, έχει αναφερθεί πως στη Γερμανία τα νοσοκομεία έγιναν ανώνυμες εταιρείες εκτός κυβερνήσεως, με σκοπό να μη συμπεριλαμβάνονται τα νοσοκομειακά χρέη στο γενικό έλλειμμα. Ακόμα μία περίπτωση είναι αυτή της αυστριακής **BIG**. Στην εν λόγω δημόσια εταιρεία μεταβιβάστηκαν κατά την τετραετία 2000 - 2003 κρατικά ακίνητα αξίας άνω των 2,4 δισ. ευρώ τα οποία δεν υπολογίστηκαν στο έλλειμμα.

Εκτός από τα **swap**, η Ιταλία χρησιμοποίησε και τη **μέθοδο της προείσπραξης εσόδων**. Για να εμφανιστεί μειωμένο το έλλειμμά της προέβη σε κάποιες τιτλοποιήσεις από μεταβιβάσεις της Τοπικής Αυτοδιοίκησης προς την κεντρική κυβέρνηση οι οποίες εμφανίζονταν επισφαλείς, με αποτέλεσμα να κληθεί σε απολογία ο υπουργός Οικονομικών κατά την ένταξη της χώρας στην ευρωζώνη. Επιπλέον, το 2005 σε απόφαση της Eurostat σχετικά με πωλήσεις ακινήτων των ασφαλιστικών ταμείων, καθώς και κάποιων τραπεζών που εισέπρατταν φόρους για λογαριασμό του κράτους, αναφέρεται πως το έλλειμμα του 2004 πρέπει να αυξηθεί κατά 0,7% με αποτέλεσμα να φτάσει στο 3,1%.

3.4. Ελλάδα και Δημιουργική Λογιστική

Τα τελευταία χρόνια κάτω από την ανάγκη να ενταχθεί η χώρα στο ευρώ εξελίχθηκε μία ευρείας έκτασης επιχείρηση παραπλάνησης των οικονομικών στοιχείων του κράτους.

Τίποτα δεν ήταν όπως εμφανίζεται να είναι, ενώ στο μυαλό μας έρχεται η εικόνα επιχειρηματικών κολλοσών στις ΗΠΑ, όπως της Enron, που κατέρρευσαν αποκαλύπτοντας τις λογιστικές αλχημείες που έκαναν στα στοιχεία τους. Στην Ελλάδα τα τελευταία χρόνια μεγέθη όπως ο πληθωρισμός, η ανεργία, οι κρατικές δαπάνες, τα δημόσια έσοδα κ.λπ. υπέστησαν σοβαρές αλλοιώσεις, αποπροσανατολίζοντας από την πραγματικότητα. Πολλές φορές μάλιστα παρατηρήσεις για την ειλικρίνεια τους έκαναν και ανεξάρτητοι παρατηρητές, αλλά χωρίς να συγκινηθεί ουδείς κυβερνητικός παράγων.

Όλα αυτά ήρθε να ταράξει η πρόσφατη έλευση της Eurostat και η εμμονή της να ψάξει τους αριθμούς του προϋπολογισμού, αμφισβητώντας έμπρακτα την αξιοπιστία της Ελλάδας. Σε μια στιγμή, που η τελευταία εμφανίζεται να λέει προς τα έξω ότι θέλει να αυξήσει την ανταγωνιστικότητά της και να προσελκύσει ξένους επενδυτές.

Τον κυβερνητικό μύθο περί ισχυρής οικονομίας συντήρησε εν μέρει με τη συμπεριφορά της και η αξιωματική αντιπολίτευση, που στηρίζοντας, ως επιλογή, την είσοδο στο ευρώ έκανε «στραβά μάτια» για όσα συνέβαιναν στην οικονομία. Η τακτική της άλλαξε μετά την είσοδο στο κοινό νόμισμα και ως εκ τούτου πολλοί δικαιούνται να αναρωτιούνται, γιατί όσα λέγει σήμερα δεν τα σημείωνε και νωρίτερα.

Όλος ο μύθος στηρίχθηκε στην ατέρμονη χρήση της δημιουργικής λογιστικής που ξεκίνησε το 1996 και απλώθηκε παντού, σε όλες τις δραστηριότητες του Δημοσίου. Η κυβέρνηση έπρεπε να εμφανίζει ισχυρή οικονομία, μια οικονομία που δεν ήταν. Έπρεπε για παράδειγμα να δίνει αυξήσεις στους δημοσίους υπαλλήλους (κατά τεκμήριο εκλογική πελατεία της) με χρήματα που δεν είχε, αλλά ντρέπονταν να το ομολογήσει. Παράλληλα έπρεπε να δίνει και έργα στους ισχυρούς της διαπλοκής, για να διασφαλίζει προβολή και κάλυψη.

Στόχος ήταν και είναι η διασφάλιση της εξουσίας ως αυτοσκοπού και η παραμονή στην κυβέρνηση με οποιαδήποτε τίμημα. Η δημιουργική λογιστική ξεκίνησε το 1996 και όπως μαρτυρούν σήμερα πολλοί είναι τόσο μεγάλο το χάος που προκάλεσε και ενδεχομένως, κανείς από τους αρμοδίους δεν έχει την πλήρη εικόνα.

Κρυφά χρέη

Κάποια από τα κρυφά χρέη που είναι σταγόνα στον ωκεανό και έχει εντοπίσει η Eurostat αναφέρονται στη συνέχεια:

- Επιστροφές φόρων που αγγίζουν το 1,5 τρισ. δραχμές, οι οποίες ποτέ δεν καταγράφηκαν στον προϋπολογισμό, αν και πραγματοποιούνταν κανονικά.
- Στρατιωτικές δαπάνες περισσότερες από 4 τρισ. δεν καταγράφηκαν στους κωδικούς που θα έπρεπε.
- Εγγυήσεις Δημοσίου που ανέρχονται σε 150 - 200 δισ. δραχμές «αποκρύπτονται» ετησίως από το έλλειμμα και κατευθύνονται απευθείας στο δημόσιο χρέος.
- Κεφαλαιακές μεταβιβάσεις ύψους πάνω των 2 τρισ. δραχμών προς τις ΔΕΚΟ, που στην πραγματικότητα ήταν επιχορηγήσεις, δεν γράφηκαν ποτέ στα ελλείμματα.
- Κεφαλαιοποιήσεις τόκων που ξεπερνούν τα 2,2 τρισ. δραχμές τα τελευταία χρόνια δεν έχουν γραφεί πουθενά.

Αναλυτικότερα τα 10 σημεία Eurostat

- 1) Στρατιωτικές Δαπάνες: Η eurostat εμφανίζεται να αμφιβάλλει για τον τρόπο καταγραφής τους. Τα τελευταία χρόνια τα στρατιωτικά προγράμματα (μόνο για προμήθειες όπλων) απορροφούσαν ετησίως πόρους μεταξύ 1,2 - 1,4 τρισ. δραχμών. Την ίδια στιγμή γράφονταν στον προϋπολογισμό μόνο 300 δισ. δραχμές, αφήνοντας μετέωρα και βεβαίως χωρίς να αποτυπωθούν στο δημόσιο έλλειμμα περισσότερα από 4 τρισ. δραχμές.
- 2) Εγγυήσεις του Δημοσίου: Η Eurostat εμφανίζεται να διαθέτει στοιχεία για καταπτώσεις εγγυήσεων (150 -200 δισ. δραχμές ετησίως) που δεν καταγράφονται στο έλλειμμα και περνούν παράτυπα απευθείας στο δημόσιο χρέος.
- 3) Κεφαλαιακές μεταβιβάσεις: Θέτει το ζήτημα της γενικότερης χρήσης τους και κάνει ειδική μνεία, ως κατεξοχήν προβληματικών περιπτώσεων, στους ισολογισμούς των επιχειρήσεων Εγνατία, Μετρό και ΟΣΕ.
- 4) Οργανισμοί Κοινωνικής Ασφάλισης (ΟΚΑΠ): Τα τελευταία χρόνια η κυβέρνηση ανακάλυψε ότι οι συγκεκριμένοι Οργανισμοί έχουν πλεονάσματα, που παρουσιάστηκαν ως τη γνωστή θαυμαστή «άσπρη τρύπα». Επίσημα στοιχεία που να πιστοποιούν τα πλεονάσματα δεν υπάρχουν, και οι εταίροι μας στην Ε.Ε. διαπιστώνουν αποκλίσεις στις καταγραφές μεταξύ της Τράπεζας της Ελλάδος και του υπουργείου Οικονομικών. Η διερεύνηση της άσπρης τρύπας είναι ζητούμενο και γεννά πολλά ερωτήματα ο τρόπος δημιουργίας της. Είναι γνωστό ότι προέρχεται από Οργανισμούς που εκλιπαρούν επιδοτήσεις για να πληρώσουν τις συντάξεις των ασφλισμένων τους
- 5) Τιτλοποιήσεις ή προεξόφληση του μέλλοντος σε ελεύθερη ελληνική απόδοση: Οι κοινοτικοί στατιστικοί επιστήμονες επισημαίνουν ότι τα συγκεκριμένα δάνεια δεν χρησιμοποιήθηκαν μόνο για τη μείωση του χρέους, αλλά κατά παράβαση και στην

κάλυψη του ελλείμματος. Υπονοούν ότι μέσω της εταιρείας ΔΕΚΑ Α.Ε. του υπουργείου Οικονομικών δόθηκαν χρήματα για να καλυφθούν πρωτογενείς δαπάνες, χωρίς να εμφανιστούν στο έλλειμμα.

6) Τα ανταλλάξιμα ομόλογα: Τα εξέδιδε κατά συρροήν το Δημόσιο από το καλοκαίρι του 2000, όταν λόγω της κατάρρευσης του Χρηματιστηρίου, σταμάτησαν οι πωλήσεις μετοχών ΔΕΚΟ.

Η Eurostat ζητεί τις συμβάσεις των δανείων που έγιναν με χρήση των ειδικών σχημάτων (SPV έδρας Λουξεμβούργου) και οδήγησαν σε έκδοση δανείων με ενέχυρο μετοχές της Εθνικής, της Εμπορικής, των ΕΛΠΕ και του ΟΤΕ. Ανάλογα με τη δημοσιονομική διαχείριση που θα επιλεγεί τελικά για τα ανταλλάξιμα ομόλογα, δεν αποκλείεται να υπάρξουν σοβαρές επιβαρύνσεις στο δημόσιο χρέος.

7) Τόκοι των ανταλλάξιμων ομολόγων: Οι συγκεκριμένοι τίτλοι είναι κρατικός δανεισμός, και θα έπρεπε κατά την Eurostat να καταγράφεται ως δαπάνη, η διαφορά μεταξύ της τιμής έκδοσης και της ονομαστικής αξίας. Κάτι που βέβαια δεν έχει γίνει.

Επίσης, η Eurostat αμφισβητεί τα στοιχεία που παρουσιάζουν οι ελληνικές αρχές και εκτιμά ότι οι πληρωμές δεν γίνονται στο χρόνο καταγραφής τους στον προϋπολογισμό.

8) Δημόσια Επιχείρηση Κινητών Αξιών (ΔΕΚΑ): Ιδρύθηκε το 1997 ως εργαλείο για να επιταχύνει τη σύγκλιση, μέσω της εκμετάλλευσης της κινητής και ακίνητης περιουσίας του Δημοσίου. Στις εκλογές του 2000 στήριξε παρεμβάσεις στο ΧΑΑ, με στόχο τη νίκη της κυβέρνησης. Η Eurostat επιμένει να ζητεί αναλυτική εξέταση των συναλλαγών της ΔΕΚΑ, καθώς έχει υποψίες ότι μείωσε παράτυπα το έλλειμμα.

9) Ισοζύγιο γενικής κυβέρνησης: Από τον τρόπο ονομασίας του φαίνεται ότι αντανάκλα γενικότερες ανάγκες συσκότισης των στοιχείων. Η Eurostat ζητεί να εξετασθεί προσεκτικά το περιεχόμενό του και επιμένει ότι περιέχει εγγραφές που δεν θα έπρεπε να έχει.

10) Έσοδα από τη μετάβαση από τη δραχμή στο ευρώ. Πρόσφατα, η Eurostat επεσήμανε ότι τα έσοδα από τη συγκεκριμένη μετάβαση δεν πρέπει να υπολογισθούν στα κανονικά έσοδα του προϋπολογισμού. Η Ελλάδα παράτυπα τα υπολογίζει και ανεβάζει το ρυθμό αύξησης των δημοσίων εσόδων από το 6% που είναι στο 8%.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

Στην εποχή μας είναι συνήθεις η εμφάνιση της Δημιουργικής λογιστικής στις κάθε είδους επιχειρήσεις εισηγμένες ή μη στο χρηματιστήριο αξιών. Αυτό γίνεται για να εμφανίσουν ωραιοποιημένες λογιστικές καταστάσεις και να αποσπάσουν το ενδιαφέρον του κοινού και των τραπεζών. Παρακάτω θα αναφέρουμε κάποιες απόψεις των επιχειρήσεων σχετικά με την δημιουργική λογιστική.

4.1. Η ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΣΤΟΝ ΙΔΙΩΤΙΚΟ ΤΟΜΕΑ

Σύμφωνα με έρευνες που έχουν γίνει παρατηρείται ότι η πλειοψηφία των επιχειρήσεων υποστηρίζει ότι η Δημιουργική Λογιστική είναι ένα επιχειρηματικό εργαλείο το οποίο ειδικά στο Τραπεζικό σύστημα χρησιμοποιείται ως υποβοήθηση της εικόνας για την αύξηση της χρηματοδότησης και της επιχειρηματικής πιστώσεως.

Όσον αφορά το είδος της Δημιουργικής Λογιστικής το οποίο συναντάμε συχνότερα είναι η Αθέμιτη , η οποία εκμεταλλεύεται τις αδυναμίες και τα κενά που τυχόν αφήνει η Νομοθεσία.

Εν συνεχεία, ως κύρια γενεσιουργή αιτία η οποία υποκινεί τις επιχειρήσεις για άσκηση Δημιουργικής Λογιστικής είναι η καλή εικόνα που θέλουν να δείχνουν στις Τράπεζες. Η παραπάνω άποψη ενισχύεται με ένα μεγάλο ποσοστό το οποίο πιστεύει ότι η Δημιουργική Λογιστική ασκείται σε αρκετά υψηλό ποσοστό για τον εξωραϊσμό της εικόνας της εταιρείας προς το τραπεζικό σύστημα. Ωστόσο, υπάρχει η άποψη ότι οι γενεσιουργές αιτίες για κάθε επιχείρηση είναι διαφορετικές και εξαρτώνται από το είδος και το μέγεθος τους. Πιο συγκεκριμένα οι μη εισηγμένες στο Χρηματιστήριο Αξιών στοχεύουν στη καλή εικόνα τους προς τις Τράπεζες καθώς και στην ελαχιστοποίηση του φορολογικού βάρους. Σε αντίθεση με τις εισηγμένες, οι οποίες σκοπό έχουν την εμφάνιση της καλύτερης δυνατής εικόνας στο επενδυτικό κοινό.

Οι επικρατέστεροι λόγοι για τους οποίους οι επιχειρήσεις καταφεύγουν στη χειραγώγηση των αποτελεσμάτων τους είναι για φορολογικούς λόγους, για δανεισμό από τη κεφαλαιαγορά, για να επηρεάσουν τη χρηματιστηριακή τιμή και τέλος για να επιτευχθεί σύγκλιση των προβλέψεων με αυτές των χρηματοοικονομικών αναλυτών.

Αρχικά, το μέσο που χρησιμοποιείται πιο συχνά για τη διαχείριση των αποτελεσμάτων είναι η μη διενέργεια προβλέψεων για επισφαλείς απαιτήσεις. Στη συνέχεια ακολουθούν η μη διενέργεια αποσβέσεων ή διενεργούνται λιγότερες από

αυτές που ο Νόμος ορίζει και η αποτίμηση των συμμετοχών να μη πραγματοποιείται με τη μικρότερη τιμή μεταξύ της τιμής κτήσεως και της τρέχουσας.

Καταγράφεται ότι ο τρόπος και οι μέθοδοι αποτίμησης, λόγω του στοιχείου της υποκειμενικότητας που εμπεριέχουν και σε συνδυασμό με την εμπειρία και την ωριμότητα των επιχειρηματιών και επαγγελματιών οικονομολόγων, δύναται ν' αφήσουν περιθώρια άσκησης Δημιουργικής Λογιστικής.

Οι λογαριασμοί της Αναλυτικής Λογιστικής (ομάδα 9) φαίνεται να μην αφήνουν περιθώρια στην αλλοίωση των αποθεμάτων, καθώς οι παρατυπίες και οι λάθος εφαρμογές του λογιστικού προτύπου γίνονται κατά τη κοστολόγηση των προϊόντων και υπηρεσιών. Οι τυχόν αλλοιώσεις στα αποθέματα δεν μπορούν παρά να είναι πρόσκαιρες καθώς ένας σωστός έλεγχος μπορεί να τις εντοπίσει.

Η πλειοψηφία των ερωτηθέντων πιστεύουν ότι ο Κώδικας Ηθικής Δεοντολογίας τηρείται αρκετά από τους Ορκωτούς Ελεγκτές.

Η εφαρμογή των Δ.Λ.Π. υποστηρίζεται ότι δεν έχει συμβάλλει αρκετά στο περιορισμό χειραγώγησης των αποτελεσμάτων. Δεν έχουν εντοπιστεί ακόμα αδύνατα σημεία στα Δ.Λ.Π., αλλά λάθη και παραποιήσεις οι οποίες έχουν καταγραφεί είναι απόρροια της έλλειψης γνώσεων και εμπειρίας στην εφαρμογή αυτών. Το πρόβλημα αυτό έγινε ιδιαίτερος εμφανές στην Ελλάδα κατά τη πρώτη εφαρμογή των Δ.Λ.Π..

Με βάση τις απόψεις που διατυπώθηκαν οι οικονομικές καταστάσεις στην Ελλάδα απηχούν την πραγματική εικόνα των επιχειρήσεων κατά μέσο όρο στο 60% και στο εξωτερικό κατά μέσο όρο 68%.

Ως επικρατέστερος τρόπος περιορισμού της άσκησης Δημιουργικής Λογιστικής είναι οι ουσιαστικότεροι έλεγχοι από τις αρμόδιες υπηρεσίες και προτείνεται επίσης η σύγκριση των οικονομικών αποτελεσμάτων σε αντίστοιχα έτη/περίοδοι με χρήση αριθμοδεικτών ή με ομοειδείς επιχειρήσεις του κλάδου.

Η συνεχής τήρηση δημιουργικής λογιστικής από τις επιχειρήσεις δύναται να επηρεάσει το εθνικό εισόδημα, την ανεργία και την ανάπτυξη της χώρας καθώς και να επιφέρει απώλεια εμπιστοσύνης του επενδυτικού κοινού και των ξένων θεσμικών επενδυτών. Τέλος, τυχόν αλλοιώσεις θα επηρεάζουν και τους οικονομικούς δείκτες, οι οποίοι δεν θα αντικατοπτρίζουν την πραγματικότητα, με αποτέλεσμα την εσφαλμένη εικόνα για την οικονομία της χώρας.

4.2. ΕΙΚΟΝΙΚΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ/ ΣΥΝΑΛΛΑΓΕΣ

Τον τελευταίο καιρό παρατηρείται μια έξαρση της φοροδιαφυγής και της οικονομικής απάτης , μέσω της έκδοσης πλαστών ή εικονικών φορολογικών στοιχείων, όχι μόνο στη χώρα μας , αλλά σε Πανευρωπαϊκό επίπεδο. Το φαινόμενο αυτό, όπως έχει διαπιστωθεί, εμφανίζεται σε όλους τους τομείς της οικονομικής δραστηριότητας , από την παραγωγή και το εμπόριο αγαθών μέχρι τον τομέα των κατασκευών, την παροχή υπηρεσιών και τη δραστηριότητα των ελευθέρων επαγγελματιών.

Από διάφορους φορολογικούς ελέγχους που έχουν διενεργηθεί , προκύπτει ότι το μεγαλύτερο ποσοστό των συναλλαγών αυτών αναφέρεται στο χονδρικό εμπόριο , στη βιομηχανική παραγωγή, στον κατασκευαστικό τομέα και στον κλάδο παράδοσης ανακυκλώσιμων απορριμμάτων καθώς και στο χώρο της διαφήμισης , και σε μικρότερο ποσοστό στο λιανικό εμπόριο, στο χώρο των ελεύθερων επαγγελματιών και των επιχειρήσεων Leasing , των γραφικών τεχνών και λοιπών κλάδων.

Μέσω της χρήσης εικονικών και πλαστών φορολογικών στοιχείων επιδιώκεται η μη καταβολή ή η μείωση καταβολής των ποσών τόσο έμμεσων όσο και άμεσων φόρων και σε μερικές περιπτώσεις η τακτοποίηση λογιστικών – φορολογικών ατασθαλιών που πάντα προέρχονται από την προσπάθεια των επιτηδευματιών και επιχειρήσεων να μην καταβάλουν φόρους, αφού προηγήθηκαν άλλοι μέθοδοι φοροδιαφυγής.

Αυτό επιτυγχάνεται με παραποίηση των πωλήσεων και των λογαριασμών εισπρακτέων, αφού κύριος στόχος τους είναι η μείωση του Φ.Π.Α. Έτσι υπάρχουν αναφορικά οι παρακάτω κίνδυνοι:

- Πραγματοποιημένες πωλήσεις να μη γίνουν αντικείμενο ημερολογιακής εγγραφής.
- Οι λογιστικές εγγραφές που απεικονίζουν πωλήσεις να μην ανταποκρίνονται στην πραγματικότητα, με συνέπεια να υπάρχουν στον ισολογισμό απαιτήσεις που δεν είναι υπαρκτές.
- Οι λογιστικές εγγραφές πώλησης να μην αφορούν την χρήση.
- Ύπαρξη στον ισολογισμό απαιτήσεων που δεν πρόκειται να εισπραχθούν, κακή αποτίμηση των απαιτήσεων και των πιθανών απωλειών.
- Ύπαρξη πιστωτικών σημειωμάτων και αντίστοιχων εγγραφών που δεν ανταποκρίνονται στην πραγματικότητα ή δεν αφορούν τη χρήση.

Ο ελεγκτής εξετάζοντας το κύκλωμα των λογαριασμών, όπως εμφανίζονται στον ισολογισμό , πρέπει να σιγουρευτεί για τα εξής :

- i. Ότι όλα τα δηλωμένα έσοδα έχουν καταχωρηθεί λογιστικά,

- ii. Ότι όλα τα καταχωρημένα έσοδα ανταποκρίνονται στην πραγματικότητα,
- iii. Ότι όλα τα υπόλοιπα των αντίστοιχων λογαριασμών στον ισολογισμό έχουν αποτιμηθεί σωστά,
- iv. Ότι ο διαχωρισμός των χρήσεων έγινε σωστά ,
- v. Ότι τα υπόλοιπα των σχετικών γενικών λογαριασμών στον ισολογισμό ανταποκρίνονται με το άθροισμα των υπολοίπων των αναλυτικών λογαριασμών και
- vi. Ότι το υπόλοιπο του λογαριασμού «πελάτες» περιέχει μόνο τους ασφαείς πελάτες.

Ακόμη η μη καταβολή ή η μείωση καταβολής άμεσων φόρων επιδιώκεται μέσω της μείωσης των κερδών, με την αύξηση είτε των δαπανών, είτε του κόστους πωληθέντων προϊόντων ή εμπορευμάτων ή παρασχεθέντων υπηρεσιών, με φορολογικά στοιχεία για ανύπαρκτες δαπάνες ή αγορές , που έχουν σαν αποτέλεσμα τη μεταβολή των αποτελεσμάτων (μείωση των κερδών, μείωση ή μηδενισμό της ζημιάς).

Απέναντι σ' αυτούς τους κινδύνους ο ελεγκτής πρέπει εξετάζοντας τις διαδικασίες του συγκεκριμένου κυκλώματος να έχει σαν στόχο την διασφάλιση των παρακάτω:

- i. Να διασφαλίσει ότι όλα τα έξοδα αγοράς και εκμετάλλευσης έχουν καταγραφεί λογιστικά.
- ii. Να διασφαλίσει ότι όλα τα καταχωρημένα έξοδα αγορών και εκμετάλλευσης αφορούν όντως την επιχείρηση.
- iii. Να σιγουρευτεί ότι ο διαχωρισμός δουλεμένων και μη δουλεμένων εξόδων έγινε σωστά.
- iv. Να διασφαλίσει ότι τα υπόλοιπα των λογαριασμών στον ισολογισμό έχουν ορθά αποτιμηθεί.
- v. Να σιγουρευτεί για τη αξιοπιστία των ποσών των υποχρεώσεων που βρίσκονται στον ισολογισμό.

Όσον αφορά τους πληρωτέους λογαριασμούς , οι κίνδυνοι που μπορεί να υπάρξουν είναι:

§ Οι πληρωμές που πραγματοποιούνται δεν ανταποκρίνονται :

- Στις συμφωνηθείσες βασικές αμοιβές .
- Στον πραγματικό χρόνο εργασίας .
- Στα πρόσωπα που πράγματι εργάζονται στην επιχείρηση.

§ Δουλεμένες αμοιβές προσωπικού δεν καταχωρούνται στη χρήση που αφορούν αλλά στην επόμενη.

§ Όλες οι εργοδοτικές εισφορές να μην έχουν καταχωρηθεί.

ΟΡΙΣΜΟΣ ΠΛΑΣΤΟΥ ΚΑΙ ΕΙΚΟΝΙΚΟΥ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟΥ ΣΤΟΙΧΕΙΟΥ

Οι έννοιες του πλαστού και του εικονικού φορολογικού στοιχείου ορίζονται από τις διατάξεις των παραγράφων 3 και 4 του άρθρου 19 του Ν.2523/1997.

Α) Σύμφωνα με την παράγραφο 3 ως **πλαστό** θεωρείται το φορολογικό στοιχείο εκείνο που έχει διατηρηθεί ή σφραγιστεί με οποιονδήποτε τρόπο, χωρίς να έχει καταχωρηθεί στα οικεία βιβλία της αρμόδιας φορολογικής αρχής σχετική πράξη θεώρησης του. Επίσης όταν το περιεχόμενο και τα λοιπά στοιχεία του πρωτότυπου ή αντίτυπου αυτού είναι διαφορετικά από αυτά που αναγράφονται στο στέλεχος του ίδιου στοιχείου.

Β) Σύμφωνα με την παράγραφο 4 **εικονικό** είναι το στοιχείο που :

- i. Εκδίδεται για συναλλαγή ανύπαρκτη στο σύνολο της ή για μέρος αυτής ή για συναλλαγή που πραγματοποιήθηκε από πρόσωπα διαφορετικά από αυτά που αναγράφονται στο στοιχείο ή το ένα από αυτά είναι άγνωστο φορολογικώς πρόσωπο με την έννοια ότι δεν έχει δηλώσει την έναρξη του επιτηδεύματός του , ούτε έχει θεωρήσει στοιχεία στην κατά τόπο αρμόδια ,σύμφωνα με την αναγραφόμενη στο στοιχείο διεύθυνση, Δημόσια Οικονομική Υπηρεσία.
- ii. Φέρεται ότι εκδόθηκε ή έχει ληφθεί από εικονική εταιρεία , κοινοπραξία, κοινωνία ή άλλη οποιασδήποτε μορφής επιχείρηση ή από το φυσικό πρόσωπο για το οποίο αποδεικνύεται ότι είναι παντελώς αμέτοχο με τη συγκεκριμένη συναλλαγή, οπότε στην τελευταία αυτή περίπτωση η σχετική διοικητική κύρωση επιβάλλεται, καθώς και η ποινική δίωξη ασκείται κατά του πραγματικού υπεύθυνου που υποκρύπτεται.
- iii. Τα φορολογικά στοιχεία στα οποία αναγράφεται αξία συναλλαγής κατώτερη της πραγματικής και που θεωρούνται για τους σκοπούς του παρόντος νόμου ως ανακριβή, ενώ τα φορολογικά στοιχεία στα οποία αναγράφεται αξία μεγαλύτερη της πραγματικής θεωρούνται ως εικονικά κατά το μέρος της μεγαλύτερης αυτής αξίας.

Γ) **Νόθευση** γενικά είναι η επέμβαση επί του στοιχείου σε μεταγενέστερο χρόνο, από τον χρόνο έκδοσης του, παραποιώντας ένα ή περισσότερα από τα στοιχεία των συμβαλλόμενων ή των δεδομένων της συναλλαγής.

ΣΚΟΠΙΜΟΤΗΤΑ ΧΡΗΣΗΣ ΕΙΚΟΝΙΚΩΝ Ή ΠΛΑΣΤΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ

Ο ουσιαστικός λόγος χρήσης εικονικών και πλαστών φορολογικών στοιχείων, όπως προαναφέρθηκε, είναι η μείωση της καταβολής ή η μη καταβολή τόσο έμμεσων όσο και άμεσων φόρων. Ως προς τη σκοπιμότητα που εξυπηρετεί η έκδοση ή η λήψη και η χρήση αυτών, καθώς και η νόθευση τέτοιων στοιχείων, διαπιστώνεται στα εξής:

- Συναλλαγές με εταιρείες ή επιτηδευματίες, των οποίων τα αποτελέσματα προσδιορίζονται εξωλογιστικά ή φορολογούνται με ειδικό τρόπο.
- Ενδοκοινοτικές συναλλαγές, για τις οποίες διερευνάται κυρίως η πιθανότητα εμπλοκής της ελεγχόμενης επιχείρησης σε διεθνές «κύκλωμα» κυκλικής απάτης.
- Οι επιχειρήσεις ανέγερσης ακινήτων, ιδιαίτερα όσον αφορά το Φ.Π.Α. και την δυνατότητα ή μη, έκπτωσης του φόρου των εισροών.
- Η έκδοση φορολογικού στοιχείου από εκδότη διαφορετικό από αυτόν που πραγματοποίησε τη συναλλαγή.
- Έκδοση τιμολογίων αγοράς αγροτικών προϊόντων, λόγω της απαλλαγής τους από τον Φ.Π.Α. και του αμοιβαίου οφέλους των συναλλασσόμενων να εμφανίσουν υψηλή πλασματική αξία.
- Έκδοση εικονικών στοιχείων για την κάλυψη ελλειμμάτων της αποθήκης λόγω της μη έκδοσης στοιχείου για προγενέστερη συναλλαγή.
- Έκδοση εικονικών φορολογικών στοιχείων στο τέλος της χρήσης, με σκοπό την «τακτοποίηση» των αποτελεσμάτων και της κάλυψης πιθανής ανεπιθύμητης ζημίας, που οφείλεται στην μη έκδοση στοιχείων για προγενέστερες συναλλαγές.
- Έκδοση ή λήψη εικονικών ή νόθευση φορολογικών στοιχείων για την εμφάνιση πωλήσεων ή αγορών σε τέτοιο ύψος που είναι καθορισμένο από διατάξεις άλλων νόμων για τη χορήγηση ωφέλειας στην επιχείρηση.
- Έκδοση εικονικών πιστωτικών τιμολογίων, κυρίως στο τέλος διαχειριστικών χρήσεων, προκειμένου ν' αποφύγουν οι επιχειρήσεις τις υποχρεώσεις που απορρέουν από τις διατάξεις του Κ.Β.Σ., δηλαδή την υποχρέωση τήρησης βιβλίων ανώτερης κατηγορίας ή την υποχρέωση σύνταξης απογραφής ή τήρησης βιβλίου αποθήκης ή επιδιώκοντας την υπαγωγή τους στα άρθρα 13 έως 17 του Ν. 3296/2004 (αυτοέλεγχος).

ΠΙΘΑΝΟΙ ΕΚΔΟΤΕΣ ΠΛΑΣΤΩΝ ΚΑΙ ΕΙΚΟΝΙΚΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ

Οι επιχειρήσεις που δέχονται πλαστά φορολογικά στοιχεία είναι οικονομικά εύρωστες, σε αντίθεση με αυτές που τα εκδίδουν, οι οποίες είναι οικονομικά αδύναμες ή και ανύπαρκτες.

Μερικές περιπτώσεις εκδοτών πλαστών ή εικονικών φορολογικών στοιχείων είναι οι παρακάτω :

1. Πρόσωπα που έχουν θεωρήσει τα φορολογικά τους στοιχεία με την νόμιμη διαδικασία στην Δ.Ο.Υ στην οποία ανήκουν, αλλά τα έχουν χρησιμοποιήσει για εικονικές συναλλαγές και μετά από ορισμένο χρονικό διάστημα εξαφανίζονται έτσι ώστε να μην γίνεται δυνατός ο εντοπισμός τους από τους φορολογικούς ελέγχους.

Στις περιπτώσεις αυτές η δουλειά των ελεγκτών δυσκολεύει, διότι χωρίς τα βιβλία και τα στοιχεία δεν μπορεί να γίνει αξιολόγηση και εκτίμηση ώστε να φτάσουν στην τεκμηρίωση της εικονικότητας.

2. Ανύπαρκτες επιχειρήσεις που εκδίδουν πλαστά στοιχεία για πραγματικές ή για εικονικές συναλλαγές.
3. Επιχειρήσεις με νομιμοφανείς συναλλαγές.

Π.χ. Άτομα τα οποία χρησιμοποιώντας κλεμμένες ή χαμένες ταυτότητες και κυρίως χαμένα προσωρινά δελτία ταυτότητας, παρουσιάζονται στις Δ.Ο.Υ. και αφού προσκομίσουν και όλα τα υπόλοιπα δικαιολογητικά που απαιτούνται για την έναρξη επαγγέλματος, όπως βεβαιώσεις επιμελητηρίων και ασφαλιστικών ταμείων, μισθωτήρια συμβόλαια κ.λ.π, θεωρούν βιβλία και στοιχεία, από τα οποία στη συνέχεια εκδίδουν στοιχεία για ανύπαρκτες συναλλαγές συνήθως μεγάλης αξίας.

Επίσης επιτήδριοι εκμεταλλεζόμενοι άτομα που βρίσκονται σε δύσκολη κατάσταση κάνουν έναρξη εργασιών και θεωρούν φορολογικά στοιχεία στο όνομα αυτών, τα οποία στη συνέχεια χρησιμοποιούν για την κάλυψη ανύπαρκτων συναλλαγών, είτε δικών τους είτε προς τρίτους.

4. Νόμιμες επιχειρήσεις οι οποίες μετέχουν σε διεθνές κύκλωμα κυκλικής απάτης, προκειμένου να επιτύχουν επιστροφή Φ.Π.Α., από εικονικές ενδοκοινοτικές συναλλαγές.
5. Εταιρείες ή επιτηδευματίες, οι οποίοι φορολογούνται εξωλογιστικά ή με ειδικό τρόπο ή έχουν ελάχιστα έσοδα και στο τέλος κάθε διαχειριστικής περιόδου υπάρχει σε αυτούς περιθώριο εσόδων, προκειμένου να καλύψουν φορολογικές ανάγκες τρίτων.
6. «Συγγενείς» επιχειρήσεις, νόμιμες κατά τα λοιπά, στις μεταξύ τους συναλλαγές με σκοπό τη μεταφορά φορολογητέας ύλης.

ΕΝΔΕΙΞΕΙΣ ΕΙΚΟΝΙΚΟΤΗΤΑΣ Ή ΠΛΑΣΤΟΤΗΤΑΣ & ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΕΣ ΕΛΕΓΚΤΙΚΕΣ ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ

Ο εντοπισμός τόσο ενός πλαστού, όσο και ενός εικονικού φορολογικού στοιχείου , πολλές φορές είναι εύκολος με μόνο τον έλεγχο του. Στις περισσότερες όμως περιπτώσεις χρειάζεται ειδική μελέτη τόσο του στοιχείου, όσο και επαλήθευση του περιεχομένου του.

Οι περιπτώσεις που αναφέρονται στη συνέχεια, δεν μπορεί κάθε μία χωριστά ν' αποτελέσει απόδειξη για πλαστότητα του στοιχείου ή εικονικότητα της συναλλαγής ή του προσώπου που διενέργησε τη συναλλαγή. Αυτές αποτελούν ενδείξεις οι οποίες θα οδηγήσουν τον έλεγχο σε σειρά άλλων ελεγκτικών επαληθεύσεων και διαπιστώσεων, από τις οποίες θα διεξαχθούν τα στοιχεία εκείνα τα οποία είναι απαραίτητα για να στοιχειοθετήσει και ν' αποδείξει τη βασιμότητα του χαρακτηρισμού των στοιχείων ως πλαστών και των συναλλαγών ως εικονικών.

<u>ΕΝΔΕΙΞΕΙΣ</u>	<u>ΕΝΔΕΧΟΜΕΝΑ</u>	<u>ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΕΣ ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ</u>
Έλλειψη στοιχείου διακίνησης ή ύπαρξης στοιχείων αξίας (Τιμολόγια πώλησης, εκκαθαρίσεις κ.λ.π.) χωρίς να συνδέονται με Δ.Α., ή χωρίς αναγραφή στο Δ.Α. ή Σ.Δ.Α. του αριθμού κυκλοφορίας του πρώτου φορτηγού αυτοκινήτου (Φ.Δ.Χ., Φ.Ι.Χ.) ή του ονόματος πλωτού μέσου.	Εικονική Συναλλαγή	Ποσοτικός έλεγχος (κλειστή αποθήκη)-Έλεγχος τρόπου διακίνησης- Ύπαρξη φορτωτικών ή άλλων στοιχείων- Έλεγχος του εκδότη των στοιχείων.
Ανέφικτο μεταφοράς λόγω όγκου ή βάρους ή είδους. Αδύνατη μεταφορά την ίδια ημέρα με το ίδιο αυτοκίνητο φορτηγό όχημα.	Εικονική Συναλλαγή	Έλεγχος αποθεμάτων και αυτοκινήτων οχημάτων- Έλεγχος στοιχείων εκδότη, έλεγχος τρόπου διακίνησης άλλων εμπορευμάτων κ.λ.π. - Λήψη πληροφοριών και έλεγχος για λουπά άλλα στοιχεία.

Μεταφορές χωρίς ύπαρξη φορτωτικών εγγράφων όταν η επιχείρηση δεν διαθέτει η ίδια μεταφορικά μέσα.	Εικονική Συναλλαγή	Έλεγχος ποσοτικός- Έλεγχος ταμείου- Λήψη πληροφοριών και έλεγχος για λουπά άλλα στοιχεία- Έλεγχος σε αντισυμβαλλόμενους για ύπαρξη μεταφορικών μέσων.
Ανεπάρκεια ή έλλειψη μηχανολογικού εξοπλισμού για εκτέλεση έργου ή έλλειψη εξειδικευμένου τεχνικού προσωπικού που απαιτείται για την εκτέλεση του έργου.	Εικονική Συναλλαγή	Αξιοποίηση πληροφοριών από ΥΠΕΧΩΔΕ Δ.13-Τμ.Ε'- Λήψη πληροφοριών για εκδότη, έλεγχος εκδότη, έλεγχος υλικοτεχνικής υποδομής, έλεγχος για ειδικευμένο προσωπικό, πρόσληψη αυτών ή έλεγχος τυχόν άλλων συμβαλλομένων για τη δυνατότητα εκτέλεσης του έργου-Στοιχεία από Ι.Κ.Α. για την απασχόληση προσωπικού.
Επιλεκτική εξόφληση «μετρητοίς» στοιχείων μεγάλης αξίας ή εξόφληση στοιχείων αξίας άνω των €15.000,00 χωρίς την οριζόμενη διαδικασία ή εξόφληση μόνο του Φ.Π.Α. του στοιχείου.	Εικονικότητα Ως Προς Τη Συναλλαγή ή Εικονικότητα Ως Προς Το Πρόσωπο	Έλεγχος ταμείου-Έλεγχος ποσοτικός (κλειστή αποθήκη)-Λήψη πληροφοριών για τον εκδότη, έλεγχος τραπεζικών λογαριασμών, όπου αυτό είναι δυνατόν- Έλεγχος στοιχείων Γ.Γ.Π.Σ.
Χρόνος έκδοσης στοιχείου (στο τέλος φορολογικών περιόδων ή στη λήξη των χρήσεων).	Εικονικότητα Συναλλαγής	Έλεγχος αποθεμάτων- Έλεγχος στοιχείων εκδότη, έλεγχος λήπτη.
Μη ύπαρξης συνάφειας δραστηριότητας εκδότη με το αντικείμενο της συναλλαγής.	Εικονική Συναλλαγή - Πλαστό ή Εικονικό Στοιχείο	Έλεγχος ύπαρξης εκδότη, ύπαρξη ανάλογων εγκαταστάσεων ή τεχνικού εξοπλισμού κ.λ.π.-Έλεγχος εντοπισμού και άλλων παρόμοιων στοιχείων.
Εμφάνιση νέου προμηθευτή με συναλλαγές σημαντικού μεγέθους. Συναλλαγές με προμηθευτές εγκατεστημένους σε μεγάλη απόσταση.	Εικονική Συναλλαγή	Έλεγχος ύπαρξης του προμηθευτή, της διακίνησης, των μεταφορικών μέσων κ.λ.π.-Έλεγχος αποθεμάτων από τα αγορασθέντα είδη, έλεγχος των προμηθειών του προμηθευτή και αν χρειαστεί όλης της αλυσίδας των προμηθευτών-Έλεγχος ταμείου-Λουπί έλεγχου.
Αγορές αγαθών που απαιτούν αποθηκευτικούς ή ειδικά διασκευασμένους χώρους (π.χ. ψυκτικούς θαλάμους) που δεν διαθέτει η επιχείρηση, ή μη ύπαρξη των πωληθέντων ως αποθέματα.	Εικονική Συναλλαγή	Έλεγχος ποσοτικός, έλεγχος παγίων, έλεγχος εγκαταστάσεων-Έλεγχος και στον εκδότη του στοιχείου ή εφόσον απαιτείται και σε όλους τους εμπλεκόμενους προμηθευτές.

Αγορά μεταχειρισμένου πάγιου εξοπλισμού χωρίς ταυτότητα ή αγορά παγίων που δεν συνάδουν με το αντικείμενο της επιχείρησης.	Εικονική Συναλλαγή	Έλεγχος αν τα ίδια είδη είχαν αγορασθεί στο παρελθόν και είχαν αποσβεστεί- Έλεγχος προμηθευτή.
Αγορά αγαθών μη συμβατών με τη δραστηριότητα ή το αντικείμενο εργασιών ή παγίων που δεν είναι χρήσιμα για τη δραστηριότητα.	Εικονική Συναλλαγή	Επαλήθευση στοιχείου εκδότη-Έλεγχος χρήσης των αγαθών-Έλεγχος αποθεμάτων, έλεγχος αύξησης αγορών ή ακαθαρίστων εσόδων, έλεγχος εκδότη.
Προμήθεια αγαθών σε υπερβολικές τιμές ή σε τιμές μικρότερες από τις επικρατούσες στην αγορά.	Υπερτιμολόγηση / Υποτιμολόγηση Εικονική Συναλλαγή	Έλεγχος σχέσης εκδότριας και λήπτριας του στοιχείου- Αντιπαραβολή με τις τιμές αγοράς όμοιων αγαθών- Έλεγχος προκειμένου να διαπιστωθεί αν τυχόν πρόκειται για κυκλική απάτη.
Συχνή προμήθεια αγαθών και αγορά αγαθών σε μεγάλες ποσότητες.	Εικονική Συναλλαγή	Έλεγχος της συχνότητας των συναλλαγών, του τρόπου διακίνησης, της εξόφλησης, της αποθήκευσης και έλεγχος του προμηθευτή αν χρειασθεί.
Ενδείξεις δανειοδότησης ή επιχορήγησης, επένδυσης κ.λ.π..	Εικονική Συναλλαγή	Προμήθεια των ίδιων αγαθών παλαιότερα-Υπαρξη πιθανόν και αντίστοιχου πιστωτικού τιμολογίου.
Διαφοροποίηση στην επιχειρηματική πρακτική.	Εικονική Συναλλαγή	Έλεγχος ταμείο-Διαπίστωση για την αναγκαιότητα της συναλλαγής.
Γραφικός χαρακτήρας όμοιος σε διαφορετικό προμηθευτή. Πλήθος ορθογραφικά λάθη σε εξειδικευμένες υπηρεσίες.	Εικονική Συναλλαγή Πλαστό Στοιχείο	Επαλήθευση στοιχείων εκδότη, έλεγχος με άλλα στοιχεία του εκδότη, διασταύρωση των στοιχείων.
Αλλοιώσεις επί του στοιχείου.	Πλαστό Στοιχείο Επαναχρησιμοποίηση	Αντιπαραβολή με στέλεχος-Έλεγχος αγορασθέντων αγαθών.
Αναρμοδιότητα Δ.Ο.Υ. θεώρησης. Ανακρίβεια Α.Φ.Μ. εκδότη. Ανύπαρκτο Α.Φ.Μ..	Πλαστότητα Θεώρησης Πλαστό και Εικονικό Στοιχείο	Έρευνα για τον εκδότη, στοιχεία από Δ.Ο.Υ., Γ.Γ.Π.Σ. -Έλεγχος στο λήπτη και τον εκδότη.
Δυσαναλογία υλικών με εκτελεσθέν έργο και συναλλαγές εργολάβων και υπεργολάβων ειδικά στις νέες οικοδομές που υπάγονται σε Φ.Π.Α.	Υπερτιμολόγηση Εικονική Συναλλαγή	Έλεγχος σχέσης εκδότριας και λήπτριας του στοιχείου- Έλεγχος προκειμένου να διαπιστωθεί αν τυχόν πρόκειται για κυκλικές συναλλαγές.

Η χρήση πλαστών και εικονικών φορολογικών στοιχείων έχει γενικότερο αρνητικό αντίκτυπο στην οικονομία, λόγω της στρέβλωσης του ανταγωνισμού καθώς και της στέρησης πόρων από το δημόσιο. Επίσης, η ανακάλυψη της χρήσης τους συνεπάγεται τη λήψη εξοντωτικών πολλές φορές ποινών, αλλά ακόμα και τη λήψη ποινικών κυρώσεων σε βάρος των διοικούντων την επιχείρηση.

4.3. ΕΤΑΙΡΙΚΗ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ

Η εταιρική διακυβέρνηση, θα μπορούσε να οριστεί ως ένα σύνολο αρχών με βάση το οποίο επιδιώκεται η υπεύθυνη οργάνωση, λειτουργία, διοίκηση και έλεγχος μιας επιχείρησης, με μακροπρόθεσμο στόχο τη μεγιστοποίηση της αξίας της και τη διαφύλαξη των έννομων συμφερόντων όλων όσων συνδέονται με αυτήν.

Σκοπός της είναι η ενίσχυση του εποπτικού ρόλου και η εξασφάλιση επαρκούς ανεξαρτησίας του Διοικητικού Συμβουλίου στη λήψη αποφάσεων, η υιοθέτηση διαφάνειας και έγκυρης πληροφόρησης, καθώς επίσης και η προστασία των μικρομετόχων.

Οι Foerster Stephen και Huen Brian (2004) υποστηρίζουν ότι η εταιρική διακυβέρνηση αναφέρεται στη διαδικασία κατά την οποία οι μέτοχοι προσπαθούν να διασφαλίσουν ότι τα στελέχη των επιχειρήσεων στις οποίες έχουν επενδύσει επιτυγχάνουν ικανοποιητικές αποδόσεις. Αναφέρεται στο πρόβλημα αντιπροσώπευσης όπου οι μέτοχοι είναι απόλυτοι κύριοι των επιχειρήσεων και πιέζουν τα στελέχη να λαμβάνουν αποφάσεις προς την ικανοποίηση του συμφέροντος των μετόχων και όχι το προσωπικό τους.

Ακόμη, οι Stilpon Nestor και John Thompson (2000) υποστηρίζουν ότι η εταιρική διακυβέρνηση είναι το αποτέλεσμα των σχέσεων και επαφών μεταξύ των συμμετεχόντων σε μια επιχείρηση (μέτοχοι, πιστωτές, εργαζόμενοι, διοίκηση και τρίτοι). Αυτό που επιδιώκετε με τη βέλτιστη εταιρική διακυβέρνηση είναι η ελαχιστοποίηση του κόστους που προκύπτει από τις συγκρούσεις συμφερόντων των παραπάνω ομάδων. Όπως είναι λογικό, με τη ρύθμιση των σχέσεων μεταξύ των παραπάνω μερών ελαχιστοποιούνται οι πιθανότητες ύπαρξης φαινομένων λογιστικής απάτης, εφόσον οι εν λόγω ρυθμίσεις δεν μείνουν σε θεωρητικό επίπεδο αλλά εφαρμοστούν με συνέπεια και συνέχεια.

Η ρύθμιση των δικαιωμάτων και των υποχρεώσεων των παραπάνω μερών αποτελεί αντικείμενο συστηματικού προβληματισμού για όλες τις αναπτυγμένες οικονομίες. Διαφορετικές χώρες υιοθετούν διαφορετικά συστήματα εταιρικής διακυβέρνησης,

η έλλειψη ενός συγκροτημένου και εφαρμόσιμου πλαισίου που να ρυθμίζει την εταιρική διακυβέρνηση αποτελεί σημαντική παράλειψη της νομοθεσίας.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θεωρεί ότι ένας ευρωπαϊκός κώδικας εταιρικής διακυβέρνησης δεν θα προσφέρει σημαντική προστιθέμενη αξία αλλά θα αποτελέσει ένα συμπληρωματικό στρώμα μεταξύ διεθνών αρχών και εθνικών κωδικών. Παρ' όλα ταύτα, μια προσέγγιση αυτορυθμιζόμενης αγοράς, βασισμένη αποκλειστικά σε μη δεσμευτικές συστάσεις, δεν επαρκεί για να κατοχυρώσει υγιή εταιρική διακυβέρνηση. Ενόψει της αυξανόμενης ολοκλήρωσης των ευρωπαϊκών αγορών κεφαλαίων, η Ευρωπαϊκή Ένωση πρέπει να υιοθετήσει κοινή προσέγγιση που να καλύπτεται από ορισμένους ουσιαστικούς κανόνες, εξασφαλίζοντας ταυτόχρονα τον κατάλληλο συντονισμό των εθνικών κωδικών εταιρικής διακυβέρνησης.

ΑΡΧΕΣ ΕΤΑΙΡΙΚΗΣ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ

Μπορεί ο τρόπος που εφαρμόζεται η εταιρική διακυβέρνηση να διαφέρει από εταιρεία σε εταιρεία ή από χώρα σε χώρα αλλά οι βασικές αρχές της είναι οι ίδιες, όπως:

- Το δικαίωμα των μετόχων να έχουν έγκαιρα τη σχετική με την εταιρεία πληροφόρηση, να έχουν τη δυνατότητα συμμετοχής στις αποφάσεις σχετικά με βασικές εταιρικές αλλαγές και να συμμετέχουν στα κέρδη της επιχείρησης.
- Δίκαιη μεταχείριση όλων των μετόχων, ιδιαίτερα των μειοψηφιών και των αλλοδαπών μετόχων.
- Αναγνώριση του ρόλου των Stakeholders (ενδιαφερόμενους/ εμπλεκόμενους) και της συνεργασίας μεταξύ αυτών και των επιχειρήσεων για την δημιουργία πλούτου, θέσεων εργασίας και οικονομικά ισχυρών εταιριών.
- Έγκαιρη και ακριβής αποκάλυψη και διαφάνεια σε όλα τα θέματα που έχουν σχέση με την απόδοση της επιχείρησης, το ιδιοκτησιακό της καθεστώς, τους εργαζόμενους και τους stakeholders. Ύπαρξη ανεξάρτητου ελέγχου.
- Ευθύνες του Διοικητικού Συμβουλίου.

Επίσης από έρευνα που διενεργήθηκε πριν από λίγα χρόνια, από τον Taylor Nelson Sofres, η οποία κάλυψε 9 Ευρωπαϊκές χώρες διαφάνηκε ότι οι επενδυτές επιλέγουν τις επενδύσεις τους βάσει συγκεκριμένων κριτηρίων, τα οποία θεωρούν πολύ σημαντικά. Κάποια από τα κριτήρια αυτά είναι:

- § Σεβασμός των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.
- § Υψηλό επίπεδο Εταιρικής Διακυβέρνησης.
- § Επικοινωνία και διαφάνεια στις κοινωνικές πρακτικές.
- § Περιβαλλοντικές πολιτικές.
- § Ποιότητα στις σχέσεις με τους καταναλωτές.
- § Εργασιακές συνθήκες.
- § Πολιτικές κατάρτισης και εξέλιξης εργαζομένων.

Η ΕΤΑΙΡΙΚΗ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ ΣΕ ΔΙΑΦΟΡΕΣ ΧΩΡΕΣ ΑΛΛΑ ΚΑΙ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Στις Η.Π.Α.

Τα οικονομικά σκάνδαλα που συνέβησαν στην αρχή του 21^{ου} αιώνα , προκάλεσαν σειρά συζητήσεων γύρω από θέματα αποτελεσματικής εταιρικής διακυβέρνησης στις Η.Π.Α.. Η περίπτωση της Enron αναδείχθηκε σε υπόδειγμα έρευνας γύρω από τα βασικότερα αίτια μη έγκαιρης αντίληψης νομικών παραβάσεων. Η οργάνωση της εταιρείας αυτής είχε συμβάλει καθοριστικά στην εμφάνιση προβλημάτων. Συγκεκριμένα, τα μέλη της επιτροπής ελέγχου της Enron αμείβονταν με μετοχές, όπως και τα υπόλοιπα στελέχη επιτροπών. Από σχετική έρευνα που έγινε, αποδείχθηκε ότι έως και το 2002, το 99% των εταιρειών στις Η.Π.Α. εφαρμόζε παρόμοια τακτική.

Το σκάνδαλο της Enron οδήγησε στην κατάρτιση και ψήφιση το 2002 του νόμου Sarbanew – Oxley περί εταιρικής διακυβέρνησης των εισηγμένων στις χρηματαγορές εταιρειών. Σκοπός του ήταν η εξουδετέρωση των παραγόντων που οδηγούν σε φαινόμενα εξαπάτησης του επενδυτικού κοινού, με τον έλεγχο των επιτροπών λογιστικού ελέγχου, την ανεξαρτησία των ελεγκτών λογιστών, την ενίσχυση των εσωτερικών ελέγχων και της διαχείρισης των κινδύνων και την επιβολή ποινών που θα αποτρέπουν αξιόποινες συμπεριφορές. Τα κύρια όργανα εφαρμογής του S.O.X ορίσθηκαν η Security and Exchange Commission και οι χρηματαγορές των Η.Π.Α.

Στο Ηνωμένο Βασίλειο

Το 1992, στο Ηνωμένο Βασίλειο συστήθηκε η επιτροπή Cadbury (Cadbury Committee) με κύριο αντικείμενο την προώθηση αποτελεσματικών μηχανισμών εταιρικής διακυβέρνησης, έπειτα από μια σειρά εταιρικών οικονομικών σκανδάλων προς την κατεύθυνση αυτήν, γνωμοδότησε ένα ευρύ σύνολο αναγνωρισμένων ειδικών επαγγελματιών, όπως θεσμικοί επενδυτές, στελέχη επιχειρήσεων, ακαδημαϊκοί και άλλα εμπλεκόμενα μέρη. Αποτέλεσμα της εργασίας αυτής υπήρξε ο «Κώδικας των Καλύτερων Πρακτικών», με σκοπό την αύξηση της διαφάνειας κατά τη διαδικασία λήψης εταιρικών αποφάσεων.

Ο «Κώδικας των Καλύτερων Πρακτικών» υιοθετήθηκε από το σύνολο των επιχειρήσεων, των οποίων οι μετοχές διαπραγματεύονται δημόσια στο Ηνωμένο Βασίλειο, κάθε μια επιχείρηση, όμως, σε διαφορετικό βαθμό.

Στην Ε.Ε.

Υπάρχουν βασικά στοιχεία διαφοράς μεταξύ αγγλοσαξονικού και ευρωπαϊκού μοντέλου, αφού, στόχος του αγγλοσαξονικού είναι κυρίως η προστασία του μετόχου, ενώ του Ευρωπαϊκού είναι η προστασία των ομάδων του κοινωνικού συνόλου, που ενδιαφέρονται για την επιχείρηση. Στις ευρωπαϊκές χώρες ζητήματα ορθής λειτουργίας των μηχανισμών εταιρικής διακυβέρνησης και εταιρικής κοινωνικής ευθύνης ταυτίζονται.

Στην Ελλάδα

Μετά τη ραγδαία ανάπτυξη της ελληνικής κεφαλαιαγοράς και την ένταξη της Ελλάδας στην κατηγορία των ώριμων αγορών κατέστη αναγκαία η υιοθέτηση κανόνων εταιρικής διακυβέρνησης.

Η πρακτική που ακολουθείται κατά κανόνα από τις ελληνικές εισηγμένες εταιρείες εξαιτίας της ευρείας διασποράς των μετόχων τους στο επενδυτικό κοινό και της συνακόλουθης πρακτικής αδυναμίας του πλήθους των μικρομετόχων να οργανωθούν κατά τέτοιο τρόπο ούτως ώστε να έχουν ενεργό συμμετοχή στη διοίκηση της εταιρείας, είναι να υποχρεώνονται οι μικρομέτοχοι εκ των πραγμάτων στην υιοθέτηση μιας παθητικής στάσης, που ουσιαστικά καταλήγει στην απλή επικύρωση των επιλογών της διοίκησης της εταιρείας.

Η πρώτη ουσιαστική προσπάθεια προς την κατεύθυνση της υιοθέτησης κανόνων εταιρικής διακυβέρνησης ολοκληρώθηκε το 1998 με την εκπόνηση από το Χ.Α.Α σχετικής μελέτης, που αποσκοπούσε στην πρόταση ειδικών μέτρων για την αποτελεσματικότερη διακυβέρνηση των εισηγμένων στο Χρηματιστήριο εταιρειών.

Με τον νόμο 3016/2002 πραγματοποιήθηκε η εισαγωγή των κανόνων εταιρικής διακυβέρνησης στο ελληνικό εταιρικό δίκαιο και η προσαρμογή της νομοθεσίας που διέπει τη διοίκηση και τη λειτουργία των ανωνύμων εταιρειών στα ξεχωριστά δεδομένα που προκύπτουν από την εισαγωγή των μετοχών τους σε οργανωμένες χρηματιστηριακές αγορές.

Ο Ν.3016/2002 εισάγει στα άρθρα 2 έως 5 του Ν.2190/1920 «περί ανωνύμων εταιρειών» ρυθμίσεις για τα καθήκοντα του Διοικητικού Συμβουλίου, το διορισμό εκτελεστικών και μη εκτελεστικών μελών και τα καθήκοντα τους και στα άρθρα 6 έως 8 τις υποχρεώσεις των εισηγμένων εταιρειών για τον εσωτερικό κανονισμό λειτουργίας και τον εσωτερικό τους έλεγχο.

Η εισηγητική έκθεση του Ν. 3016/2002 αναφέρει: «Τίθεται ως θεμελιώδης αρχή η υποχρέωση των μελών του Δ.Σ να επιδιώκουν την ενίσχυση της αποδοτικότητας της εταιρείας αλλά και των μετοχών της. Τα μέλη του Δ.Σ. δεν πρέπει να επιδιώκουν μόνο την άνοδο της εσωτερικής αξίας της μετοχής αγνοώντας τη χρηματιστηριακή, καθώς αυτό μπορεί ν' αποβεί σε βάρος των εταιρειών που επιδιώκουν χρηματοδότηση μέσω της αγοράς».

Η ανάγκη για την ορθή εφαρμογή της ανωτέρω διάταξης ενδέχεται να δημιουργήσει ερμηνευτικά προβλήματα, καθώς τα όρια ανάμεσα στη μέριμνα για την ενίσχυση της χρηματιστηριακής τιμής και τη χειραγώγηση μερικές φορές είναι δυσδιάκριτα. Η διοίκηση μιας εισηγμένης εταιρείας είναι πιθανό κατά την εφαρμογή της εν λόγω διάταξης να παρασυρθεί, για παράδειγμα, στην επιλεκτική παροχή πληροφοριών ακόμη και ενώπιον της γενικής συνελεύσεως, προκειμένου να διαφυλάξει την τιμή της μετοχής της εταιρείας.

Ο ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΕΤΑΙΡΙΚΗΣ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ ΣΤΗ ΧΕΙΡΑΓΩΓΗΣΗ ΤΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ

Σύμφωνα με την σύγχρονη χρηματοοικονομική θεωρία η ύπαρξη αποτελεσματικού συστήματος εταιρικής διακυβέρνησης αποτελεί ένα σημαντικό βήμα στις σχέσεις εμπιστοσύνης μεταξύ επενδυτών και στελεχών μιας επιχείρησης συμβάλλοντας με αυτό τον τρόπο στην δημιουργία μακροπρόθεσμων επενδυτικών ροών κεφαλαίων προς τις επιχειρήσεις, δηλαδή, επιμηκύνεται ο χρονικός ορίζοντας μιας επένδυσης, γεγονός που δημιουργεί μεγαλύτερη σταθερότητα και πιο ομαλό χρηματοοικονομικό περιβάλλον με ευεργετικές συνέπειες στις αποδόσεις και στα αποτελέσματα των επιχειρήσεων.

Πρέπει να δοθούν κίνητρα στα στελέχη των επιχειρήσεων ώστε αυτά να προάγουν το συμφέρον των μετόχων. Τα κίνητρα αυτά χωρίζονται σε θετικά και αρνητικά. Κάποια από τα θετικά κίνητρα είναι οι προαγωγές στην ιεραρχία της επιχείρησης, η αναγνώριση για την καλή απόδοση, η αυτονομία, η πρωτοβουλία, η συμμετοχή στη λήψη αποφάσεων, η ελευθερία δράσης και τα μπόνους. Αρνητικά πάλι κίνητρα είναι ο φόβος απόλυσης, η παροχή περιορισμένων εξουσιοδοτήσεων, η περιορισμένη συμμετοχή στη λήψη αποφάσεων, ο υποβιβασμός και η έλλειψη επιπλέον παροχών πέραν του μισθού.

Όταν τα κίνητρα είναι σωστά σχεδιασμένα, τα στελέχη απορροφώνται στην επίτευξη των τιθέμενων στόχων που θα τους οδηγήσουν με τη σειρά τους στην απολαβή των υποσχεθέντων παροχών. Είναι πολύ σημαντικό τα κίνητρα τα οποία θα δοθούν να μη σχετίζονται με τα λογιστικά αποτελέσματα, την κερδοφορία, διότι με αυτό τον τρόπο τα στελέχη θ' απορροφηθούν σε πρακτικές των λογιστικών κερδών. Θ' αναλωθούν δηλαδή στο να εμφανίσουν τα επιθυμητά λογιστικά αποτελέσματα, χωρίς αυτά να ανταποκρίνονται απαραίτητα στην πραγματικότητα, ώστε να λάβουν τα μπόνους σαν να επιτεύχθηκαν οι στόχοι και με τον τρόπο αυτό θα ζημιώσουν πολύ περισσότερο την επιχείρηση.

Εδώ είναι που πρέπει να επεμβαίνουν οι μηχανισμοί της εταιρικής διακυβέρνησης προκειμένου να ελέγχουν την δράση των στελεχών και να αποτρέπουν την εμφάνιση φαινομένων χειραγώγησης των λογιστικών αποτελεσμάτων.

Όταν οι μέτοχοι θέλουν να εξετάσουν εάν οι αποφάσεις των στελεχών λαμβάνονται έχοντας στόχο την επιδίωξη των συμφερόντων των μετόχων ή των ίδιων, θα πρέπει να λάβουν υπόψη τους τη σχέση μεταξύ επίδοσης της επιχείρησης και αποζημίωσης των στελεχών. Αν τα μπόνους και η αποζημίωση σχεδιασθεί από την επιτροπή προσδιορισμού των αμοιβών, η επιτροπή θα πρέπει να προσέξει ώστε οι στόχοι που θα τεθούν να μην είναι ανέφικτοι αλλά ούτε και εύκολα επιτεύξιμοι.

Ακόμη πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή στις αποφάσεις που λαμβάνουν τα στελέχη όταν αυτά κατέχουν μεγάλο αριθμό μετοχών. Μια άποψη είναι ότι τα στελέχη αυτά επιλέγουν δραστηριότητες με μειωμένο κίνδυνο και αναπτύσσουν μια συμπεριφορά γνωστή ως «μυωπική» αποφεύγοντας τις μακροπρόθεσμες και αβέβαιες επενδύσεις όπως έρευνα και ανάπτυξη, εκπαίδευση εργαζομένων ή διαφήμιση όταν επιθυμούν την επίτευξη βραχυπρόθεσμων στόχων. Η «μυωπική» συμπεριφορά μπορεί να μεταφραστεί σε χειραγώγηση των λογιστικών κερδών αν σκεφτούμε ότι τα στελέχη προκειμένου να μην θέσουν σε κίνδυνο τα κεφάλαια τους θέτουν εμπόδια στην μακροχρόνια ανάπτυξη της επιχείρησης, πραγματοποιώντας περιορισμένες επενδύσεις και ανάπτυξης.

Η Εταιρική Διακυβέρνηση είναι επένδυση και αποτελεί εργαλείο ανάπτυξης και μακροπρόθεσμης προοπτικής για μια επιχείρηση, συνδέεται άμεσα με την Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη σε ότι αφορά την προσπάθεια τους μέσω των διαφορετικών εταιρικών πρακτικών να δημιουργήσουν τις απαιτούμενες προϋποθέσεις για διαφάνεια, αλλά ταυτόχρονα και για συνεχή, ανοικτό και εποικοδομητικό διάλογο με τους άμεσα ενδιαφερόμενους για την επιχειρηματική δραστηριότητα.

Τέλος, η Εταιρική Διακυβέρνηση και η Εταιρική Κοινωνική ευθύνη στο σύγχρονο παγκοσμιοποιημένο και έντονα ανταγωνιστικό περιβάλλον δημιουργούν συγκριτικό πλεονέκτημα για την επιχείρηση, που καλείται να επαναπροσδιορίσει ή και να διαμορφώσει την επιχειρηματική της στρατηγική ενσωματώνοντας τις σύγχρονες αντιλήψεις και αποκτώντας με αυτό τον τρόπο νέα ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα σε ένα παγκόσμιο περιβάλλον που διακρίνεται μεν από τις συνεχείς και αστάθμητες μεταβολές του αλλά ταυτόχρονα εμφανίζεται να επηρεάζεται όλο και περισσότερο από παράγοντες και παραμέτρους κοινωνικού χαρακτήρα και περιεχομένου.

ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΚΗ ΕΥΘΥΝΗ

Οι εταιρίες αποφασίζουν οικειοθελώς να συμβάλλουν στην επίτευξη μιας καλύτερης κοινωνίας και ενός καθαρότερου περιβάλλοντος, σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Στρατηγική για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη, που εγκρίθηκε στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Γκέτεμποργκ τον Ιούνιο του 2001 και η οποία αναφέρει ότι: η οικονομική ανάπτυξη, η κοινωνική συνοχή και η περιβαλλοντική προστασία συμβαδίζουν μακροπρόθεσμα.

Οι λόγοι για τη δημιουργία αυτού του θεσμού παρατίθενται στο Πράσινο Βιβλίο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την Προώθηση ενός Ευρωπαϊκού Πλαισίου για την Κοινωνική Εταιρική Ευθύνη και είναι, οι νέες ανησυχίες και προσδοκίες των πολιτών, των καταναλωτών, των δημοσίων αρχών και των επενδυτών στο πλαίσιο της παγκοσμιοποίησης και της βιομηχανικής αλλαγής σε μεγάλη κλίμακα, τα κοινωνικά κριτήρια που επηρεάζουν όλο και περισσότερο τις επενδυτικές αποφάσεις των ατόμων και των φορέων, τόσο ως καταναλωτών, όσο και ως επενδυτών, η αυξημένη ανησυχία για τις ζημιές που προκαλεί η οικονομική δραστηριότητα στο περιβάλλον, η διαφάνεια στις επιχειρηματικές δραστηριότητες που επήλθε με την επανάσταση στις επικοινωνίες και τις σύγχρονες τεχνολογίες της πληροφορίας και των επικοινωνιών.

4.4. ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΟ

Χρηματιστήριο νοείται ο τόπος που «συναντώνται» και διασταυρώνουν τα ενδιαφέροντα τους εκείνοι που προτίθενται να πουλήσουν κινητές αξίες, εμπορεύματα, πολύτιμα μέταλλα κ.α. με εκείνους που προτίθενται να τα αγοράσουν.

Οι αγοραπωλησίες διενεργούνται με τη μορφή της δημοπρασίας, όπου προσφέρονται και ζητούνται χρεόγραφα με «εκφώνηση» από τον καθένα της προσφοράς, της ζήτησης και της τιμής, έτσι ώστε συγκλίνοντας προσφορά και ζήτηση να έρθουν σε «άμεση επαφή» και να καταλήξουν σε πραγματοποίηση της συναλλαγής.

Η χρηματιστηριακή αγορά κεφαλαίων είναι μια δευτερογενής αγορά κεφαλαίων, επειδή δεν προβαίνει σε άμεση μεταβίβαση και παραχώρηση μακροπρόθεσμων κεφαλαίων, αλλά στην έμμεση διακίνηση τους και στην ενθάρρυνση κυρίως των

αποταμιευτών να τα τοποθετήσουν εκεί, έχοντας και το πλεονέκτημα να τα ρευστοποιήσουν όταν τα χρειαστούν.

Με την εξέλιξη και την επέκταση των οικονομικών δραστηριοτήτων, την αλματώδη αύξηση και μεγέθυνση των εταιρειών, η κεφαλαιαγορά οδηγήθηκε σε διαχωρισμό των χρηματιστηρίων σε διάφορες κατηγορίες, οι οποίες είναι:

- Χρηματιστήρια Αξιών
- Χρηματιστήρια Εμπορευμάτων
- Χρηματιστήρια Πολύτιμων Μετάλλων
- Χρηματιστήρια Συναλλάγματος
- Χρηματιστήρια Παραγωγών

Τα Χρηματιστήρια διακρίνονται σε Ειδικά Χρηματιστήρια όταν διαπραγματεύονται ένα είδος ή μια κατηγορία ειδών και γενικά Χρηματιστήρια, όταν διαπραγματεύονται χρηματιστηριακά πράγματα περισσότερων κατηγοριών. Διακρίνονται επίσης, σε επίσημα όταν η σύσταση τους και ο οργανισμός τους εγκρίνονται από το κράτος και εποπτεύονται από αυτό και ελεύθερα, που αποτελούν ιδιωτικές οργανώσεις χωρίς κρατική παρέμβαση και εποπτεία.

Οι στόχοι και η αξιοποίηση του χρηματιστηρίου

- Η εύκολη πρόσβαση των επιχειρήσεων στην κεφαλαιαγορά, μέσω ενός κατάλληλου προσδιορισμού των κριτηρίων που πρέπει να ικανοποιούν οι τίτλοι τους, ώστε να μπορέσουν ν' αποτελέσουν αντικείμενο συναλλαγών στην αντίστοιχη χρηματιστηριακή αγορά.
- Η προσφορά ποιοτικά καλύτερων και φθηνότερων χρηματιστηριακών προϊόντων, κυρίως με την ανάπτυξη και εφαρμογή νέων μεθόδων συναλλαγών που ανταποκρίνονται περισσότερο στις απαιτήσεις των επιχειρήσεων της κάθε κατηγορίας.
- Η εξασφάλιση της απαραίτητης προστασίας των συμφερόντων των επενδυτών, μέσω της αυτόματης, κατανοητής και αδάπανης πληροφόρησης για τους κινδύνους και τις ευκαιρίες που συνεπάγονται οι τοποθετήσεις τους στους τίτλους των επιμέρους χρηματιστηριακών αγορών. Η πληροφόρηση αυτή είναι φυσική της κατάταξης κάθε επιχείρησης στη θέση αγοράς που αντιστοιχεί, με βάση την οικονομική της κατάσταση και τις βέβαιες ή αβέβαιες προοπτικές εξέλιξης της.
- Τέλος, στόχους του Χρηματιστηρίου αποτελούν ταυτότητα στη διενέργεια των συναλλαγών, η αμεσότητα στη σύναψη των συμφωνιών καθώς και η σταθερότητα των συναλλαγών.

Η χειραγώγηση του Χρηματιστηρίου

Στη παρούσα εργασία έχουμε αναφερθεί σε επιχειρήσεις του εξωτερικού όπου με τη χειραγώγηση των αποτελεσμάτων τους πέτυχαν τη παραπλάνηση του επενδυτικού κοινού.

Στη χώρα μας το Χρηματιστήριο Αθηνών παίζει μεγάλο ρόλο στην οικονομική ανάπτυξη της Ελλάδας στο τελευταίο μισό του 20^{ου} αιώνα. Γεγονότα τα οποία επηρέασαν το Χρηματιστήριο είναι η ένταξη της Ελλάδας στην Νομισματική και Οικονομική Ενοποίηση (Ο.Ν.Ε.) και το Χρηματιστηριακό κραχ του 1999 το οποίο σημάδεψε τις ζωές πολλών ελληνικών οικογενειών.

οποία έχασαν οι λεγόμενοι μικροεπενδυτές. Η απότομη πτώση του Χρηματιστηρίου ακολούθησε την άνοδο των προηγούμενων ετών που κορυφώθηκε το 1999 και συνδέθηκε με την ένταξη της Ελλάδας στην ΟΝΕ και την προοπτική ανάληψης των Ολυμπιακών Αγώνων της Αθήνας του 2004. Θεωρείται από τα μεγαλύτερα οικονομικά σκάνδαλα στην ιστορία της Ελλάδας και πιστεύεται ότι το Χρηματιστήριο χειραγωγήθηκε αθέμιτα.

Παραπλάνηση του επενδυτικού κοινού.

Απαγορεύεται δια νόμου η παραπλάνηση του επενδυτικού κοινού. Η Χρηματιστηριακή αγορά είναι βασικό να λειτουργεί βάση της προσφοράς και της ζήτησης χωρίς να επηρεάζεται από άλλους παράγοντες. Για αυτό η νομοθεσία διακρίνει τη παραπλάνηση σε δύο κατηγορίες:

- Τη παραπλάνηση του επενδυτικού κοινού μέσω αναληθών πληροφοριών, οι οποίες μπορεί να οδηγήσουν σε λάθος έως καταστροφικές αποφάσεις έναν επενδυτή. Απαγορεύεται η διάδοση των πληροφοριών μέσω των μέσων μαζικής ενημέρωσης, του Internet και του τύπου οι οποίες δίνουν αναληθείς πληροφορίες για τα χρηματοπιστωτικά μέσα.
- Η παραπλάνηση μέσω συναλλαγών. Καθίσταται η διαδικασία μέσω της οποίας μια συναλλαγή είναι δυνατό να δώσει αναληθείς πληροφορίες σε έναν επενδυτή όσον αφορά τη προσφορά και τη ζήτηση σε μια χρηματιστηριακή αγορά.

Τρόποι παραπλάνησης

Μέθοδοι που συνιστούν πράξεις χειραγώγησης της αγοράς αποτελούν ενδεικτικά οι εξής:

Ύ Πράξεις που προορίζονται να δημιουργήσουν εσφαλμένη εντύπωση συναλλακτικής δραστηριότητας:

- Συναλλαγές χωρίς πραγματική μεταβίβαση κυριότητας των χρηματοοικονομικών μέσων όπου η μεταβίβαση του πραγματικού δικαιώματος γίνεται μόνο μεταξύ επενδυτών που ενεργούν συντονισμένα.
- Συναλλαγές στις οποίες τόσο οι εντολές πώλησης όσο και οι εντολές αγοράς εισάγονται ταυτόχρονα, ή σχεδόν ταυτόχρονα, στην ίδια τιμή και για τον ίδιο όγκο, από διαφορετικά αλλά από κοινού ενεργούντα μέρη.
- Διενέργεια συναλλαγών ή σειράς συναλλαγών εμφανιζόμενων σε δημόσια οθόνη προκειμένου να δημιουργηθεί εντύπωση συναλλακτικής δραστηριότητας σε ένα χρηματοοικονομικό μέσο ή μεταβολής της τιμής του.
- Συμμετοχή σε δραστηριότητα που έχει επινοηθεί από ένα ή περισσότερα από κοινού ενεργούντα πρόσωπα με σκοπό την αύξηση σε τεχνητά επίπεδα της τιμής ενός χρηματοοικονομικού μέσου και στη συνέχεια τη μαζική του πώληση.
- Συμμετοχή σε δραστηριότητα που έχει επινοηθεί από ένα ή περισσότερα από κοινού ενεργούντα πρόσωπα με σκοπό την μείωση σε τεχνητά επίπεδα της τιμής ενός χρηματοοικονομικού μέσου και στη συνέχεια τη μαζικής του αγοράς.
- Αύξηση της προσφερόμενης τιμής για την αγορά χρηματοπιστωτικού μέσου προκειμένου να προκληθεί αύξηση της τιμής του με τη δημιουργία παραπλανητικής εντύπωσης ανοδικής τάσης ή αύξησης οφειλόμενης σε συναλλακτική δραστηριότητα.
- Διαβίβαση εντολών χωρίς να υφίσταται πρόθεση ως προς την εκτέλεση τους αποσκοπώντας στην προώθηση παραπλανητικής εντύπωσης ότι υπάρχει ζήτηση ή προσφορά για το συγκεκριμένο χρηματοοικονομικό μέσο στη συγκεκριμένη τιμή και η μετέπειτα απόσυρση των εν λόγω εντολών.

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ

Ένα ή περισσότερα από κοινού ενεργούντα πρόσωπα διενεργούν αγοραπωλησίες μετοχών με σκοπό την αύξηση σε τεχνητά επίπεδα της τιμής μιας μετοχής και στη

συνέχεια προβαίνουν σε μαζική πώληση της μετοχής. Αυτή η μέθοδος είναι γνωστή ως <<pumping and dumping>>.

Û Πράξεις προοριζόμενες να προκαλέσουν στενότητα στην αγορά:

- Συμπεριφορά που επιδεικνύεται από ένα ή περισσότερα πρόσωπα που δρουν συντονισμένα, η οποία οδηγεί στην εξασφάλιση δεσπόζουσας θέσης επί της προσφοράς ή της ζήτησης ενός χρηματοοικονομικού μέσου, με αποτέλεσμα τον άμεσο ή έμμεσο τεχνητό προσδιορισμό της τιμής αγοράς ή της τιμής πώλησης ή άλλων μη κανονικών όρων διαπραγμάτευσης.
- Σύναψη συναλλαγών ή έκδοση εντολών προς συναλλαγή που γίνονται με τέτοιο τρόπο ώστε να παρεμποδίζεται η πτώση της τιμής των χρηματοοικονομικών μέσων πέραν ενός συγκεκριμένου επιπέδου, κυρίως προς αποφυγή αρνητικών συνεπειών των μετοχών ή της αξιολόγησης πιστωτικού κινδύνου.
- Η σκόπιμη μεταβολή της διαφοράς μεταξύ της τιμής αγοράς και πώλησης χρηματοοικονομικών μέσων και η διατήρηση της σε τεχνητά επίπεδα από πρόσωπα που ασκούν δύναμη στην αγορά.
- Συναλλαγή σε μια αγορά με σκοπό τον επηρεασμό της τιμής ενός χρηματοοικονομικού μέσου σε συνδεδεμένη αγορά.

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ

Σύναψη συναλλαγών ή έκδοση εντολών προς συναλλαγή που γίνονται με τέτοιο τρόπο ώστε να παρεμποδίζεται η πτώση της τιμής των χρηματοοικονομικών μέσων πέραν ενός συγκεκριμένου επιπέδου.

Û Μέθοδοι χειραγώγησης της αγοράς με βάση το χρόνο διενέργειας των συναλλαγών :

- Η εσκεμμένη αγορά ή πώληση ενός ή περισσότερων χρηματοοικονομικών μέσων κατά το κλείσιμο της αγοράς με αποτέλεσμα την μεταβολή της τιμής κλεισίματος και την παραπλάνηση των επενδυτών που ενεργούν βάσει αυτής.
- Διενέργεια συναλλαγών που αποσκοπούν να επηρεάσουν την τιμή τοις μετρητοίς ή την τιμή εκκαθάρισης συμβολαίων παράγωγων μέσων.
- Διενέργεια συναλλαγών που αποσκοπούν να επηρεάσουν την τιμή τοις μετρητοίς ενός χρηματοοικονομικού μέσου που έχει επιλεγεί για τον υπολογισμό της αξίας μιας μετοχής.

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ

Κάποιος αγοράζει ένα μεγάλο αριθμό μετοχών μιας εταιρείας κατά το κλείσιμο της χρηματιστηριακής συνάρτησης με αποτέλεσμα η τιμή της μετοχής ν' ανέβει αισθητά. Η υψηλή τιμή της μετοχής δίνει λανθασμένες εντυπώσεις στους επενδυτές όσον αφορά την τιμή της μετοχής και την αξία των χαρτοφυλακίων που έχουν τη συγκεκριμένη μετοχή με αποτέλεσμα να λάβουν λανθασμένες επενδυτικές αποφάσεις.

ÿ Μέθοδοι χειραγώγησης της αγοράς που βασίζονται σε πληροφορίες:

- Αγορά χρηματοοικονομικού μέσου για ίδιο λογαριασμό πριν τη σύσταση του σε άλλους και επικερδής πώληση του στη συνέχεια χάρη στην αύξηση της τιμής που προκάλεσε η σύσταση.
- Διάδοση ψευδών ειδήσεων για να προκληθεί αγοραστική κίνηση ή μαζική πώληση από άλλους.
- Ανακοίνωση αναληθών πληροφοριών για σημαντικά γεγονότα.
- Παράλειψη δημόσιας ανακοίνωσης σημαντικών γεγονότων ή συμφερόντων ή ελλιπής ανακοίνωση τέτοιων πληροφοριών.
- Την εκμετάλλευση της περιστασιακής ή τακτικής πρόσβασης στα παραδοσιακά είτε στα ηλεκτρονικά μέσα ενημέρωσης με διατύπωση γνώμης για ένα χρηματοοικονομικό μέσο ενώ προηγουμένως έχουν ληφθεί θέσεις για το εν λόγω χρηματοοικονομικό μέσο, και εν συνέχεια άντληση οφέλους από τον αντίκτυπο που έχουν οι γνώμες αυτές στην τιμή του χρηματοοικονομικού μέσου, χωρίς να έχει ταυτόχρονα δημοσιοποιηθεί η συγκεκριμένη σύγκρουση συμφερόντων με σαφήνεια και αποτελεσματικότητα.
- Απόκρυψη της ταυτότητας του πραγματικού δικαιούχου ενός χρηματοοικονομικού μέσου συνέπεια παραβίασης των κανόνων

αποκάλυψης. Νοείται ότι αυτή η πρακτική δεν περιλαμβάνει περιπτώσεις όπου υπάρχουν έννομοι λόγοι για την κατοχή χρηματοοικονομικών μέσων στο όνομα ενός προσώπου που δεν είναι ο πραγματικός δικαιούχος, για παράδειγμα, όταν υπάρχει εξουσιοδότηση τρίτων προσώπων για κατοχή χρηματοοικονομικών μέσων εκ μέρους των πραγματικών δικαιούχων.

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ

Ένα κλασικό παράδειγμα που συμβαίνει πολύ συχνά είναι όταν κάποιος αγοράζει μετοχές μίας εταιρείας και μετά διαδίδει μέσω του διαδικτύου λανθασμένες και παραπλανητικές πληροφορίες, ότι η επένδυση στη συγκεκριμένη εταιρεία θ' αποφέρει σημαντικά κέρδη. Όταν οι ανυποψίαστοι επενδυτές αγοράσουν τη συγκεκριμένη μετοχή, η τιμή της μετοχής θ' ανέβει, με αποτέλεσμα αυτός να πωλήσει με κέρδος και η τιμή της μετοχής να καταρρεύσει.

Νοείται ότι οι μέθοδοι που αναφέρονται στο παρόν άρθρο δεν είναι εξαντλητικές και παράλληλα δεν πρέπει απαραίτητα να θεωρηθεί ότι από μόνες τους αποτελούν χειραγώγησης της αγοράς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΣΚΑΝΔΑΛΑ - Από την Δημιουργική Λογιστική στα Μεγάλα Οικονομικά Σκάνδαλα

Τα μεγάλα εταιρικά σκάνδαλα που έχουν εμφανιστεί τις τελευταίες δεκαετίες στην παγκοσμιοποιημένη οικονομία, έχουν έλθει να προσθέσουν μια νέα μορφή κινδύνου στο χρηματοοικονομικό σύστημα: την παραποίηση λογιστικών καταστάσεων.

Το έντονα ανταγωνιστικό οικονομικό περιβάλλον σε συνδυασμό με τις πιέσεις που υφίστανται τα διοικητικά στελέχη των επιχειρήσεων να πετύχουν όλο και μεγαλύτερους στόχους ωθεί πολλές φορές στην αλλοίωση των λογιστικών καταστάσεων. Τα μεγάλα εταιρικά σκάνδαλα που έχουν εμφανιστεί τις τελευταίες δεκαετίες στην παγκοσμιοποιημένη οικονομία έχουν έλθει να προσθέσουν μια νέα μορφή κινδύνου στο χρηματοοικονομικό σύστημα. Η μορφή του κινδύνου αυτού ονομάζεται παραποίηση λογιστικών καταστάσεων. Η παραποίηση λογιστικών καταστάσεων έχει κλονίσει την εμπιστοσύνη όλων των εμπλεκόμενων φορέων στη λειτουργία της αγοράς στις ΗΠΑ κυρίως, αλλά και στην Ευρώπη. Μεγάλα εταιρικά σκάνδαλα όπως Lucent, Xerox, Enron, Global Crossing, WorldCom, κόστισαν σε επενδυτές, πιστωτές, εργαζόμενους κ.ά. πάνω από 500 δισ. δολ. κατά τη διάρκεια των τελευταίων ετών.

Ο Ian Griffiths (1981) στη λεγόμενη βίβλο του επιχειρηματικού κόσμου αναφέρει ότι η «Δημιουργική Λογιστική είναι το μεγαλύτερο κόλπο μετά το Δούρειο Ίππο». Σε έρευνα του Berry et al. όπου εξετάζουν ποιες πληροφορίες ενδιαφέρουν τους τραπεζίτες να έχουν, ανεξάρτητα από το μέγεθος της εταιρείας, προκειμένου να αποφασίσουν για τη χορήγηση ενός δανείου ή όχι, το 91% απάντησε ότι μια από τις σημαντικότερες πληροφορίες είναι η ελεγκτική αναφορά την οποία μελετούν, μάλιστα, με ιδιαίτερη προσοχή. Τα μεγάλα ωστόσο, εταιρικά σκάνδαλα έδειξαν ότι στην αλλοίωση των λογιστικών καταστάσεων δεν εμπλέκονται μόνο τα στελέχη διαφορετικού επιπέδου ιεραρχίας μέσα στην επιχείρηση και συνεργαζόμενοι χρηματοπιστωτικοί οίκοι, αλλά και οι ίδιες οι εταιρείες ελεγκτών όπου με τα λάθη και τις παραλήψεις δεν αξιολογούν πολλές φορές αποτελεσματικά την ακρίβεια και την καθαρότητα των λογιστικών καταστάσεων.

Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί το τελευταίο μεγάλο εταιρικό σκάνδαλό του ιταλικού ομίλου τροφίμων «Parmalat» που παρουσιάζοντας ψευδή συμφωνία με αξιωματούχο της Bank of America Corp. ανέβασε σε επτά μήνες την τιμή της

μετοχής περισσότερο από τα 2/3 της συνολικής χρηματιστηριακής αξίας της, σε 1,35 δισ. δολ.

Το ελεγκτικό έργο στην Ελληνική οικονομική σκηνή καταγράφεται με το νόμο (Π.Δ. 226/1992), όπου καθορίζει τον τρόπο με τον οποίο οι ελεγκτικές εταιρείες εξετάζουν το κατά πόσο οι ελεγχθέντες λογιστικές καταστάσεις εμφανίζουν «Ακριβοδίκαια» (fairly) την πραγματική οικονομική κατάσταση της επιχείρησης. Αν και ο σκοπός της ελεγκτικής εργασίας έχει μετατοπιστεί σήμερα από τον εντοπισμό της απάτης στη διαπίστωση της ορθής διατύπωσης των λογιστικών εγγραφών, η ύπαρξη απάτης, δόλου και αμέλειας δεν μπορεί να μην κατέχουν κυρίαρχη θέση στην ελεγκτική εργασία.

Το Αμερικάνικο Ινστιτούτο Ορκωτών Λογιστών (American Institute of Certified Public Accountants - AICPA) στο πρότυπο Statement on Auditing Standards (SAS) 99, διαχωρίζει το λάθος που προέρχεται από αμέλεια από το λάθος που έχει ως στόχο την απάτη (Fraud) όπως, απεικονίζεται και στο σχήμα 1, αναφέροντας ότι απάτη είναι «η σκόπιμη παράβλεψη ποσών ή παραποίηση στοιχείων στις οικονομικές καταστάσεις εταιριών».

Η απάτη μπορεί να διαπραχθεί από ένα ή περισσότερους εργαζόμενους οι οποίοι μπορεί να δρουν εν αγνοία της επιχείρησης για προσωπικό όφελος (υπεξαίρεση χρημάτων ή λοιπών περιουσιακών στοιχείων). Επίσης, η απάτη μπορεί να συμπραχθεί σε συνδυασμό μερικών από τους εργαζόμενους της επιχείρησης με τους εργαζόμενους μιας άλλης επιχείρησης που είναι προμηθευτές ή πελάτες. Βέβαια, η απάτη μπορεί να διαπράττεται υπό την καθοδήγηση της διοίκησης, με την αλλοίωση των στοιχείων του ισολογισμού, με στόχο τη συγκάλυψη δυσμενών ή μη φανερών αποτελεσμάτων. Τα στοιχεία του ισολογισμού μπορούν να υπερεκτιμώνται ή να υποεκτιμώνται ανάλογα κάθε φορά με το στόχο που θέλουν να επιτύχουν όπως, παροχή πίστωσης, επίτευξη εξαγοράς ή συγχώνευσης, πληρωμή ή μη μερισμάτων, μεταβολή της τιμής της μετοχής, δόλια πτώχευση, παραπλάνηση των ανταγωνιστών, φοροδιαφυγή κ.ά. Οι απάτες τις περισσότερες φορές συνοδεύονται από πλαστά δικαιολογητικά (τιμολόγια, φορτωτικές, δελτία αποστολής, μισθοδοσίες, τραπεζικές συναλλαγές κ.ά.), νόθευση των λογιστικών βιβλίων με τη χρήση λογιστικών τεχνασμάτων (αριθμητικά λάθη, παράληψη μεταφοράς ποσών, μη λογιστικοποίηση δεδουλευμένων εσόδων ή εξόδων κ.ά.), αυξομείωση της απογραφής, ή συνεχούς αλλαγής λογιστικής μεθόδου αποτίμησης των αποθεμάτων, παρουσίαση αλλότριων περιουσιακών στοιχείων ως δικά τους, λογιστικοποίηση εικονικών πράξεων και εγγραφών.

Το Διεθνές Ελεγκτικό Πρότυπο Νο 240, που αναφέρεται στις παραποιήσεις και στα λάθη των λογιστικών καταστάσεων, ο όρος παραποίηση αναφέρεται ως η εκούσια, εσκεμμένη ενέργεια από ένα ή περισσότερα άτομα της διοίκησης, των εργαζομένων ή τρίτου μέρους που έχουν ως αποτέλεσμα τη ψεύτικη παρουσίαση (misrepresentation) των λογιστικών καταστάσεων.

Επίσης, στο Διεθνές Ελεγκτικό Πρότυπο Νο 240 ο όρος απάτη (fraud) αποδίδεται με τα ακόλουθα χαρακτηριστικά:

- (α) Νόθευση ή αλλοίωση των λογιστικών εγγραφών ή των παραστατικών.
- (β) Αλλοίωση των στοιχείων του ενεργητικού.
- (γ) Απόκρυψη ή παράλειψη αναφοράς των επιπτώσεων των παραπάνω καταχωρήσεων ή των αποδεικτικών στοιχείων.
- (δ) Καταχώρηση εικονικών συναλλαγών.
- (ε) Λανθασμένη εφαρμογή των λογιστικών προτύπων και αρχών.

Ο Σπαθής (2002) αναφέρει ότι στις ΗΠΑ στις οποίες έχουν καταγραφεί και οι μεγαλύτερες παραποιήσεις λογιστικών καταστάσεων (σε μεγάλες επιχειρήσεις) ο όρος που χρησιμοποιείται κυρίως είναι «απάτη» (fraud) και ερμηνεύεται ως σκόπιμη αλλοίωση των οικονομικών καταστάσεων. Ενώ, ως μέσα για την πραγματοποίηση των παραποιήσεων χρησιμοποιούνται διάφοροι μέθοδοι που περιλαμβάνονται στον όρο δημιουργική ή επινοητική λογιστική (creative accounting). Επίσης, για την ερμηνεία παραποιήσεων που αφορούν τα αποτελέσματα χρήσης αναφέρονται οι όροι «εξομάλυνσή τους» (income smoothing), «ωραιοποίησή τους» και «διαχείρισή τους» (managing earnings).

Το λεξικό Oxford English αποδίδει την έννοια της παραποίησης λογιστικών καταστάσεων ως εγκληματική εξαπάτηση και παραποίηση της αλήθειας με σκοπό την αποκόμιση μελλοντικών ωφελειών.

Το Merriam Webster Unabridged (2002), αναφέρει ότι η παραποίηση λογιστικών καταστάσεων αποτελεί την εσκεμμένη αλλοίωση της πραγματικότητας με να παρασυρθεί κάποιος να συμμετέχει σε κάτι που έχει αξία ή να παραιτηθεί από νόμιμο δικαίωμα.

Το Αμερικάνικο Ινστιτούτο Ορκωτών Λογιστών, αποδίδει στο πρότυπο SAS 99 (2004) την παραποίηση λογιστικών καταστάσεων ως «απάτη» μέσα από τη σκόπιμη παράβλεψη λογαριασμών ή παραποίηση αυτών.

Τα χαρακτηριστικά της λογιστικής απάτης...

Ο Rezaee, (2003) αναφέρει ότι η λογιστική απάτη συμπεριλαμβάνει τα παρακάτω χαρακτηριστικά:

- I) Νόθευση, παραποίηση ή αθέμιτη τροποποίηση οικονομικών μεγεθών, υποστηρικτικών εγγράφων, ή επιχειρηματικών συναλλαγών.
- II) Σκόπιμα εσφαλμένες δηλώσεις, παραλείψεις ή διαστρεβλώσεις γεγονότων, εμπορικών συναλλαγών, λογαριασμών και άλλων σημαντικών πληροφοριών από τις λογιστικές καταστάσεις.
- III) Σκόπιμα κακή εφαρμογή, ερμηνεία και εκτέλεση των λογιστικών προτύπων, αρχών και των πρακτικών που χρησιμοποιούνται για την αναγνώριση και αναφορά οικονομικών και επιχειρησιακών συναλλαγών.
- IV) Εσκεμμένη παράβλεψη και αποκάλυψη ή παρουσίαση ανακριβών λογιστικών προτύπων, αρχών και πρακτικών.
- V) Χρήση λογιστικών τεχνασμάτων για τη διαχείριση παράνομων κερδών.
- VI) Μεθοδεύσεις λογιστικών τεχνικών που βρίσκονται μέσα στα όρια των νόμων, αλλά είναι εύκολο να μεταβληθούν μέσα από τα «παραθυράκια» αυτών.

Ο Worthy, (1984) ομαδοποιεί τις τεχνικές παραποίησης λογιστικών καταστάσεων σε τρεις βασικές κατηγορίες:

- Αλλαγή λογιστικής μεθόδου,
- μεταβολή των στοιχείων κοστολόγησης και
- παραβίαση της αρχής της αυτοτέλειας της χρήσης, μεταβάλλοντας τις ημερομηνίες που έσοδα και έξοδα θεωρούνται ως δεδουλευμένα.

Οι Nieschwietz et al. αναφέρουν ότι η παραποίηση λογιστικών καταστάσεων περιλαμβάνει την πρόθεση για εξαπάτηση. Ενώ, αυτή επιτυγχάνεται από υψηλά ιστάμενα άτομα με ιδιαίτερα κίνητρα, οι οποίοι μέσα από την πολιτική πειθώ τους ή τους εκφοβισμούς επιτυγχάνουν την κατάσταση την οποία επιθυμούν.

Ποια τα αίτια και οι στόχοι της λογιστικής απάτης

Το ελεγκτικά πρότυπα SAS No 47 και No. 82, αναφέρουν ότι κατά τη διάρκεια του ελέγχου ο ελεγκτής θα πρέπει να είναι σε θέση να εκτιμήσει τους παράγοντες

εκείνους που ενέχουν αυξημένο κίνδυνο και να εντοπίσει πιθανά προειδοποιητικά σημεία (red flags) στα οποία θα δώσει αυξημένη βαρύτητα.

Επίσης, το ελεγκτικό πρότυπο SAS No. 82 (παράγραφο 16-17) επισημαίνει τρεις βασικές κατηγορίες κινδύνου για την παραποίηση λογιστικών καταστάσεων:

1. Χαρακτηριστικά Διοίκησης. Περιλαμβάνουν διοικητικές ικανότητες, πιέσεις, στυλ, διαθέσεις και στάσεις ως προς τον εσωτερικό έλεγχο και τις διαδικασίες έκδοσης των οικονομικών καταστάσεων. Ύπαρξη τυχόν στενών σχέσεων μεταξύ διοίκησης και ελεγκτών. Παράδειγμα κινδύνου της κατηγορίας αυτής είναι το κίνητρο της διοίκησης να αυξήσει την τιμή της μετοχής ή η πίεση της διοίκησης να δείξει περισσότερα κέρδη στη συνέλευση των μετόχων.

2. Συνθήκες Κλάδου. Περιλαμβάνουν το οικονομικό περιβάλλον που δραστηριοποιείται η επιχείρηση καθώς και νέες θεσμικές απαιτήσεις στη φορολογία ή στους λογιστικούς κανόνες. Για παράδειγμα η πρόσφατη αλλαγή που υποχρεώνει τις εισηγμένες επιχειρήσεις να συντάσσουν τις λογιστικές καταστάσεις τους με τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα μπορεί να μεταβάλει σημαντικά τις καταστάσεις αυτές (π.χ. τρόπος αποτίμησης παγίων περιουσιακών στοιχείων).

3. Λειτουργικά Χαρακτηριστικά. Περιλαμβάνουν τη φύση και την πολυπλοκότητα των συναλλαγών της επιχείρησης με άλλες επιχειρήσεις και την οικονομική της κατάσταση όπως, για παράδειγμα ταμειακή στενότητα, χαμηλή κερδοφορία, ύπαρξη συσσωρευμένων ζημιών ή η πίεση να αντλήσει περισσότερα κεφάλαια ώστε να διατηρήσει τη χρηματοοικονομική θέση της.

Μπορεί ο έλεγχος να εντοπίσει τη λογιστικές ατασθαλίες;

Ο κίνδυνος που υπάρχει οι ελεγκτές να μην εντοπίσουν παραποιήσεις λογιστικών καταστάσεων ελλοχεύει πάντοτε κατά τη διάρκεια του ελέγχου. Ο κίνδυνος αυτός μπορεί να αναλυθεί σε τρεις βασικές συνιστώσες καθώς και να μοντελοποιηθούν στη συνέχεια:

- I) Στον εγγενή κίνδυνο (inherent risk). Ο κίνδυνος αυτός έχει να κάνει με τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της επιχείρησης (κλάδος, μέγεθος, κ.ά.) που ελέγχεται.
- II) Τον κίνδυνο εσωτερικού ελέγχου. Στην περίπτωση αυτή ο κίνδυνος έχει να κάνει με την εκτίμηση από τον εξωτερικό ελεγκτή του επιπέδου και της αποτελεσματικής

οργάνωσης του εσωτερικού ελέγχου.

III) Τον κίνδυνο εκλεκτικών τεκμηρίων. Ο κίνδυνος της μορφής αυτής συνίσταται στην επάρκεια και αξιοπιστία των ελεγκτικών τεκμηρίων που ελήφθησαν υπόψη κατά τη διάρκεια του ελέγχου.

Οι τρεις παραπάνω συνιστώσες μπορούν να μοντελοποιηθούν σε ένα υπόδειγμα ελέγχου που θα έχει την παρακάτω μορφή:

**Ελεγκτικός Κίνδυνος = Εγγενή Κίνδυνο Χ Κίνδυνο Εσωτερικού Ελέγχου Χ Κίνδυνο
Εκλεκτικών Τεκμηρίων**

Οι Montgomery et al. αναφέρονται στο «τρίγωνο» της απάτης προκειμένου να σκιαγραφήσουν τους πιθανούς παράγοντες κινδύνου. Το τρίγωνο της απάτης απεικονίζεται στο σχήμα 2. Το τρίγωνο της απάτης περιλαμβάνει τρία σημεία:

- I) τις πιέσεις /κίνητρα (Incentive /Pressure) για τη δημιουργία παραποιήσεων των λογιστικών καταστάσεων.
- II) Ευκαιρίες (Opportunity) που ωθούν περισσότερο στην παραποίηση όπως για παράδειγμα ανύπαρκτος εσωτερικός έλεγχος.
- III) Συμπεριφορά, αιτιολόγηση (Attitude /Rationalization) δηλαδή, ένα σύνολο ηθικών αξιών που δίνει τη δυνατότητα στα άτομα που εμπλέκονται με την παραποίηση να την αιτιολογήσουν.

«Παραπλανώντας» ...τους Έλληνες επενδυτές

Στην Ελλάδα έχουν εμφανιστεί περιπτώσεις παραπλάνησης του επενδυτικού κοινού όπως αναφέρει ο Spathis μέσω δημοσίευσης ανακριβών στοιχείων από εταιρείες εισηγμένες στο Χρηματιστήριο Αθηνών, όπου τέθηκαν «υπό επιτήρηση». Στόχος τους ήταν κυρίως η μείωση των κερδών και της αντίστοιχης φορολογίας, μέσω διόγκωσης των εξόδων ή της αύξησης των εσόδων η οποία θα είχε ως αποτέλεσμα την αύξηση της τιμής της μετοχής.

Αποκαλύψεις περιπτώσεων παραποίησης λογιστικών καταστάσεων θα εμφανιστούν και μελλοντικά αν αναλογιστούμε και την εισαγωγή των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων για τις εισηγμένες στο Χρηματιστήριο Αθηνών επιχειρήσεις. Σε άρθρο της

Ελευθεροτυπίας (2005) αναφέρεται ότι δύο στις τρεις εισηγμένες εμφανίζουν πλασματικούς ισολογισμούς.

Ωστόσο, όπως τονίζουν οι Porter και Cameron και ο Coderre δεν είναι εύκολο ένας ελεγκτής πάντα να αποκαλύψει τις πιθανές παραποιήσεις μέσα σε μια επιχείρηση. Οι λόγοι εστιάζονται στη δυσκολία εντοπισμού των τεχνικών που οι εμπλεκόμενοι χρησιμοποιούν, στο ότι οι ιθύνοντες της επιχείρησης θα προσπαθήσουν να αποπροσανατολίσουν το άτομο που διεξάγει την έρευνα και στο γεγονός ότι ο δειγματοληπτικός έλεγχος που πραγματοποιείται, εξαιτίας της δυσκολίας να συλλέξει, να ταξινομήσει και να αναλύσει τόσο μεγάλο αριθμό ποσοτικών και ποιοτικών δεδομένων σε τόσο μικρό χρονικό διάστημα μπορεί να οδηγήσει σε λάθη ή πιθανές παραλήψεις.

Η ανάπτυξη και χρήση υποδειγμάτων ικανών να εκτιμούν τις παραποιημένες λογιστικές καταστάσεις, στον οικονομικό ιστό της Ελλάδος, κρίνονται αναγκαία σύμφωνα με δηλώσεις της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς, της Επιτροπής Λογιστικής Τυποποίησης και Ελέγχων, διευθυνόντων συμβούλων και αναλυτών τραπεζών και απλών επενδυτών.

Επίσης, η ανάπτυξη και χρήση ικανών υποδειγμάτων διαφαίνεται και από την αγωνία που διακατέχει τις μεγάλες βιομηχανικές χώρες μέλη του ΟΟΣΑ προτείνοντας νέο κώδικα εταιρικής διοίκησης, που αποβλέπει να αποτραπούν τυχόν νέα σκάνδαλα, τύπου Enron.

Τα υποδείγματα αυτά, θα μπορέσουν να χρησιμοποιηθούν ως συστήματα έγκαιρης προειδοποίησης και διάγνωσης «red flags» από αυτούς που έχουν τη δυνατότητα να λάβουν τα απαραίτητα μέτρα (μέτοχοι, στελέχη, ρυθμιστικές αρχές, κ.ά.) για πραγματοποίηση συγχώνευσης ή αναδιοργάνωσης, όσο και ως βοήθημα για τους λήπτες αποφάσεων πιστωτικών ιδρυμάτων και επενδυτικών οργανισμών στην επιλογή για δανειοδότηση, όπου η απόφαση πρέπει να λάβει υπόψη της το κόστος ευκαιρίας αλλά και το σχετικό κίνδυνο που εμπεριέχει η χρηματοδότηση μιας επιχείρησης.

Ωστόσο, η παραποίηση δεν αφορά μόνο τους χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς, αλλά και κάθε επιχείρηση η οποία συναλλάσσεται με ένα μεγάλο αριθμό προμηθευτών και πελατών. Ο Wells αναφέρει ότι πολλές από τις επιχειρήσεις που παραποιούν τις λογιστικές καταστάσεις τους μπορεί στη συνέχεια να οδηγηθούν σε πτώχευση. Αν αναλογιστεί κανείς ότι ένα μεγάλο μέρος των συναλλαγών γίνεται με παροχή πίστωσης, για παράδειγμα σύμφωνα με τους Mian και Smith στην Αμερική,

ο λογαριασμός «χρεώστες» ανέρχεται στο 21% του συνόλου του ενεργητικού για τις μεταποιητικές επιχειρήσεις, ενώ στην Αγγλία στο 19% για τις μεγάλες επιχειρήσεις και πάνω από 30% στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις, μπορεί να οδηγήσει σε οικονομική ύφεση ακόμη και μεγάλους επιχειρηματικούς κολοσσούς ή και χώρες.

Ενώ, στη μελέτη των Carcello και Palmrose παρατήρησαν ότι μόνο το 30% των πτωχευμένων επιχειρήσεων του δείγματός τους είχαν λάβει από τις ελεγκτικές αρχές παρατήρηση για πρόβλημα συνέχισης της επιχειρηματικής δραστηριότητας (going concern audit report).

Τι έδειξε η μελέτη 398 ελληνικών επιχειρήσεων από τη βιομηχανία, το εμπόριο και τον κλάδο υπηρεσιών.

Στόχος της παρούσας μελέτης αποτέλεσε η διερεύνηση της παραποίησης λογιστικών καταστάσεων από την επιχειρηματική - λογιστική με βάση τη χρήση των δημοσιευμένων λογιστικών καταστάσεων και τη βοήθεια της πολυκριτήριας ανάλυσης αποφάσεων. Για το λόγο αυτό επιλέχθηκε ένα τυχαίο δείγμα για την περίοδο 2001-2004 με 398 επιχειρήσεις εισηγμένες και μη και από τους τρεις κλάδους της Ελληνικής οικονομίας (βιομηχανία 166, εμπόριο 122 και υπηρεσίες 110) από τις οποίες οι μισές είχαν λάβει παρατηρήσεις στις εκθέσεις των ορκωτών ελεγκτών όπου αλλοιώνουν σημαντικά την πραγματική εικόνα των λογιστικών καταστάσεων τους.

Στο παρελθόν το φαινόμενο της παραποίησης λογιστικών καταστάσεων στην Ελλάδα έχει μελετηθεί ξανά από τους Spathis et al. με ένα δείγμα 76 εισηγμένων βιομηχανικών επιχειρήσεων. Ωστόσο, η παρούσα μελέτη διαφέρει από τις προγενέστερες στο γεγονός ότι το δείγμα είναι αρκετά μεγαλύτερο, περιλαμβάνει και τους τρεις κλάδους της ελληνικής οικονομίας, εξετάζεται ένα ευρύτερο φάσμα επιχειρήσεων μέσα από την χρηματιστηριακή αγορά και μη, αφορά την πιο πρόσφατη οικονομική περίοδο και λαμβάνονται υπόψη και ένας σημαντικός αριθμός μη χρηματοοικονομικών πληροφοριών.

Ωστόσο, οι προγενέστερες μελέτες στο θέμα της παραποίησης λογιστικών καταστάσεων δεν έχουν καταφέρει να καταλήξουν σε ένα κοινά αποδεκτό σύνολο κριτηρίων. Ο Barnes αναφέρει ότι τα κριτήρια μεταβάλλονται στο χρόνο εξαιτίας μικροοικονομικών ή μακροοικονομικών μεταβολών όπως πληθωρισμός, τεχνολογία, οικονομικές πολιτικές κ.ά. Στην παρούσα μελέτη συγκεντρώθηκε αρχικά ένα σύνολο

28 χρηματοοικονομικών κριτηρίων με βάση της προγενέστερες μελέτες και τη γνώμη ενός ορκωτού ελεγκτή. Στη συνέχεια με τη χρήση του μη παραμετρικού ελέγχου Kruskal Wallis και την παραγοντική ανάλυση καταλήξαμε σε ένα σύνολο 7 χρηματοοικονομικών κριτηρίων.

Τα κριτήρια αυτά περιλαμβάνονται σε αρκετές προγενέστερες μελέτες και δίνουν σημαντικές ενδείξεις ότι αποτελούν κρίσιμους παράγοντες και για την ελληνική επιχειρηματική πραγματικότητα. Οι λογαριασμοί απαιτήσεων, αποθεμάτων, υποχρεώσεων και πωλήσεις θεωρούνται από τους πιο επιρρεπείς για παραποίηση. Οι Beasley et al. αναφέρουν ότι μια τυπική παραποιημένη λογιστική κατάσταση περιέχει τροποποιήσεις στα έσοδα και στα περιουσιακά στοιχεία. Οι Loebbecke et al. αναφέρουν στη μελέτη τους ότι οι εισπρακτέοι λογαριασμοί και αποθεμάτων περιέχουν το 14% και 22% αντίστοιχα των παραποιήσεων.

Στην παρούσα μελέτη συμπεριλήφθηκε το κριτήριο αποθέματα προς πωλήσεις το οποίο παρουσιάζει μια αρκετά μεγαλύτερη τιμή για τις επιχειρήσεις που παραποιούν τις λογιστικές καταστάσεις τους, γεγονός που σημαίνει ότι είτε παρουσιάζουν μεγαλύτερα αποθέματα ή εμφανίζουν μικρότερες πωλήσεις. Το κριτήριο αυτό έχει προκύψει στατιστικά σημαντικό σε αρκετές μελέτες.

Επίσης, το κριτήριο εισπρακτέοι λογαριασμοί προς πωλήσεις έχει συμπεριληφθεί σε αρκετές μελέτες. Στην παρούσα εμφανίζεται υψηλότερο στις παραποιημένες γεγονός που μπορεί να ερμηνεύεται με το ότι οι παραποιημένες επιχειρήσεις «μαγειρεύουν» τους λογαριασμούς που έχουν να κάνουν με την πώληση αγαθών ή παροχή υπηρεσιών. Ο Summers και Sweeney, Persons, Stice, Green και ο Feroz et al. αναφέρουν ότι η διοίκηση μπορεί να αλλοιώνει τους λογαριασμούς των απαιτήσεων. Η εξέταση των πωλήσεων προ και μετά φόρων ίσως αποκαλύψει επιπλέον διαφορές στους λογαριασμούς απαιτήσεων.

Στην συνέχεια αφού επιλέχθηκαν τα κριτήρια τα οποία θα χρησιμοποιηθούν για την ανάπτυξη του υποδείγματος εφαρμόστηκε η πολυκριτήρια μέθοδος MHDIS (Multi-Group Hierarchical Discrimination) Doumpos και Zorounidis.

Το αναπτυσσόμενο υπόδειγμα παρουσιάζει για την πρώτη προσθετική συνάρτηση χρησιμότητας, η οποία χαρακτηρίζει την κατηγορία των επιχειρήσεων εκείνων οι οποίες δεν έχουν λάβει καμία παρατήρηση κατά τη διαδικασία του ελέγχου, τα υψηλότερα ποσοστά στα κριτήρια Κέρδη προ Φόρου Εισοδήματος προς Σύνολο Ενεργητικού, Κυκλοφορούν Ενεργητικό προς Σύνολο Ενεργητικού και Αποθέματα προς Πωλήσεις λαμβάνουν τα υψηλότερα ποσοστά βαρύτητας με 44,75%, 21,49%

και 12,54% αντίστοιχα. Ενώ, για τη δεύτερη προσθετική συνάρτηση χρησιμότητας, η οποία χαρακτηρίζει την κατηγορία των επιχειρήσεων που έχουν λάβει παρατηρήσεις κατά τη διαδικασία του ελέγχου τα σημαντικότερα κριτήρια είναι τα Κέρδη προ Φόρου Εισοδήματος προς Σύνολο Ενεργητικού, Κυκλοφορούν Ενεργητικό προς Βραχυπρόθεσμες Υποχρεώσεις και η Μεταβολή των Πωλήσεων με ποσοστά 25,71%, 25,18% και 15,30% αντίστοιχα. Όσον αφορά τα ποσοστά ορθής ταξινόμησης για το υπόδειγμα που αναπτύχθηκε με τη μεθοδολογία MHDIS παρουσιάζει ένα συνολικό ποσοστό ορθής ταξινόμησης στο δείγμα ελέγχου 84,15% με την κατηγορία των παραπονημένων επιχειρήσεων να λαμβάνουν ένα υψηλότερο ποσοστό ορθής ταξινόμησης 87,80% έναντι 80,49% των μην παραπονημένων επιχειρήσεων.

Το θέμα της παραποίησης των λογιστικών καταστάσεων είναι σοβαρό και οι προσεγγίσεις που θα μπορούσαν να πραγματοποιηθούν είναι αρκετές, τόσο από πλευράς επιχειρηματικής - λογιστικής προσέγγισης, αλλά και από μακροοικονομικής και κοινωνικής άποψης, όσον αφορά τα αίτια και τις επιπτώσεις τους.

Ενώ, όπως αναφέρουν ο Fischhoff (1982) και Mahajan (1992) αρκετές φορές οι ελεγκτές εξαιτίας της οξυμένης αυτοπεποίθησης που τους διακατέχει η του μικρού δείγματος δεδομένων που συλλέγουν επιλεκτικά μπορεί να τους οδηγήσει σε λάθη. Το υπόδειγμα αυτό μπορεί να βοηθήσει όχι μόνο τους εσωτερικούς και εξωτερικούς ελεγκτές, αλλά και τους πιστωτές, προμηθευτές μιας επιχείρησης, τους χρηματοοικονομικούς αναλυτές, τους ερευνητές και τις τράπεζες ώστε να προφυλαχθούν από τις αλλοιώσεις των λογιστικών καταστάσεων.

Οι Bell και Tabor αναφέρουν ότι οι ελεγκτές μπορούν να χρησιμοποιούν τα υποδείγματα πρόβλεψης των παραπονημένων λογιστικών καταστάσεων ώστε να βελτιώσουν την ελεγκτική διαδικασία. Επίσης, οι Kleinman και Anandarajan, αναφέρουν ότι οι ελεγκτές θα μπορούσαν να χρησιμοποιήσουν τα υποδείγματα αυτά προκειμένου να ελέγξουν τα αποτελέσματα της εργασίας τους. Οι Laitinen και Laitinen καθώς και οι Ramamoorti et al. αναφέρουν ότι τα υποδείγματα πρόβλεψης της παραποίησης που βασίζονται σε χρηματοοικονομικά κριτήρια μπορούν να αποτελέσουν κατάλληλα εργαλεία για τους ελεγκτές στο μέλλον ώστε να δουν τι έκαναν οι συνάδελφοι τους σε ανάλογες περιπτώσεις ελέγχου και να αποφύγουν αρκετές δυσκολίες που παρουσιάζονται από τη συγκέντρωση μεγάλου αριθμού ποσοτικών δεδομένων. Οι Doruch et al. αναφέρουν ότι τα υποδείγματα πρόβλεψης της παραποίησης λογιστικών καταστάσεων μπορούν να αποτελέσουν βοηθητικά εργαλεία ελέγχου ώστε, να εντοπίσουν τις επιχειρήσεις που πιθανόν θα λάβουν ένδειξη παραποίησης κατά τον έλεγχο ή να ελέγξουν τους μελλοντικούς «πελάτες» που θα τους καλέσουν για έλεγχο. Επίσης, μπορούν να αποτελέσουν ένα καλό

εργαλείο για τους επενδυτές, αφού η ανακοίνωση παραποίησης των λογιστικών καταστάσεων μπορεί να επηρεάσει την τιμή της μετοχής.

Η παραποίηση χρηματοοικονομικών καταστάσεων πέραν του γεγονότος ότι αποτελεί μια παράνομη επιχειρηματική συμπεριφορά, απειλεί και την αξιοπιστία της οικονομικής πληροφόρησης στοιχίζοντας στις επιχειρήσεις σημαντικότερα ποσά. Η πιθανότητα να εμπλακεί η επιχείρηση σε παραποίηση των λογιστικών καταστάσεων της αυξάνεται όταν ο έλεγχος (εσωτερικό και εξωτερικό) είναι χαλαρός.

Στην αύξηση του φαινομένου της παραποίησης λογιστικών καταστάσεων σημαντικό ρόλο έπαιξε και η αδυναμία εντοπισμού, των παραποιημένων οικονομικών στοιχείων, από τις ελεγκτικές εταιρίες. Χαρακτηριστικό παράδειγμα έλλειψης γνώσεων σχετικά με οικονομικές ατασθαλίες, βρίσκουμε στην υπόθεση της Enron όπου η διεθνής ελεγκτική Arthur Andersen ήταν υπεύθυνη για τον οικονομικό έλεγχο της εταιρίας. Αυτή η υπόθεση έφερε στο φως την αδυναμία των διαδικασιών και των μεθόδων που χρησιμοποιούνται κατά τον έλεγχο. Γενικότερα, σε περιπτώσεις πτώχευσης επιχειρήσεων, ιδιαίτερα εξαιτίας του φαινομένου της παραποίησης, οι αντιδράσεις της κοινής γνώμης επικεντρώνονται όχι μόνο στα στελέχη της εταιρίας αλλά και στους ελεγκτές και στην αδυναμία εντοπισμού κάποιου λάθους ή απάτης.

Τα μεγάλα εταιρικά σκάνδαλα όπως, στην υπόθεση της Enron όπου η διεθνής ελεγκτική Arthur Andersen βρέθηκε αδύναμη να εντοπίσει τις παραποιήσεις κατά τη διάρκεια του ελέγχου ενδυναμώνουν την άποψη ότι οι ελεγκτές είναι απαραίτητο να βελτιώνουν τις πρακτικές τους προκειμένου να εντοπίζουν οποιοδήποτε πρόβλημα πριν αυτό συμβεί. Η μελέτη υποθέσεων λογιστικής παραποίησης αποτελεί ένα αντικείμενο συνεχούς μελέτης από το Εργαστήριο Συστημάτων Χρηματοοικονομικής Διοίκησης του Πολυτεχνείου Κρήτης το οποίο, μάλιστα, προτίθεται στο προσεχές μέλλον να παρουσιάσει τα αποτελέσματα ενός ολοκληρωμένου μεθοδολογικού πλαισίου για την παραποίηση λογιστικών καταστάσεων στην Ελλάδα λαμβάνοντας υπόψη τόσο τα επιμέρους χαρακτηριστικά των κλάδων αλλά και ένα σύνολο μη ποσοτικών κριτηρίων.

5.1. Enron

Το **Σκάνδαλο της Enron** είναι οικονομικό σκάνδαλο που αναδείχθηκε το 2001 στην Αμερική, με πρωταγωνιστές την ενεργειακή εταιρία Enron και την ελεγκτική Arthur

Andersen. Ιδιαίτεροι λογιστικοί χειρισμοί εκ μέρους της εταιρίας οι οποίοι δεν αντιμετωπίστηκαν με τη δέουσα προσοχή από τους εξωτερικούς ελεγκτές οδήγησε την πρώτη σε πτώχευση και τη δεύτερη σε διάλυση. Ιδιαίτερα ζημιωμένοι βγήκαν τα μέλη ποικίλων ομάδων ενδιαφερομένων, όπως μέτοχοι, κράτος, πιστωτές, εργαζόμενοι κ.α.

1. Ένα πεδίο στο οποίο δεν έγιναν οι δέοντες λογιστικοί χειρισμοί αφορά **το εργαλείο της χρηματοδοτικής μίσθωσης**. Το χρηματοδοτικό αυτό εργαλείο προβλέπει τη χρήση ενός παγίου από το μισθωτή, ο οποίος, σε αντίθεση με τη λειτουργική μίσθωση, διακρατά όλα τα οφέλη και τους κινδύνους που προκύπτουν από αυτή τη σύμβαση. Παρά ταύτα, δεν έχει την κυριότητα του παγίου, όπως ορίζει ο νόμος. Συνεπώς, κατ' αρχήν δεν οφείλει να το εμφανίζει στις λογιστικές του καταστάσεις.
Επειδή όμως η επιστήμη της λογιστικής διαπνέεται από την αρχή της επικράτησης της ουσίας επάνω στον τύπο, εφόσον χρησιμοποιεί κάποιος το πάγιο και λογίζει αποσβέσεις, θα πρέπει και οι συμμετοχοί να έχουν ορθή πληροφόρηση. Η Enron δεν ενημέρωνε κατάλληλα τους ενδιαφερομένους για τα πάγια που χρησιμοποιούσε και από πού πηγάζουν οι αποσβέσεις. Οι αποσβέσεις θεωρούνται έξοδο που επηρεάζει το λογιστικό αποτέλεσμα, συνεπώς και τη φορολογητέα ύλη.
2. Η Enron είχε επενδύσει και σε πολλές θυγατρικές εταιρίες, από τις οποίες εμφάνιζε κέρδη από εξορύξεις και αξιοποίηση ενεργειακών πόρων, κοιτασμάτων πετρελαίου κ.α. Παρά το γεγονός ότι σύμφωνα με τα ΑΛΠ έπρεπε να εμφανίζει την εύλογη αξία των συμμετοχών σε ποσοστό 10% και να την προσαυξάνει με τα κέρδη, η εταιρία ακολουθούσε δημιουργικούς χειρισμούς, τους οποίους μάλιστα δεν επεσήμαναν και οι ελεγκτές της Arthur Andersen. Επιπλέον, οι ελεγκτές δεν ήλεγχαν τις θυγατρικές της ώστε να επιβεβαιώσουν τα νούμερα που εμφάνιζε η Enron. Εφόσον στα λογιστικά της βιβλία εμφάνιζε η εταιρία κέρδη, προέβαινε και σε διανομή κερδών, διακυβεύοντας τη θέση των πιστωτών της (**μεταφορά πλούτου και ποιότητα κερδών**).
3. Οι χειρισμοί της εταιρίας έπληξαν και τους ίδιους τους εργαζομένους της, καθώς δεν καταβάλλονταν οι πόροι που προβλέπονταν για τις συνταξιοδοτικές τους παροχές, με αποτέλεσμα να "τιναχθεί" το ασφαλιστικό και συνταξιοδοτικό τους πρόγραμμα "στον αέρα". Όλα αυτά γιατί είχαν πεισθεί να μπουν σε συνταξιοδοτικό πρόγραμμα αγοράζοντας μετοχές της εταιρία όταν η διοίκηση τους διαβεβαίωνε την άριστη οικονομική κατάσταση της εταιρίας την ίδια στιγμή που οι ίδιοι πωλούσαν της μετοχές τους και η ελεγκτική εταιρία δεν φανέρωνε την απάτη. Τα κέρδη αυτά από

τις μετοχές των εργαζομένων κεφαλαιοποιούνταν μάλιστα προς αύξηση των οικονομικών μεγεθών της εταιρίας.

Η Enron έχει πάψει να υφίσταται ως Νομικό Πρόσωπο έπειτα από την κήρυξη πτώχευσης και στη θέση της έχει ιδρυθεί η Enron Creditors Recovery Corporation, με σκοπό τη ρευστοποίηση των στοιχείων του Ενεργητικού της και την ικανοποίηση των πιστωτών και λοιπών ομάδων ενδιαφερομένων με ότι περισσεύσει.

Η Arthour Andersen μετά το μεγάλο αυτό σκάνδαλο έκλεισε, με αποτέλεσμα πολλές οικογένειες να μείνουν στο δρόμο. Κάποια στελέχη απορροφήθηκαν από τις υπόλοιπες μεγάλες ελεγκτικές εταιρίες, όπως την Ernst & Young, Pricewaterhouse Coopers κ.α. αξιοποιώντας την πείρα τους εκεί.

5.1. WorldCom

Λίγους μήνες μετά το ξέσπασμα του σκανδάλου της Enron η WorldCom παραδέχθηκε ότι εσωτερικός έλεγχος στην επιχείρηση αποκάλυψε την παραποίηση των αποτελεσμάτων της χρήσεως τα πέντε τελευταία τρίμηνα, με την κατά άνω των 3,8 δισεκατομμυρίων δολαρίων υπερβολή της κερδοφορίας της. Η WorldCom στις λογιστικές καταστάσεις προσπαθούσε το τελευταίο διάστημα να αναδιαρθρώσει το ύψους 30 δισεκατομμυρίων χρέος της. Η δανειοληπτική ικανότητά της είχε υποβαθμιστεί στην κατώτερη δυνατόν κατηγορία μόλις τον περασμένο μήνα ενώ πριν ακόμα από την αποκάλυψη του σκανδάλου, η χρηματιστηριακή αξία της εταιρίας είχε συρρικνωθεί από τις αρχές του έτους κατά 94%.

Η εταιρία, η οποία ανέφερε αρχικώς κέρδη της τάξεως του 1,4 δισεκατομμυρίων δολαρίων για το 2001 και των 130 εκατομμυρίων το πρώτο τρίμηνο του 2002, παραδέχθηκε ότι τις περιόδους αυτές ήταν ζημιογόνος χωρίς να διευκρινίζει στοιχεία και αριθμούς. Ελεγκτική της εταιρία... η Arthour Andersen. Η ίδια ελεγκτική της Enron.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΙΚΑ

Δημιουργική λογιστική, λογιστικά πρότυπα και νομικά πλαίσια. Παρανομία και οικονομικά σκάνδαλα. Σίγουρα οι ρίζες όλων αυτών έχουν πολλά κοινά. Παρόλα αυτά και εφόσον υπάρχει ήδη μια σαφής εννοιολογική προσέγγιση του όρου 'Δημιουργική Λογιστική' πρέπει να μην συγχέεται με τα υπόλοιπα 'κακώς κείμενα' της Λογιστικής Επιστήμης.

Όλα τα λογιστικά πρότυπα, πάντα, αφήνουν περιθώρια για δημιουργική λογιστική. Λογικό φυσικά αφού οι εταιρίες χρειάζονται κάποια ελευθερία ώστε να κινούν τα λογιστικά τους αλλά και επειδή είναι απλώς παράγωγα ανθρώπων.

Η δημιουργική λογιστική, ως Τέχνη όπως χαρακτηρίζεται, θα αναπτύσσεται, προκαλώντας τους αναλυτές οικονομικών καταστάσεων, τους λογιστές, τους οικονομολόγους και πολλούς αρμόδιους για την Διοίκηση και την Χρηματοοικονομική των επιχειρήσεων.

Υπάρχει σύγκλιση απόψεων των κλάδων ότι η Δημιουργική Λογιστική είναι ένα επιχειρηματικό εργαλείο, αλλά βασικός παράγοντας για να προσδιοριστεί για το αν είναι παράνομο ή όχι είναι ο τρόπος που χρησιμοποιείται από τον εκάστοτε λογιστή ή οικονομικό σύμβουλο της κάθε επιχείρησης. Ωστόσο, παρατηρείται μια απόκλιση απόψεων ως προς το είδος της, όπου οι ορκωτοί λογιστές υποστηρίζουν ότι συχνότερα ασκείται η αθέμιτη η οποία παραβαίνει τους λογιστικούς κανόνες και νόμους, σε αντίθεση με τους λογιστές οι οποίοι υποστηρίζουν συχνότερη εμφάνιση της θεμιτής, η οποία εκμεταλλεύεται τους λογιστικούς κανόνες και νόμους.

Παρατηρούμε διαφοροποίηση των αιτιών οι οποίες υποκινούν τις επιχειρήσεις για άσκηση δημιουργικής λογιστικής ανάμεσα στις εισηγμένες ή μη στο χρηματιστήριο. Αρχικά, οι εισηγμένες εταιρείες έχουν ως κύριο κίνητρο την εμφάνιση της βέλτιστης εικόνας τους προς το επενδυτικό κοινό και τον επηρεασμό της χρηματιστηριακής τους τιμής με στόχο την προσέλκυση επενδυτών και την ισχυροποίηση της θέσης τους στην οικονομική αγορά. Οι μη εισηγμένες στοχεύουν στο να δείχνουν καλή εικόνα προς τις τράπεζες από τις οποίες θέλουν να δανειοδοτηθούν για την χρηματοδότηση των επενδύσεων τους ή στη χειρότερη περίπτωση για την επιβίωσή τους. Επιπρόσθετα, οι μικρές επιχειρήσεις συχνά υποτιμούν τα αποτελέσματά τους, προκειμένου να ελαχιστοποιήσουν το φορολογικό τους βάρος. Επισημαίνεται ότι, παρότι υπάρχει διαφοροποίηση στόχων για τις μικρές και μεγάλες επιχειρήσεις στη χειραγώγηση των αποτελεσμάτων, παρόλα αυτά, τα μέσα που χρησιμοποιούνται για την επίτευξη αυτού του σκοπού συγκλίνουν.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ελληνική Βιβλιογραφία

- Φίλιος Βασίλειος**, (2003), «*Δημιουργική Λογιστική*», εκδόσεις Σύγχρονη Εκδοτική, Αθήνα
- Φίλιος Βασίλειος**, (2008), *Προσωπική Συνέντευξη (ηχογραφημένη)*
- Μπογιόπουλος Ιωάννης**, (2009), «*Colpo Grosso, Το Μαύρο Χρήμα κρύβεται στον Παράδεισο*», Ρεπορτάζ «Ε»
- Χαραλαμπίδης Άκης**, (2009), «*Το Μετέωρο Βήμα προς την ΟΝΕ*», Μετροπόλιταν
- Χαραλαμπίσης Άκης**, (2009), «*Η Φάμπρικα της Goldman Sachs*», Μετροπόλιταν
- Βατικιώτης Λεωνίδας**, (2009), «*Οργή για την ασυδοσία των τραπεζών*», Μετροπόλιταν
- www.economics.gr, «*Μετά τον Δούρειο Ίππο.. η Δημιουργική Λογιστική*», Ζοπουνίδης
- Καραμούτσος Αλέξιος – Στρατόγλου Ζωή – Θωμοπούλου Γεωργία**, (2003), «*Δημιουργική Λογιστική*», ΑΤΕΙ Πάτρας (Πτυχιακή Εργασία)

Ξένα Βιβλιογραφία

Wikipedia, www.wikipedia.com

www.taxheaven.gr

“THE ETHICS OF CREATIVE ACCOUNTING”, Economics Working Paper, Oriol Amat and John Blake and Jack Dowds, December 1999

“Fool the markets? Creative accounting, fiscal transparency and sovereign risk premia”, Kerstin Bernoth & Guntram B. Wolff, DEUTSCHE BUNDESBANK, 2006